

les 2

FISKERIDIREKTORATET
BIBLIOTEKET

14 AUG. 1996

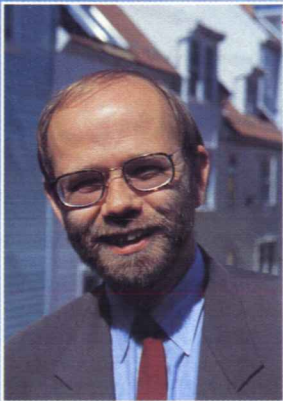
82. ÅRGANG

Fiskets Gang

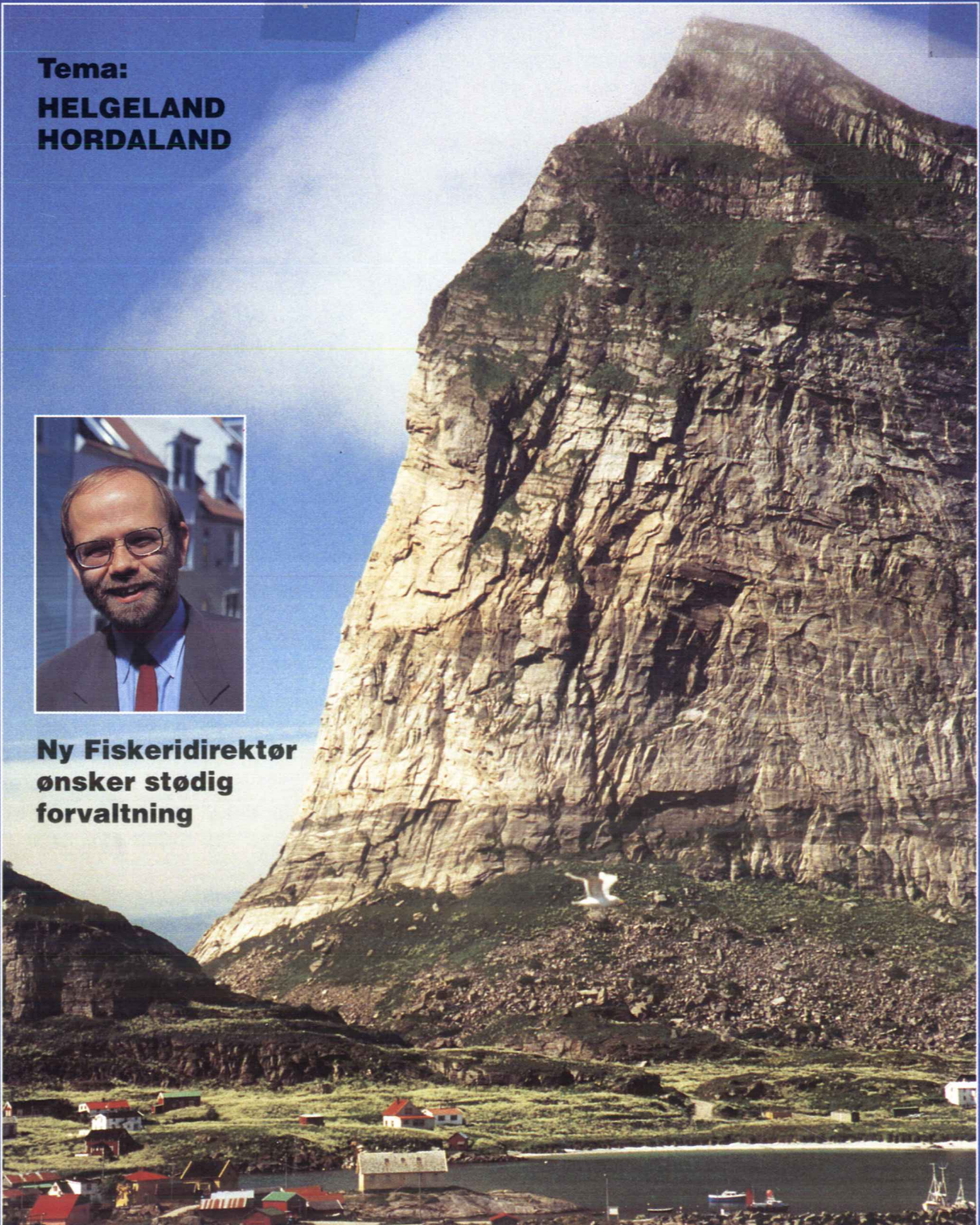
NR. 7/8 - 1996

Tema:

**HELGELAND
HORDALAND**

**Ny Fiskeridirektør
ønsker stødig
forvaltning**

Fiskets Gang

UTGITT AV FISKERIDIREKTORATET

82. ÅRGANG
NR. 7/8 – AUGUST 1996

Utgis månedlig
ISSN 0015-3133

ANSV. REDAKTØR

Sigbjørn Lomelde
Kontorsjef

REDAKSJONSSEKRETÆR

Per-Marius Larsen

REDAKSJON:

Olav Lekve
Dag Paulsen
Tlf.: 55 23 80 00

Ekspedisjon/abonnement:
Esther-Margrethe Olsen

ANNONSER:

PS Marketing
Postboks 115
5100 Isdalstø
Telefon: 56 35 03 73
Telefax: 56 35 43 35

Fiskets Gangs adresse:
Fiskeridirektoratet
Postboks 185, 5002 Bergen
Tlf.: 55 23 80 00

Trykt i offset
JOHN GRIEG A/S

Abonnement kan tegnes ved alle poststeder ved innbetaling av abonnementsbeløpet på postgirokonto 5 05 28 57, på konto nr. 6501.05.63776 Kredittkassen eller direkte i Fiskeridirektoratets kassakontor.

Abonnementsprisen på Fiskets Gang er kr. 250,- pr. år. Denne pris gjelder for Danmark, Finland, Island og Sverige. Øvrige utland kr. 350,- pr. år. Utland med fly kr. 450,-
Fiskerifagstudenter kr. 100,-.

ANNONSEPRISER: Alminnelig plass

1/1 kr. 5.700,-
1/2 kr. 3.400,-
1/4 kr. 2.500,-

Tillegg for farger:

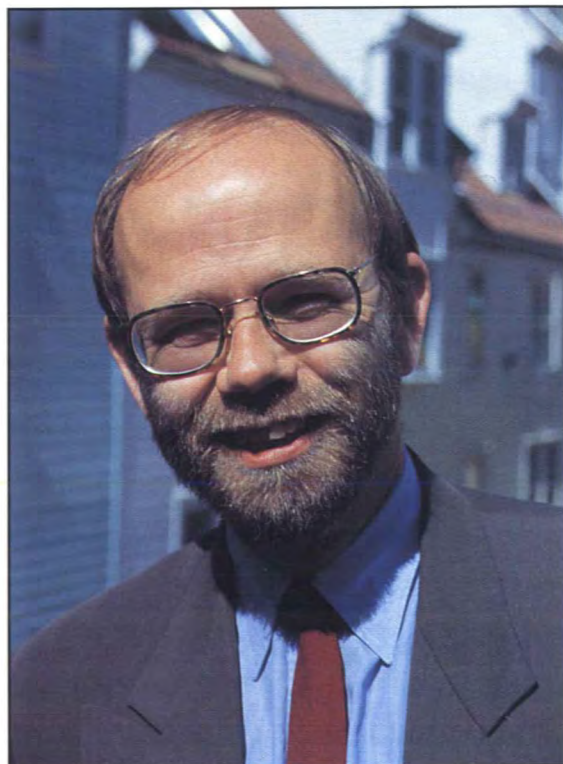
kr. 1.000,- pr. farge
3 omslag kr. 11.000,- (4-farger)
Siste side kr. 12.000,-
Gjelder fra nr. 7/8-94.

VED ETTERTRYKK FRA
FISKETS GANG
MÅ BLADET OPPGIS SOM KILDE

ISSN 0015-3133

Gullestad ønsker stødig forvaltning

– Jeg ønsker ingen revolusjon. Fremgangen i forvaltningen kommer ved å legge stein på stein, sier Peter Gullestad. I oktober tiltrer han stillingen som ny fiskeridirektør. Gullestad mener at fiskeriforvaltningen vil stå overfor stadig større utfordringer i fremtiden både nasjonalt og internasjonalt. – Fiskeridirektoratet er en kunnskapsbedrift med mange dyktige medarbeidere. Erfaring kombinert med kompetanse er vår styrke i både indre og ytre etat. Det er med denne vissheten jeg går til jobben, sier Gullestad.

Peter Gullestad – den nye fiskeridirektøren.

Peter Gullestad har nærmere 20 års fartstid i institusjonen han nå skal lede. Han er født i 1948 og har sosialøkonomisk embetseksamen fra Universitetet i Oslo før han etter eget utsagn «helt tilfeldig og uten fiskeslog på støvlene» begynte sin karriere i Fiskeridirektoratet som saksbehandler. I 1983–84 var han engasjert av Norges Fiskeriforskningsråd som planleggingskonsulent og deretter bar det tilbake til Fiskeridirektoratet som kontorsjef ved Kontoret for utredning og statistikk, før han i 1990 ble ansett som avdelingsdirektør ved Fiskeriøkonomisk avdeling. Gullestad har siden mai i fjor vært konstituert som assisterende fiskeridirektør.

– Fiskeri- og havbruk har et enormt potensiale og sett i et fremtidig perspektiv er det dette vi skal leve av her i landet når siste oljen er pumpet opp. Dette forplikter og det er lagt et politisk mål der verdiskapning er sluttproduktet. Vi har en oppegående næring som ser mulighetene og vi har en jobb å gjøre i å kombinere fremsynt politikk, forskning og forvaltning, sier Gullestad.

– Det positive for oss i Fiskeridirektoratet er at det er stor etterspørsel etter tjenestene våre. Også i fremtiden er det felt som ressursforvaltning, kystsoneproblematikken og havbruk som blir prioritert, foruten arbeid knyttet til kvalitetskontrollen av fisk for å sikre lettest mulig markedsadgang for norske fiskeprodukter. Det vil vi bidra til, sier Peter Gullestad.

Per-Marius Larsen

INNHold

Gullestad ønsker stødig forvaltning	2
Seismikk har ubetydelige følger for fiskebestandene	4
Lerøy fornøyd med fjoråret	6
Lerøy utvider charterflyvningene	7
Motbakke, men også lyspunkter for tørrfisknæringen	8
Domstein vil bli størst på sushi i Japan!	10
Skretting med dårligere resultat	11
Fiskerimuseet overtar nottørke	12
Hysas spesielle gytestrategi	13
TEMA: HELGELAND	15–38
– Kom til Brønnøysund	15
Bred satsing skal snu pessimismen	17
Den perfekte lokalitet	18
Fra trål til kveiteoppdrett i Brønnøy	19
Ungdom privatfinansierte fiskebåt til fem millioner	20
Opplevelsessenter som skal tale kyst-norges sak	22
Et glemt, økologisk katastrofeområde	24
Vegas våte ørken	26
Ingen planer om ny oppmerking av innseilingslei	28
Skjærvær – ei øy i havet	30
– Må lære å krype før vi kan gå	32
Et hav av muligheter – men hvor er arbeidskraften?	33
Fiskeryrket ikke hva det engang var	35
Omskolering gir arbeid i fiskeflåten	37
MAROKKO:	39–42
Skipsverft 173 km fra nærmeste havn	39
Internasjonalt institutt for fiskeriøkonomi og handel (IIFET)	41
Føre-var-prinsippet. Hvordan kan dette anvendes i fiskeriforvaltningen?	43
Krise for silda i Nordsjøen	44
Norskehavet og sildebstanden	45
Vellukka artsselektiv tråling på torsk og hyse	48
Nyutviklet egnestasjon i aluminium gir bedre økonomi og arbeidsmiljø i linefisket	50
Gjennombrudd for alternativt lineagn	51
Minneord ved Hans Svendsgårds bortgang	53
TEMA: HORDALAND	55–70
Fiskerifylket Hordaland	55
Fedje overlever alt	58
Frå sardiner til laks	60
SMP reiste seg frå oska	61
K. Halstensen AS mot hundre	63
Fagopplæring ein føresetnad for kvalitet	65
Som skapt for oppdrett	67
Vekst i Brandasund	68
Gammal verksemd med ny produksjon	70
Marin miljødatabase: – Vi held tempoet!	71
Råvareproduksjon og markedsomt. – utfordringer for norsk fiskerinæring	73
Kystsonerplanlegging – bruk av innsigelsar etter plan- og bygningsloven	79
Industrielt rettsvern – en konkurransefaktor	83
Bioøkonomiske konsekvensanalyser	85
Månedstatistikken	86
J-meldinger	87

FG

NR. 7/8
1996

Forsidefoto:
Fra fiskeværet Sanna
i Træna kommune.
Dag Paulsen

Redaksjonen
avsluttet
2. august 1996

Havforskningsinstituttet konkluderer:

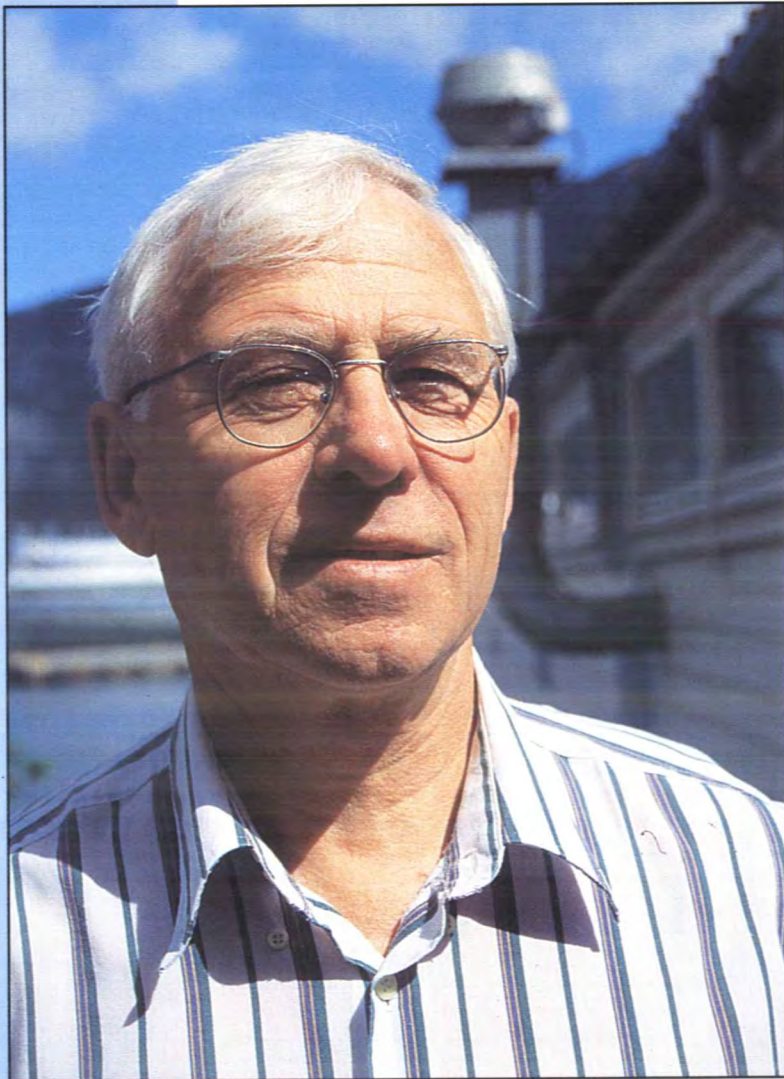
Seismikk har ubetydelige følger for fiskebestandene!

– Seismiske undersøkelser har ubetydelige virkninger på fiskebestandene, men har midlertidig effekt på fangsttilgjengeligheten. Dette er den klare konklusjonen i Havforskningsinstituttets endelige rapport om seismiske undersøkelser til havs og konsekvensene for fisk og fiskerier. Dermed har en omstridt sak fått sin forskningsmessige avklaring.

Prosjektleder Roald Sætre sier at dette betyr at man nå kan føre en mer liberal praksis når det gjelder å gi tillatelse til seismiske undersøkelser. – Våre undersøkelser har tatt utgangspunkt i vanlig seismisk virksomhet med blant annet luftkanon-skyting. Våre studier viser helt klart at effekten av luftkanonskyting har minimal betydning for fiskebestandene. Egg, larver og yngel blir lite påvirket og vi anbefaler at man ikke trenger legge restriksjoner på seismiske undersøkelser på grunn av skadeomfanget på disse, sier Sætre.

Skremmer

Havforskningsinstituttets seismikk-rapport viser at slike undersøkelser kan virke inn på enkeltfisk, bestander og fiskerier enten gjennom direkte fysiologiske skader, eller gjennom atferdspåvirkninger. Under naturlige forhold hører fisken lyden fra luftkanoner på lang avstand og det er også klart at voksen fisk vil unngå lydilden. Fisken vil faktisk oppfatte lyden fra fullskala luftkanonforsøk på hele 100 kilometers avstand. Skremseffekten er så absolutt tilstede, noe som dokumenteres av både norske og amerikanske forsøk. Bruk av luftkanoner medfører fangstreduksjoner i området og det er påvist at trålfangster av torsk og hyse ble redusert opp til 18 nautiske mil (33,3 kilometer) fra skyteområdet. I et område på 40 ganger 40 nautiske mil ble fangstraten halvert kort tid etter at skytingen startet. Typiske bunnfiskarter som torsk, hyse, sei og uer unngår altså farvann med høyt lydnivå, men effekten er midlertidig og det tar minst en uke før den vender tilbake. Når det gjelder pelagiske arter som sild og brisling regner man med at effekten er tilsvarende. Dette er arter som har bedre hørsel enn torsk og hyse. I følge rapporten er det vanskelig å angi nøyaktig avstanden som skal til for at fisken unngår. Dette er avhengig av både art, fiskestørrelse, biologisk tilstand og fysiske forhold som har betydning for lydutbredelsen. De kraftigste reaksjonene får man innenfor 10 kilometers avstand fra et seismisk skytefelt, men det er som nevnt påvist fangstreduksjoner på torsk og hyse opptil vel 33 kilometer. Det er også på det rene at stor fisk reagerer kraftigere enn mindre fisk på seismisk skyting.

Egg, larver og yngel blir lite påvirket av seismikk, sier Roald Sætre.

Omfanget av seismikkundersøkelser i norske farvann har økt sterkt de siste årene. Her er ett av de nyeste fartøyene «M/V RAMFORM EXPLORER» som er operert av Rieber Shipping A/S.

50 kilometer

– For å redusere et eventuelt økonomisk tap for fiskerne anbefaler vi med bakgrunn i disse undersøkelsene at skyting med store luftkanoner bør unngås nærmere enn 50 kilometer fra kjente fiskefelt. Vi mener dessuten at restriksjonen bør gjelde minst en uke før fisket forventes å starte, sier Sætre. Han hevder dessuten at gytefelt og spesielle gytevandringsområder bør skjermes for seismisk skyting i gyteperiodene. – Dette anbefaler vi utifra sikringshensyn og føre-var prinsippet. Også her har vi satt grensen til 50 kilometer fra disse områdenes yttergrenser. Dette gjelder ordinære seismiske undersøkelser. Skyting med mindre luftkanoner kan skje nærmere, men generelt ikke inne i selve gytefeltet. Dette må imidlertid vurderes i hvert enkelt tilfelle, sier han.

Pelagisk fisk

Som nevnt slår rapporten fast at egg, larver og yngel ikke blir påført skader som har betydning for rekrutteringen til bestandene. Derfor trenger man heller ikke å legge restriksjoner på seismisk virksomhet av den grunn. Selv om konklusjonene i rapporten er klare, mener Sætre at det er behov for mer forskning. – Vi har idag ikke nok kunnskap om hvordan seismisk virksomhet påvirker pelagisk fisk. Silda hører f.eks. bedre enn torsken og fisk i stim reagerer dessuten mer markant på svakere ytre stimuli enn enkeltfisk. Vi trenger

også mer kunnskap om fisk uten svømmeblære og effekten på disse artene. Dette gjelder makrell, alle flatfiskartene og haifisker. Selve gyteprosessen og seismikkens innvirkning på denne vet vi for lite om. Vi ønsker å se på hvordan gytevanndringene påvirkes, sier Sætre.

Økende virksomhet

Seismisk skyting har foregått på den norske kontinentalsokkelen siden tidlig på 60-tallet. Det er altså kartlegging av olje- og gassressursene det her er snakk om. Aktiviteten har økt sterkt. Det illustreres best ved at man i 1974 skjøt ca. 40.000 såkalte linjekilometer, mens man de siste årene har vært oppe i 300.000 kilometer. Økt aktivitet på de tradisjonelle områdene i Nordsjøen, samt at man har åpnet for seismisk virksomhet nord for 62 grader N er forklaringen. Fiskeridirektoratet baserer sine tilrådninger på spesielt framstilte oversikter for de ulike fiskeriene i norsk økonomisk sone og når på året disse foregår. Man setter så det hele i sammenheng med kunnskapene om hvordan fisk reagerer på seismisk skyting og hvilke konsekvenser dette kan ha for fangst med ulike typer redskaper.

Lerøy fornøyd med fjoråret

Hallvard Lerøy A/S hadde ifjor en omsetning på vel 1,4 milliarder kroner, mot nærmere 1,3 milliarder året før. Dette gir et resultat på 7,4 millioner kroner etter skatt. Styret sier seg fornøyd med resultatet.

Til tross for økt eksportkvantum gikk den samlede verdien av norsk eksport til EU-land ned i fjor. Tilbakegangen er imidlertid svak og EU er fortsatt hovedmarkedet for norsk fiskeeksport og avtar 65 prosent av eksportverdien. Øst-Europa og Sør-Øst Asia er de raskest voksende eksportmarkedene. I følge styrets beretning har bedriften rendyrket sin strategi om å være en salgs- og markedsføringsorganisasjon for norske produksjonsbedrifter. I tråd med denne strategien har Lerøy kvittet seg med sine eierinteresser i Bremanger Fryseri A/S og Bremanger Industribygg Ans.

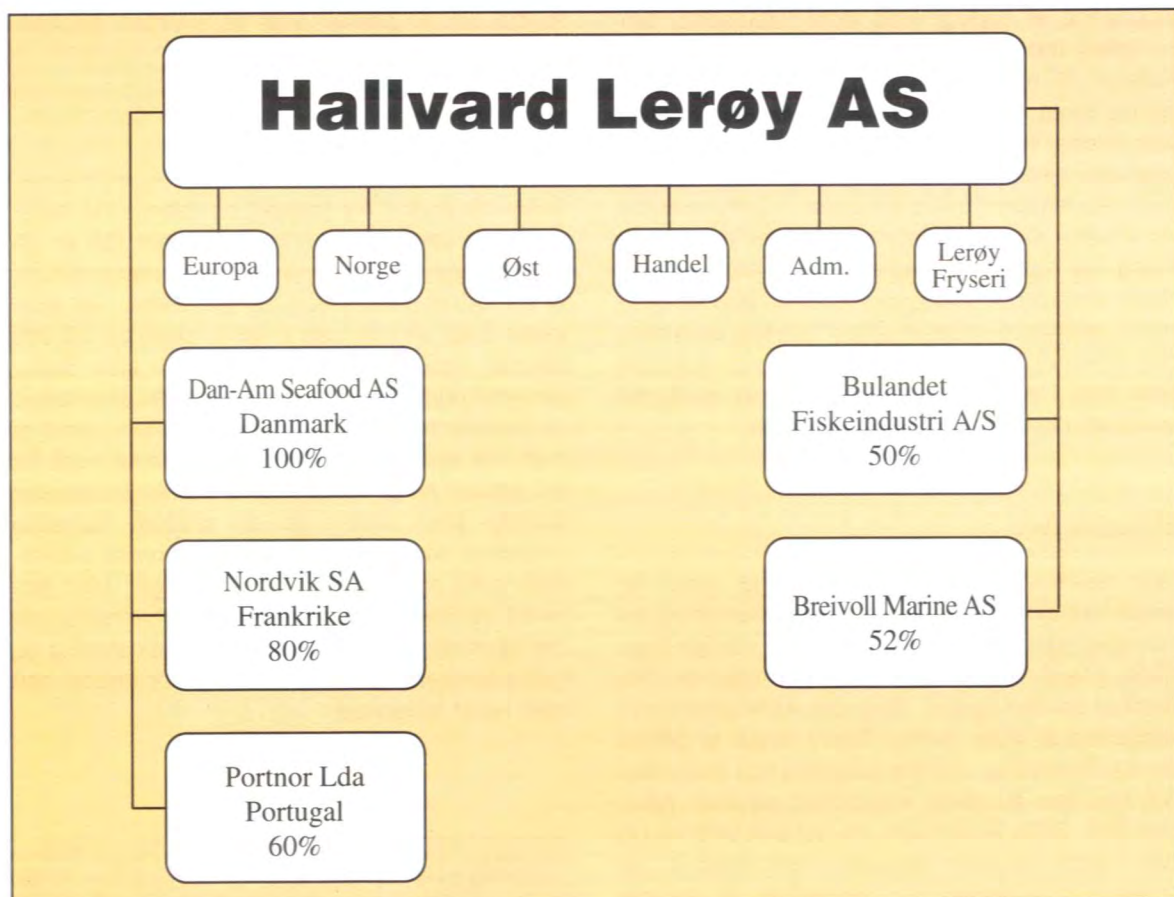
I 1995 har selskapet beholdt sin ledende stilling som leverandør av fersk makrell til innenlandsmarkedet og til EU. Japan er imidlertid fortsatt det største enkeltmarkedet for norsk makrell med 140.000 tonn, men det er tydelig at også nye markeder setter pris på makrellen. Nye kjøperland

som Russland og Polen tok i mot nær 35.000 tonn i fjor. Også silda nyter godt av kjøpelystne øst-europeere. Når det gjelder hvitfisk var fjoråret positivt og Lerøy leverer fersk hvitfisk fra hele kysten til det norske markedet og til det europeiske markedet. Frossen hvitfisk viser også en positiv utvikling og spesielt har man økt markedsandelen på det amerikanske kontinentet.

Lerøy solgte 3000 tonn lakseprodukter mer i 1995. Økningen fordelte seg særlig på Sverige, Østen og europeiske supermarkedskjeder. Det totale norske ørretproduksjonen var i fjor 7.500 tonn og i følge årsberetningen arbeider Lerøy fremdeles med markedsføring av fersk og frossen ørret. Ørretmarkedet var imidlertid vanskelig i fjor. Sjørøye derimot viser en fin utvikling og selskapet holder sin posisjon som sentral eksportør av dette nisjeproduktet.

Fra 1. januar 1996 forlot morselskapet Hallvard Lerøy A/S sin tidligere produktorganisering. Man er istedet gått over til markedsorganisering med følgende selskaper. Avdeling Norge, avdeling Europa, avdeling Øst, avdeling Handel, og avdeling Logistikk.

FG Per-Marius Larsen

Lerøy utvider charterflyvningene!

– Å etablere denne flyruten har krevd utrolig mye hardt arbeid for å komme over uventede hindringer. Jeg hadde aldri drømt om at det ville ta to år å komme skikkelig igang, sier administrerende direktør Ole-Eirik Lerøy. Nylig har selskapet utvidet charterkonseptet til to ukentlige flyvninger fra Norge til Japan.

De regulære flyvningene startet i september i fjor med en avgang i uken. Men før den tid kostet det store anstrengelser for i det hele tatt å få landingstillatelse i Japan. Når dette omsider var i orden gjentok problemet seg i Norge. – Vi har nå hatt regulære flyvninger i 10 måneder og vil ikke nøye oss med to ukentlige avganger, sier Ole-Eirik Lerøy. – Vi vil utvikle konseptet videre. Den japanske høysesongen for laks er fra september til mai og da blir dagens kapasitet for liten. Dessuten snuser vi på andre markeder i Østen og vi har etablert oss med eget kontor i Beijing. Kina er ett av de nye satsingsområdene og vi vil se på mulighetene for å anvende ferskfisk-flyvninger her. Vi undersøker også mulighetene for å eksportere andre produkter enn laks på denne måten, sier Lerøy.

33 timer

Fra fisken blir slaktet i Norge går det 33 timer før den er framme hos mottakeren i Japan. Selve flyturen tar 18 timer med mellomlanding i Sibir for fylling av drivstoff. Flyet er innleid fra det russiske flyselskapet Aeroflot og laster 43 tonn. Selve flyv-

Lerøy har gjenerobret tapte markedsandeler med å fly fersk laks til Japan.

ningene har ifølge Lerøy gått svært bra og han er imponert over den punktligheten selskapet opererer med.

Mistet markedsandeler

– Vi gjør ikke dette for moro skyld. Det er helt klart at vi mistet markedsandeler i Japan i fjor fordi det rett og slett ikke er tilstrekkelig flykapasitet ut fra Norge. La det være et spark til SAS, som har gjort alt for lite for å legge forholdene tilrette. Norge sender totalt 28.000 tonn til Østen, men det er svært vanskelig å få ut særlig mye med fly. I dag er det kronglete og ferskfisk blir ofte 4–5 dager gammel før den er framme. Deretter skal den distribueres, sier Lerøy.

Konkurranse

Det er hard konkurranse på det japanske fersklaks-markedet. New-Zealand, Chile og Canada er alle sterke aktører som har mye kortere vei til markedet. – Vi mistet vår image for kvalitet i forhold til disse konkurrentene. Derfor måtte vi gjøre noe og vi har nå oppnådd en kvalitet som har ført oss inn i en svært positiv utvikling. Disse flyvningene har i det hele tatt virket positivt for norsk lakseeksport til Japan, men aller mest har det styrket vår egen konkurranseevne, mener Lerøy. Kostnadene med charter-frakt ligger omtrent på samme nivå som annen frakt. – Poenget er at vi nå kan levere et produkt som er av merkbart bedre kvalitet, sier Ole-Eirik Lerøy.

Aeroflot flyr nå 2 ganger ukentlig fra Norge til Japan. Trolig blir det flere avganger.

Motbakke, men også lyspunkter for tørrfisknæringen

Tørrfisknæringen er ikke en næring som har lagt seg på ryggen for å dø, men arbeider i motbakke. Det finnes imidlertid lyspunkter. USA-eksporten kan ta seg opp igjen, nye markeder i blant annet Kroatia virker lovende og ikke minst er vårt eget innenlandsforbruk i form av lutefisk gått til himmels.

– Om alt går i orden kan vi om et par års tid eksportere tørrfisk til USA for 100 millioner kroner, mener Olav Rosmer.

Norges totale eksport av tørrfisk var i fjor 5.100 tonn. 4000 tonn gikk til vårt hovedmarked Italia. Det er langt fram til resultatet i f.eks. 1981 da vi eksporterte hele 30.000 tonn. 23.000 tonn gikk til Nigeria alene. Dette markedet er i dag utradert fordi fisken blir for dyr for det vest-afrikanske landet. Siste skudd for baugen for tørrfisknæringen var at Verdens Matvareprogram ikke lenger vil ta imot tørrfisk til u-hjelp prosjekt. – For næringen betyr ikke de 2–300 tonnene all verden, sier daglig leder i Norges Tørrfiskeksportørers Landsforening, Olav Rosmer. – Men vi så dette som et potensielt marked og et supplerende marked. Men det er lite vi kan gjøre når FN-organisasjonen vil ha penger istedet for tørrfisk som gave fra det norske folk, sier han.

Opplyftende

Men det skjer oppløftende ting med tanke på det amerikanske tørrfisk-markedet for tiden. Dette har mer eller mindre lagt dødt de siste årene på grunn av harde restriksjoner fra det amerikanske Food & Drugs departementet på den norske tørrfisken. – Nå ser det ut til at noe skjer og at vi i alle fall kan få til en dialog med departementet. I høst kommer representanter derfra på besøk for å se hvordan norsk tørrfisk blir produsert. Restriksjonene kom etter at inspektørene fant noe smuss på fisk fra enkelte partier og det er viktig for oss å kunne vise dem at produksjonen foregår utendørs og selv om forholdene er betryggende på alle måter, så kan slike ting skje uten at det representerer noen kvalitetsforringing eller helsefare. Men det er en treg materie å prøve å få til et samarbeid. Det har tatt oss seks år å komme så langt, sier Rosmer.

Ikke råd

I følge Rosmer har næringen ikke råd til å tape det amerikanske markedet. Det ligger helt klart et potensiale i etniske minoriteter med røtter fra Afrika som ikke vil gi slipp på sine tradisjonelle spisevaner. Og markedet betaler dessuten godt. Rosmer regner med at dersom man nå greier å få til en avtale med de amerikanske myndighetene om at de godkjenner attestene fra Fiskeridirektoratets Kontrollverk, vil mye være gjort. – I løpet av et par års tid vil vi kunne eksportere for 100 millioner kroner til USA, mener han. – Eksportørene vil igjen våge å satse på USA. I dag er det et sjansespill fordi man uten nærmere forklaring kan risikere å få partiene i retur og i tillegg må betale for frakten, sier han. Et annet marked som har vist seg interessant i det siste er Kroatia. – Flere og flere eksportører har fått øynene opp for dette landet. Kroatia har kommet seg utrolig hurtig etter krigen og valuta er ikke lenger noe problem med tanke på betaling. Dette markedet aksepterer en kvalitet som er litt lavere enn italienerne krever, men høyere enn for Afrika.

Italia

Italia er likevel det markedet norske tørrfiskeksportører lever av idag. Men også her har næringen måttet tåle tilbakeslag. I 1992 gjennomførte Italia en devaluering som førte til en prisreduksjon

Rosmer mener at Lofot-skreien må markedsføres som det unike produktet den er.

på 10 kroner i gjennomsnitt. Eksportørene måtte selv ta tapet, til tross for at man søkte om støtte fra daværende Konjunkturreguleringsfondet. – Vi har arbeidet med denne saken hele tiden, men ikke fått den støtten vi mener å ha krav på sier Rosmer. – Det italienske markedet er heldigvis stabilt, men det skjer en utvikling som vi må være med på. Folks matvarehandlung foregår mer og mer i supermarkeder og tørrfisk er ingen vare som med dagens produkter gjør seg spesielt godt i en slik sammenheng. Skal vi greie å øke eksporten må vi kanskje få fram produkter i gryteform. Dessuten tror jeg det er nødvendig å informere nye generasjoner om tørrfisk og her jobbes det intens for tiden. Fisken går i dag i 50 kilos bunter og betales med ca. 100 kroner kiloen. Dette vil vi fortsette med. Italienerne bløter den selv før de selger den videre til butikkene og restaurantene. Men spørsmålet er om vi kan selge fisken også i andre pakninger. Vi kan også bløte den ferdig her hjemme, men det er jo ikke sikkert at dette faller i smak hos italienerne som har egne måter å gjøre dette på. Det som er klart at vi må gjøre noe for å beholde det italienske markedet. Et eksempel er markedsføring av Lofot-skreien som det unike produktet den er. Den får man ikke noen andre steder i verden. Jeg tror vi må gripe fatt i slike ting, mener Olav rosmer.

4000 tonn av totaleksporten på 5.100 tonn går til Italia.
Foto: S. Lomelde

Dette er vel å merke det registrerte kvantumet. I alle fall er dette markedet så stort at man må ta hensyn til det i produksjonen, sier Rosmer.

Lutefisk

Lutefisken på innenlandsmarkedet har fått et kraftig oppsving de siste årene og er populær som aldri før. – Hele 400 tonn tørrfisk går med under lutefisksesongen. Dette gir 2 millioner kilo lutefisk.

Domstein vil bli størst på sushi i Japan!

Domstein-konsernet akter nå å satse for fullt på det japanske sushi- og sashimimarkedet og tar mål av seg til å bli den ledende norske eksportøren. – I dag er det for mange som gjør det samme og vi føler det er riktig for oss å konsentrere om å bli den norske ørretspesialisten, sier adm. Direktør Rolf Domstein.

– Vi bør ha minst like gode forutsetninger til å lykkes som Chile, mener Rolf Domstein.

– Vi har jobbet i Japan i mange år og har en sterk posisjon med andre fiskeslag. Parallelt med lakseeksporten ønsker vi å slå et slag for ørreten. Tidligere har dette vært en ren spot-trading aktivitet. Nå vil vi lage et produkt der vi tar hånd om hele prosessen fra rogn, til for, slakting og foredling. I dag driver vi eget avlsarbeid på Svanøy ved Florø og samarbeider med matfiskprodusenter som har spesialisert seg på ørret. I tillegg har vi inngått en samarbeidsavtale med EWOS, som i løpet av kommende år vil prøve ut før og føringsregimer for å sikre en riktig sushi-ørret, sier Domstein.

Lette presset

Han mener at en økt ørreteksport til Japan dessuten vil lette presset på det europeiske laksemarkedet. – Med de gode kontaktene vi møysommelig har bygget opp i det japanske markedet, ser vi optimistisk på våre sjanser til å lykkes blant kresne japanske konsumenter, mener han. Og kvalitetskravene i sushi- og sashimimarkedet er svært strenge. Ikke bare smaken, men også fargen og konsistensen må stemme. Man forlanger fisk som er kritthvit eller dyp rød. Kjøttkonsistensen må i tillegg gi den rette tyggemotstanden. Den norske ørreten har den fordelen sammenlignet med laks at den oppnår en bedre rødfarge, men igjen er konsistensen like viktig. Dette er fisk som må spises rå og da er det viktig å ha et gjennomarbeidet kvalitetssikringssystem der man har full kontroll med produksjonen fra smoltutsetting til distribusjonen fram til forbrukeren. Sushi er matretter som består av rå fisk pakket sammen med ris og andre ingredienser. Sashimi er rå fisk i rene skiver som dyppes i saus.

Stillehavslaksen dominerer

Japans import av ørret var i fjor 32.000 tonn. Til sammenligning importerte landet 25.000 tonn atlantisk laks. Sushi-markedet domineres idag av den villfangede stillehavslaksen og Domstein mener at det absolutt er rom for en betydelig økning i ørreteksporten. Japanerne spiser 500.000 tonn laksefisk i året. Halvparten av dette er importert, mesteparten stillehavslaks som fra naturen sin side er rødere i kjøttet enn vår egen atlantiske laks. Konkurrenter til laksen i råfiskmarkedet er først og fremst blekksprut og tunfisk. Når det gjelder ørret er det Chile som er den store aktøren på det japanske markedet.

Verdsatt

– Vi mener vi bør ha minst like gode forutsetninger til å lykkes. Oppdrett av ørret er blitt mye mer interessant. Dette skyldes ikke bare produksjonsbegrensningene på laks, men også at ørretens egenart er blitt mer verdsatt, sier Domstein som regner med at bedriften vil være trygt etablert på det japanske råfiskmarkedet i løpet av de tre neste årene.

Skretting med dårligere resultat

Skretting presenterte nylig det dårligste driftsresultatet på 90-tallet på 110 millioner kroner for 1995. Dette er 1,3 millioner kroner lavere enn året før. Til tross for dette beholdt førselskapet sin ledende posisjon med en markedsandel på 40 prosent og ny produksjonsrekord på 181.000 tonn. Styret karakteriserer situasjonen som «svært foruroligende» og mener forklaringen på driftsresultatet er den stadige prisstigningen på råvarer, samtidig som fiskefor blir dårligere betalt.

I årsrapporten for 1995 spår styret at 1996 vil bli et enda trangere år for Skretting. Skylden blir lagt på forkvoteordningen som i følge styret hindrer selskapet i å utnytte både kapasitet og de investeringene som ble gjort i fjor. Informasjonssjef Vidar Julien sier at man har tatt hensyn til dette i selskapets prognoser for i år; – Det er to forhold som spiller inn; Det første er hvor stort volum vi greier å produsere, det andre er hvor store marginer vi kan hente ut. Forkvoteordningen alene avgjør ikke dette og vi har ambisjoner om å kvesse sver-

dene overfor konkurrentene, sier Julien. Han legger ikke skjul på at selskapet ser alvorlig på fjorårets driftsresultat og mener at resultatgraden på 8,4 prosent må betydelig forbedres, dersom Skretting fortsatt skal kunne forsvare sine store investeringer i forskning og utvikling – og i markedsføring.

Solid selskap

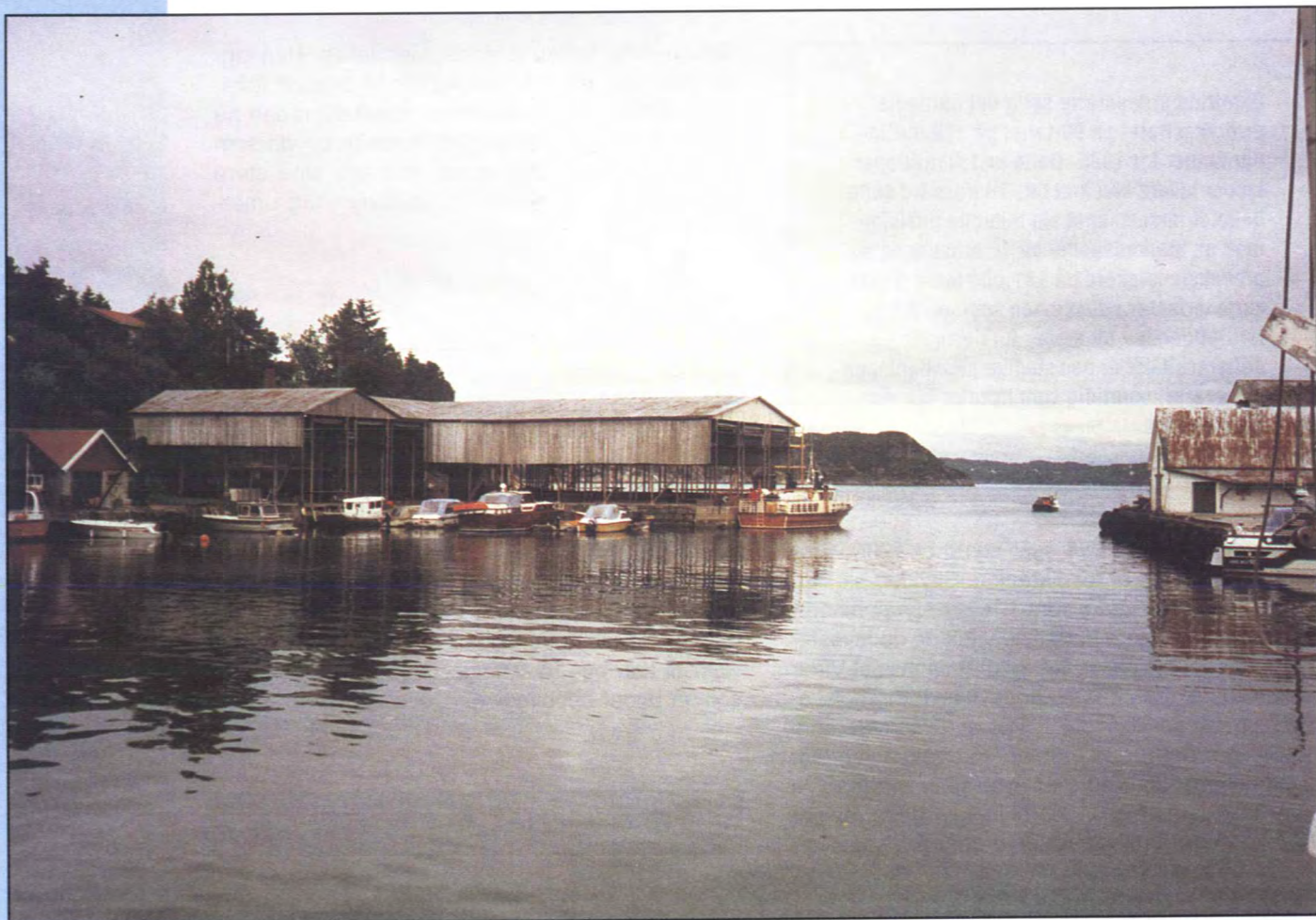
Med en omsetning på vel 1,3 milliarder er Skretting verdens største produsent av fôr til oppdrettslaks og en del av et av verdens ledende næringsmiddelkonsern, Nutreco. Det er altså en solid økonomisk ryggdekning i selskapet og i en næring som preges av sterke svingninger er jo det noe å ta med seg. – Vi må leve med bølgedalene i oppdrettsnæringen og vi har økonomisk evne til å vente på den langsiktige effekten av dagens investeringer, sier Julien, som blant annet viser til den nye forskningsstasjonen i Stavanger som er under oppbygging.

FG Per-Marius Larsen

Til tross for produksjonsrekord er Skretting lite tilfreds med fjorårsresultatet.

Fiskerimuseet overtar nottørke

Den gamle nottørka ligger idyllisk til i Bekkjarvik. Foto: S. Lomelde

Den gamle nottørka i Bekkjarvik i Austevoll er den eneste igjen i Hordaland og vil bli overtatt av Norges Fiskerimuseum. Tørka fra 1935 representerer verdifull kunnskap om vår forholdsvis nære fiskeritradisjoner og man ønsker å etablere et museumsmiljø i tilknytning til denne – et miljø som gjen-speiler den tradisjonsrike fiskerinæringen i øykommunen.

Styreformann Sigbjørn Lomelde i Fiskerimuseet sier at nottørka er i relativt god stand og at en fra deres side er interessert i å få til en ordning der tørka blir bevart. – Det bør være fullt mulig å få til en utstilling som viser hvordan den i sin tid ble brukt. Dette var den gangen de drev med bomullsgarn og behovet for slike forsvant da nylon overtok, sier Lomelde. Han mener at dette er en

ypperlig sjanse til å få til en presentasjon av fiskerinæringen i Austevoll på bredere basis. Dette vil også bli markert sentralt på Fiskerimuseet, fremholder han.

Faglig ansvar

– Vi ønsker å komme i kontakt med miljøer som kan ha ting å bidra med. Vi skal ta det faglige ansvaret og vi vil koordinere det hele i samarbeid med kystkulturlaget i kommunen og eieren som er Halstensen fiskebåtrederi, sier Lomelde, som mener det finnes lignende, eller andre i installasjoner langs kysten som kan være av interesse. – Vi er ute etter å gi et helhetsbilde av hvordan fiskerinæringen har utviklet seg og samtidig gi et bilde av dagens næring. I dette tilfelle ønsker vi å gjøre folk oppmerksomme på at dette er noe de bør se, sier Sigbjørn Lomelde.

Hysas spesielle gytestrategi

- Gytinga som foregår på Tromsøflaket må utgjøre en betydelig del av den totale hysegytingen.
- Det ser ikke ut til at verken gyting eller eggdrift skjer lenger nord enn 75 grader nord. Dette er de foreløpige konklusjonene etter Havforskningsinstituttets hysetokt i sommer.

Det har vært forsket lite på gyting hos hysa. Vanligvis har dette vært gjort i forbindelse med torsketokt. Russerne derimot har drevet eggundersøkelser helt siden 1959 og russiske forskere tok seg således av eggbestemming under årets tokt. Hysa er en viktig kommersiell fisk som etter manges mening er blitt forskningsmessig stemoderlig behandlet i forhold til torsken. Kun to tokt har tatt for seg hysas spesielle gytemønster – det første var i 1987. Det har vært visse uoverstemmelser mellom norske og russiske forskere om hvor hovedgytingen foregår. De norske har hevdet at dette ligger på kontinentalsokkelen sør for Røst, russerne at hovedgytingen skjer nord for Røst i skråningen på tromsøflaket. Toktleder Per Solemdal mener at russerne trolig har rett i dette.

Per Solemdal forteller at hysa også gyter pelagisk.

Gyter også pelagisk

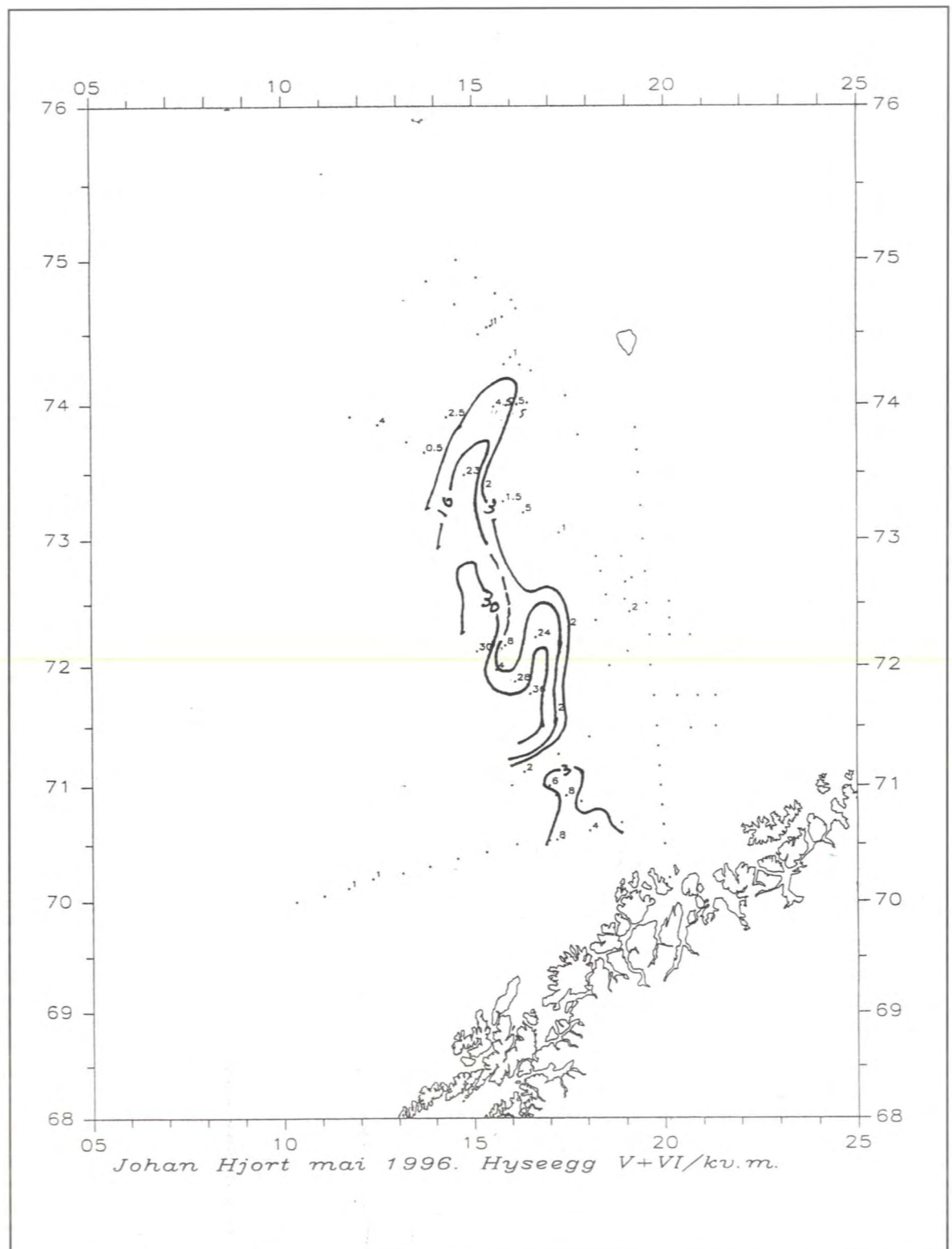
– Et av hovedmålene i år var på bakgrunn av russiske og norske undersøkelser å se på nordgrensen og dessuten se på vandringen østover i Barentshavet etter at gytingen var over. Normalt gyter hysa på bunnen i kontinentalskråningen, men indikasjoner tyder på at den også gyter pelagisk. Vi fant hysa vandrende østover med magen full av krill. Det kunne se ut som om denne hysa hadde noe egg og melke som ble gytt pelagisk på vandringen. Detter er noe helt nytt og vi fant nylagte egg som øker sansynligheten for dette, sier Solemdal.

Underlig gytestrategi

I forhold til torsken har hysa en underlig gytestrategi. Den gyter både på 500 meters dyp og i f.eks. Vestfjorden på 200 meter. Mens torsken alltid gyter på kontinentalsokkelen gyter hysa på dypt vann på skråningen og på selve sokkelen. – Vi fulgte dessuten driften av eggene fra Tromsøflaket og nordover. Det viste seg at en del av eggene svingte østover i Bjørnøyrenna. Eggene som drev

Russiske Nina Mukhina fra PINRO var med som ekspert på fiskeegg og larver.

Hyseegg like før utklekking. Figuren forteller at en god del av eggene går nordover, men også en tendens til østlig drift.

nordover klarte vi å følge til 75 grader nord, men det var da svært få igjen. Vi ser det som svært viktig å prøve å beskrive hvordan eggene kommer seg fra gytefeltet til 0-gruppe området, sier Solemdal som ønsker mer forskning på hysas spesielle gytestrategi ved at den gyter på både grunt og dypt vann.

Like egg

Torsk og hyse har svært like egg. De er omlag

like store – fra 1,3 til 1,5 millimeter og er vanskelig å skille på tidlige utviklingsstadier. Dette blir gjort ved hjelp av en genetisk metode. Selve gytetiden hos hyse er en måned senere enn hos torsk.

– Kom til Brønnøysund !

Det er ikke bare store ord når Brønnøy kommune markedsfører sine mange fortrinn rettet mot etablerings- og utbyggingsvillige entreprenører. Skuffelsen over «smulene» regionen ble avspist med i forbindelse med lete- og borevirksomheten på Hei-drun og Nornefeltet noen få mil vest av Helgeland er i ferd med å legge seg. Store grunnlagsinvesteringer ble gjort på 80-tallet for å stå rustet til konkurransen om oljeselskapenes gunst. I dag sitter kommunen tilbake med et 130 dekar stort industriområde, som skapt for maritim virksomhet av alle slag.

– Målet er å utvikle området til en moderne fiskerihavn for regionen, forteller næringssjef Knut Horn i Brønnøy kommune. Han viser til at Gårdsøya ligger midt i seilingsleia mellom nord og sør. Særlig i sildesesongen fraktes store mengder fisk på kjøll gjennom sundet til videreforedling lenger sør. Forholdene skulle med andre ord ligge til rette for å etablere anlegg for videreforedling innen pelagisk sektor.

Horn mener at en utbygging av fiskerihavna på Gårdsøya kan bli et viktig første steg i arbeidet med å få større, konsesjonpliktige fiskefartøy til å etablere seg i regionen. Fartøy som kan sikre hel-årlig leveranse av råstoff til industrien er i dag et av de største savn på Helgelandskysten. I tilknytning til Gårdsøya har kommunen kjøpt opp et større tomteareal tvers over det smale sundet, som også er regulert til fiskeriformål.

Omlag halvparten av det store industriarealet på Gårdsøya, 2,5 kilometer fra Brønnøysund sentrum, er ferdig opparbeidet. I tilknytning til et nytt havneanlegg i betong er det satt opp en moderne havneterminal på 1 600 kvadratmeter. Forøvrig er her fortsatt god plass.

Båtbyggeri

I en provisorisk byggehall i tilknytning til havneterminalen er arbeidere i ferd med å bygge ferdig et servicefartøy for oppdrett. Båtbyggeriet ble etablert for et halvt år siden av Blomstervik Slipp

– Kom til Brønnøysund ! oppfordrer næringssjef Knut Horn (t.v.) og leder av næringskomitèen Knut A. Johnsen. Fra det utbyggingsklare havneområdet på Gårdsøya peker de over sundet til Salhus, der kommunen har kjøpt opp et større areal som også er regulert til fiskeriformål.

Arnfinn Torgnes, leder i Nordland Fiskeoppdretterlag og eier av Torgnes Fiskefarm AS i Toftsundet i Brønnøysund, inspisierer den første oppdrettsbåten som bygges ferdig ved det nyetablerte verftet på Gårdsøya. Torgnes har levert inn bestilling på båt nummer to, som skal overleveres i oktober.

(Brønnøysund) og Solnes Båt AS (Rørvik), med bistand fra Brønnøy kommune. For kommunen er dette ikke bare et ledd i arbeidet for å skape ny sysselsetting. Vel så viktig er det at verftet inngår som en del av arbeidet med å bygge opp kompetanse på mekanisk side.

– Etableringen er et viktig ledd i et opplæringsprogram for elever ved den videregående skole og arbeidskontoret, forteller Knut Horn.

Verftet på Gårdsøya har allerede sikret seg flere kontrakter for bygging av oppdrettsbåter og fiskefartøy, og det foreligger konkrete planer for videre utbygging av vekstedsindustrien på området.

Streng prioritering

Satsingen på fiskerihavnplanene har full støtte fra det politiske miljø i kommunen, forteller leder av næringskomitèen i Brønnøy, Jan A. Johnsen. Mange vil kjenne Johnsen fra hans mange tidligere og nåværende verv i råd, utvalg og organisasjoner i norsk fiskerinæring. Så innrømmer han da også at det kan bli lenge mellom turene med M/S «Salhusværing» for fisker Jan A. Johnsen. I tillegg til politiske verv i Brønnøy kommune er Johnsen for tiden nestleder i Norges Sildesalgslag og medlem av kontrollkomitèen i Fiskarlaget.

Han understreker imidlertid at kommunens økonomi avstedkommer strenge prioriteringer når knappe offentlige virkemidler skal fordeles.

– Det mangler ikke på gode idèer. Men det sier seg sjøl at vårt kommunale næringsutviklingsfond på 500 000 kr ikke rekker langt. Når vi i år har valgt å satse tungt på båtbygging og mekanisk virksomhet, er det fordi vi mener og tror at det er innenfor disse områdene vi bør satse for å få mest uttelling på sikt. Samtidig innebærer satsingen at vi må ekskludere andre virksomheter, sier han.

FG Dag Paulsen

NORDAN Transport & Spedisjon AS
Ulvenveien 92c - N - 0581 Oslo
Tlf.: 47 22 65 89 00 - Fax: 47 22 65 89 90

SKIEN : Tlf.: 47 35 59 46 46 Fax.: 47 35 59 70 90
STAVANGER : Tlf.: 47 51 80 15 50 Fax.: 47 51 80 15 49
BERGEN : Tlf.: 47 55 31 35 90 Fax.: 47 55 31 80 25
ÅLESUND : Tlf.: 47 70 12 00 85 Fax.: 47 70 12 88 40

TRONDHEIM : Tlf.: 47 73 53 39 14 Fax.: 47 73 51 22 32
SORTLAND : Tlf.: 47 76 12 01 00 Fax.: 47 76 12 01 11
TROMSØ : Tlf.: 47 77 63 95 50 Fax.: 47 77 63 95 75

Sør-Helgeland Regionråd:

Bred satsing skal snu pessimismen

Kommunene i Sør-Helgeland ønsker å ta et krafttak for å snu den negative utviklingen for fiskeriene i regionen. Sentrale punkter i satsingen er rekruttering, kompetansehevede tiltak og kommunal tilrettelegging. Målet er å tiltrekke seg kapital og kunnskap innen naturbasert, industriell næringsmiddelproduksjon. Og ikke minst; regionen vil fremstå som attraktiv for «gründere» som ønsker å etablere virksomhet i tilknytning til videreforedling av naturproduktene.

Sør-Helgeland Regionråd er et samarbeidsorgan mellom fem kommuner i Sør-Helgeland som ble opprettet ved årsskiftet 1988/89. Rådet består av ordførere og rådmenn fra de deltakende kommunene og møtes regelmessig for å drøfte felles tiltak med henblikk på økt sysselsetting og verdiskapning i regionen. I dette arbeidet har rådet fått nærmest ubegrenset mandat, forteller daglig leder i Sør-Helgeland Regionråd, Terje Risholm.

– Vårt utgangspunkt er at Sør-Helgeland utgjør en av de tyngste primærnæringsregioner i hele Nord-Norge. Primærnæringsenes andel av sysselsettingen i regionen er faktisk på mer enn 50 prosent. Industriell næringsmiddelproduksjon er derfor et politisk satsingsområde, der målet er å øke den industribaserte sysselsettingen. Det forutsetter at vi maktet å bygge opp ny, bedre og bredere kompetanse over hele spekteret av naturbaserte næringsområder, sier han.

Den tidligere statssekretæren i Gunhild Øyangens departement kan slå fast at landbruket er den næringsgrenen som har klart seg best gjennom de siste ti-års omskiftninger, og som i dag bidrar mest til å bevare bo- og sysselsettingen i regionen.

– Landbruket er en godt organisert og «skjerma» næring med en helt annen struktur enn fiskerinæringen, fastslår han. – Samtidig kunne fiskerinæringen kanskje ha ett og annet å lære av landbruket? Jeg tror blant annet det kan være viktig å utvikle et bredere organisert nettverk på industrisiden i regionen.

Når det gjelder utviklingen for fiskeriene, tegner Risholm et langt mer dystert og komplisert bilde av situasjonen. Rekrutteringen til fiskeryrket viser

en faretruende nedgang. Gjennomsnittsalderen øker blant fiskere såvel som fartøy. Fiskeindustrien er praktisk talt radert bort. Mottakssituasjonen forøvrig er svakt utbygd som følge av store, ressursmessige svingninger.

Strategisk planlegging

For å snu pessimismen og stanse flukten fra næringen er det nødvendig med strategisk planlegging på kort og lang sikt. Dette vil regionrådet ta konsekvensen av ved å iverksette et offensivt og målrettet program fram mot år 2000 som vil involvere såvel offentlige etater som næringsliv og skoleverk, forteller Terje Risholm.

– Informasjonen om mulighetene i næringa skal styrkes. Vi skal sette i gang prosjektorienterte program rettet mot såvel barnehager som skoleverk. Når det gjelder fiskerifaglig utdanning er vi i ferd med å etablere et ressursenter ved Brønnøysund videregående skole. Målet er å bygge ut et utdanningstilbud rettet mot ulike satsingsområder som eksempelvis landbruksmaskin- og båtbygging. Regionen har behov for alle typer fagarbeidere, understreker han.

For å sikre rekrutteringen til fiskeryrket signaliserer Risholm at kommunene i regionen vil støtte opp om alle tiltak som kan bidra til å få større fartøy – og ikke minst – større kvoter av torsk og sild til Sør-Helgeland. Etter en modell fra Steigen kommune er det planer om å få til en «fadderordning» for ungdom som ønsker å få opplæring ombord i fiskefartøy. Og ikke minst ønsker regionen å tiltrekke seg ressurser i form av kompetanse og kapital fra andre deler av landet.

– Selv om Sør-Helgeland ikke kan sies å ha fiskeressursene «rett utafor stuedøra», så er vi omgitt av et stort og viktig oppland. Vi har en godt utbygd infrastruktur, og en strategisk beliggenhet i tyngdepunktet midtveis mellom Trondheim og Lofoten. Sammen med en betydelig vilje til offentlig satsing og samarbeid håper vi dette er forhold som vil telle med når vi ønsker kapital og kunnskap velkommen til å stake ut veien videre, sier en optimistisk Terje Risholm.

«Den perfekte lokalitet»

I Slåttvika, ved tettstedet Forvik i Vevelstad kommune, mener man å ha funnet den «perfekte lokalitet» for etablering av et tidevannsdrevet oppdrettsbasseng for kveite. Det er dannet et aksjeselskap, Sør-Helgeland Flatfisk A/S, som skal være ansvarlig for etablering og drift av anlegget. Nå er man på leting etter interessenter som kan være med å finansiere investeringskostnadene for prosjektet. Kostnadene er beregnet til 5 millioner kroner, forteller daglig leder i Sør-Helgeland Regionråd, Terje Risholm.

Så langt er det bare konstruert ett tidevannsdrevet oppdrettsbasseng for kveite her til lands. Dette er lokalisert på Inderøya i Nord-Trøndelag. Sammenliknende forsøk mellom dette anlegget og oppdrett i kar har vist at kveita vokser raskere i tidevannsanlegget.

Etter en grundig kartlegging av aktuelle lokaliteter i fire kommuner i Sør-Helgeland ble det registrert 144 lokaliteter hvorav 20 ble undersøkt grundigere. Av disse konkluderte man med at Slåttvika i Vevelstad kommune var det nærmeste en kunne komme «den perfekte lokalitet» for oppdrett av kveite i basseng.

Hovedprinsippene for et tidevannsdrevet oppdrettsbasseng er som følger:

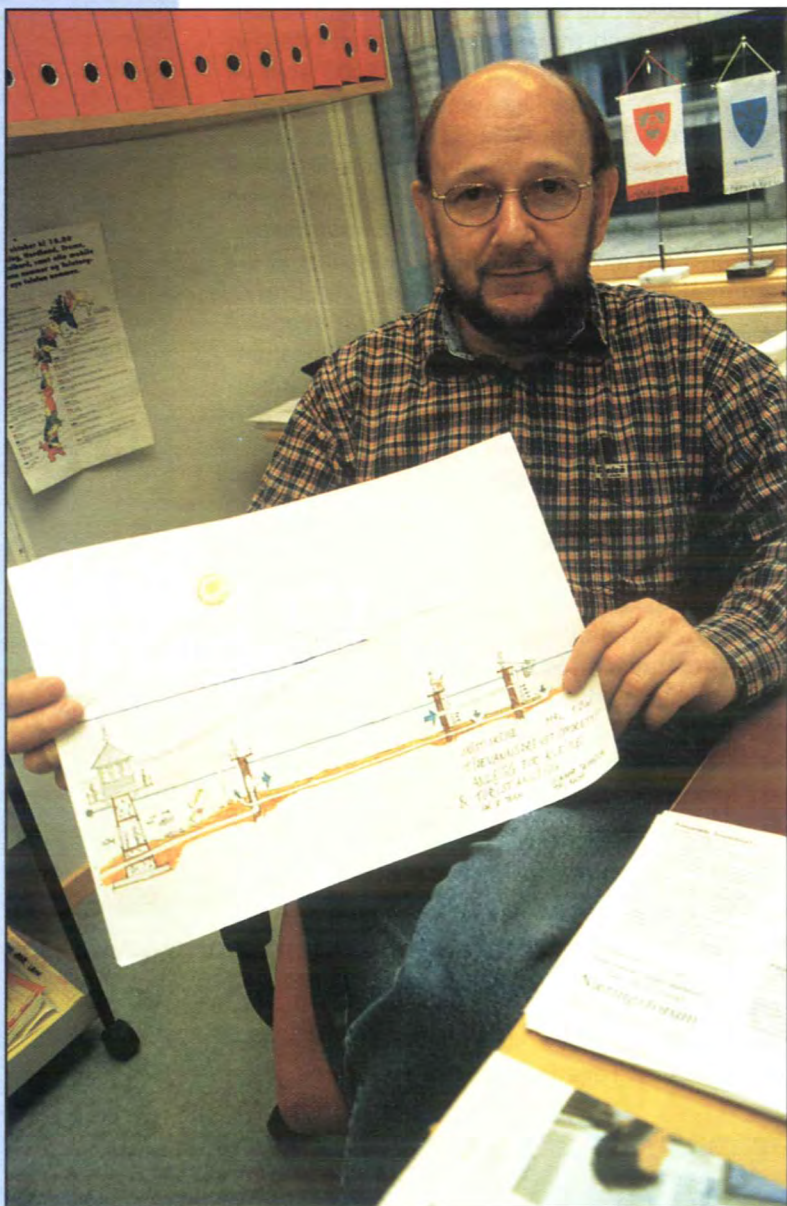
- Demningen bygges i åpningen til en laguneformet, grunn vik.
- Det bygges demning omtrent ved det sted som representerer laveste lavvann.
- Demningen har en høyde som tilsvarer spring høyvann.
- Den er utstyrt med regulerbare inntaksluker, slik at en om sommeren tar inn det relativt varme overflatevannet.

– I vintermånedene, når vanntemperaturen er høyere på større dyp, stenges damlukene og varme tas både inn og ut gjennom rørledningen, drevet av tidevannet. Også sommerstid tappes vannet ut via denne ledningen.

Det foreligger detaljerte planer for utviklingen av anlegget i Slåttvika, basert på forarbeider utført av bl.a. Sintef, Norges Landbrukshøyskole og Nord-Trøndelagsforskning. Arealet på anlegget er ca 14 dekar, hvorav 10 dekar er tenkt benyttet til oppdrett. Produksjonstiden fra yngel på 100 gram frem til slakteferdig fisk på 5 kilo er beregnet til 45 måneder. Med en arealtetthet på 15 kilo fisk pr kvadratmeter vil total biomasse i anlegget være på 150 tonn ved full produksjon.

– Selv om det er snakk om et pilotprosjekt regner vi det som et investeringsmessig kostnadsbærende prosjekt. Det totale behovet er fem millioner. Vi trenger en halv million for å komme videre! sier Terje Risholm.

– Vi vil støtte opp om alle tiltak som kan bidra til å få fart på utviklingen i regionen, forsikrer Terje Risholm i Sør-Helgeland Regionråd. Her med en skisse av det planlagte tidevannsanlegget for kveite i Slåttvika, som også er tenkt utviklet til turistformål.

Fra trål til kveiteoppdrett i Brønnøy

Fiskeryrket bød ikke lenger på nok utfordringer for Tor Inge Larsen (24). Han valgte oppdrettsnæringen i stedet. I dag er «ungdommen» driftsleder ved Velfjord Laks i Brønnøy. Nå har han i tillegg etablert merdbasert kveiteoppdrett i kommunen. På initiativ fra Marintek i Trondheim – og med støtte fra Forskningsrådet – er han invitert til å være med å utvikle teknologiske løsninger for oppdrett av kveite i merd.

– Drømmen om fiskeryrket er over for min del. Den teknologiske utviklingen i flåten gir stadig mindre fisk i havet. I oppdrettsnæringen er det motsatt! sier Tor Inge Larsen.

Etableringskostnadene for kveiteoppdrettet i Brønnøysund kom på omlag 500 000 kroner. Av dette mottok Tor Inge Larsen 60 000 kroner i tilskudd fra kommunen, og 130 000 kroner fra Landsdelsutvalget. Landsdelsutvalget har forøvrig utpekt kveiteoppdrett som et satsingsområde. De gir bl.a. tilkudd til innkjøp av settefisk, og bidrar til å finansiere årlige samlinger for de i alt ni oppdretterne i landsdelen som til nå har satset på kveita.

– Det er ikke noe poeng å sitte alene på en holme. Jeg deler gjerne kunnskapen min med andre, og ønsker flest mulig velkomne til å sette i gang med kveiteoppdrett, sier Tor Inge Larsen. Han ser ingen grunn til å vente med satsingen på marine arter i oppdrett. Flaskehalsen, slik Tor Inge Larsen ser det, er problemene med å få tilgang til egnede lokaliteter.

Det var i juli i fjor Tor Inge Larsen satte ut de første 5 000 kveiteynglene i tre merder. I vår supplerte han med utsett av ytterligere 1 200 yngel. Blir tilveksten som beregnet, regner han med å ha 30 tonn slakteklar kveite etter en produksjonstid på to år.

Merdbasert oppdrett av kveite er en produksjonsform som fremdeles er på forsøksstadiet, sett fra et kommersielt synspunkt. Men Tor Inge Larsen er ikke i tvil om at han vil lykkes. Han forsvaret satsingen med at kveita er enkel å produsere og gir god pris. Utstyret er praktisk og rimelig i innkjøp. Fôrkostnadene er lavere enn for laks ettersom det ikke er behov for pigmentering.

Larsen legger ikke skjul på at han finner det spennende å være med å utvikle ny næringsvirksomhet på kysten. Kveite i oppdrett har i motsetning til laks behov for areal, ikke volum. Med drahjelp fra Marintek planlegger han nå å optimalisere driften ved å montere «hyller» i merdene. Målsettingen er å øke dagens produksjon fra ca 6 000 kveiter i de tre «50-metringene» til 20 000 kveiter på samme lokalitet. På sikt regner han med at anlegget vil sysselsette 2–3 personer.

Drømmen er borte

Tor Inge Larsen er fiskersønnen som etter noen år på trål ikke lenger fant fiskeryrket utfordrende nok.

– Drømmen er borte, og jeg tror mange unge føler det samme i dag. Den teknologiske utviklingen i flåten bidrar tjl at det blir stadig mindre fisk i havet. I oppdrettsnæringen er det motsatt! Her tar du teknologien til hjelp for å øke produksjonen, sier han.

Dristig fiskebåtsatsing har gitt uttelling i Brønnøy:

Ungdom privatfinansierte fiskebåt til fem millioner

I en tid preget av manglende rekruttering og flukt fra fiskeriene vakte det oppsikt i fiskeri-Norge da Stig Magne Torgersen (27) for to år siden gjorde reder av seg og kjøpte Brønnøys nest største fiskebåt for over fem millioner kroner. Kombinasjonsbåten «Johnsen Senior» på 100 tonn ble til «Torgersen Junior». Et skår i gleden var at Statens Fiskarbank vendte tommelen ned for prosjektet. Helgeland Sparebank kjente derimot sin besøkelsestid.

– Lokalt kan vi ikke si nei til ungdom som vil satse. Da kan vi like gjerne sveise igjen dørene våre, uttalte banksjef John-Arne Warholm i forbindelse med overdragelsen av båten.

4.5 millioner kroner av prosjektet, har grunn til å være fornøyd.

– Betjeningen av lånet har ikke vært noe problem. Derimot har Fiskarbanken tapt noen penger der! fleiper Stig Magne. Han stiller seg fortsatt undrende til Fiskarbankens utlånspolitikk. – Jeg fikk vite at banken vurderte prosjektet som risikofyllt, og at egenkapitalen var for lav. Samtidig har Fiskarbanken retningslinjer som skal prioritere ungdom. Men hvilken ungdom i dag har mulighet til å stille 40 prosent egenkapital ved kjøp av eget fartøy? spør han.

Det hører forøvrig med til historien at selger av båten, fiskerveteran Oliver Johnsen fra Brønnøy, kunne fått en adskillig høyere pris for fartøyet enn det Stig Magne Torgersen kunne stable på beina. Han prioriterte Stig Magne fordi han hadde «tro på unggutten» og fordi han ønsket at båten skulle forbli i kommunen.

I dag, to år senere, kan Stig Magne Torgersen slå fast at driften og inntjeningen av fartøyet har vært i tråd med forventningene. Også Helgeland Sparebank, som påtok seg risikoen ved å finansiere

Ti måneder i året

«Torgersen Jr.» drifter med garn, trål og not i ti av årets tolv måneder. Fra februar til mai etter torsk og sei. I sommerhalvåret fangstes reke i Barents-

1994. «Johnsen senior» overtas av «Torgersen junior».

– Betjeningen av lånet har ikke vært noe problem. Derimot har Fiskarbanken tapt noen penger der! sier fiskebåtreder Stig Magne Torgersen (27).

havet. Fra september og ut januar er silda kommet inn som en vesentlig inntektskilde.

– Vekslingen i sesongene er bare positivt. Da blir man ikke så lei, sier Stig Magne. Han beklager at inntjeningen fortsatt er for liten til at det kan

organiseres en turnusordning for mannskapet som teller totalt ni personer. Mannskapet er, lik som skipper og reder Torgersen, ungt. Den yngste er 21 og den eldste 36 år. Halvparten er rekruttert fra Sør-Helgeland. Det er ikke lenger lett å rekruttere erfarent mannskap i regionen.

«Torgersen Jr.» er bygget i 1976. Etter overtakelsen har Stig Magne investert i ny sløyelinje ombord. Til dette mottok han tilskudd fra Fiskarbanken.

Også Stig Magne Torgersen fortviler over de dårlige mottaksforholdene i området. Det nærmeste mottaket med større kapasitet ligger i Rørvik. Samtidig er han opptatt av alt råstoffet som «flyter» forbi Brønnøysund i sesongene. Særlig gjelder det sild.

– En skulle tro det var mulig å etablere noe innen pelagisk sektor her i Brønnøy. Det ville også kommet fiskerne til gode, sier han.

Selv om Stig Magne Torgersen er optimist med hensyn til egen framtid, ser han klart årsaken til at det er vanskelig å rekruttere ungdom til fiskeryrket: Kvoteordningene i torskefiskeriene gjør at inngangsbilletten blir for kostbar for de fleste.

Ett tegn på at inntjeningen for de som allerede er inne i fisket er økende, er imidlertid at aktiviteten er i ferd med å ta seg opp i verkstedsindustrien.

– Det viser at situasjonen i fiskeriene får store ringvirkninger på kysten ellers, sier Stig Magne Torgersen.

FG Dag Paulsen

Passet påskrevet

Råfisklaget har fått passet sitt påskrevet av fiskerne i år. Kraftsalvene har nærmest haglet over VHF'en, kan Stig Magne Torgersen forelle. Laget beskyldes for å være alt for ettergivende overfor kjøperne i prispolitikken. Stig Magne skriver gjerne under på kritikken.

– Jeg har regnet ut at prisreduksjonen på torsk i år medførte et tap på ca. 250 000 kroner på kvota. For oss er det mye penger, om lag 20 000 kroner pr mann, sier Stig Magne.

Han kan heller ikke skjønne at kjøpersida har tjent penger på prisnedgangen. –Når råfiskprisen gikk ned, dalte saltfiskprisen tilsvarende, hevder han.

Stig Magne er heller ikke nådig i sin kritikk av lagets håndtering av rekemottaket i sommer.

– Etter at EU-kvota er oppfisket, påløper tollavgift på det resterende kvantum som eksporteres. Tollen utgjør 2 kroner pr kilo. Dermed satte Råfisklaget ned prisen med kroner 1.10, etter press fra kjøpersida. Det betyr at vi fiskere betaler over halvparten av tollavgiften. Hvilke andre yrkesgrupper ville godtatt det? For oss utgjorde denne prisreduksjonen 14 000 kroner bare på siste turen, legger Stig Magne Torgersen til.

Enda mer oppskjørtet blir han når han forteller at det nå er innført en «vanntrekkprosent» på 3–9 prosent på reke.

– Først trodde vi det var kjøperne som hadde fått igjennom dette. Nå vet vi at forslaget kom fra Råfisklaget. Og de skal jobbe for oss!?

Dag Paulsen

Kystprosjektet i Brønnøysund:

Opplevelsessenter som skal tale kyst-Norges sak

Det foreligger planer om å etablere et regionalt opplevelsessenter for Helgeland i Brønnøysund. Målsettingen for senteret, som foreløpig bare eksisterer på skissestadiet under navnet «Kystprosjektet», er å stimulere reiselivsnæringen i regionen.

I overkant av tretti millioner kroner vil det koste å etablere anlegget. For de pengene vil regionen få et senter som taler hele kystbefolkningens sak. Hovedtema for opplevelsene senteret ønsker å presentere er kystfolkets bruk av havet og arbeidet med å skape en bærekraftig utnyttelse av ressursene.

Kystprosjektet har sin bakgrunn i et samarbeidstiltak for næringsutvikling mellom 11 kommuner på ytre Helgeland og Nordland fylkeskommune. I den senere tid har Brønnøy kommune i samråd med regionale organer drevet prosjektet videre. En forutsetning for å få gjennomført prosjektet er at flest mulig andre kommuner og institusjoner på Helgeland og langs Kystriksveien mellom Steinkjer og Bodø ser verdien av tiltaket, forteller prosjektleder Harry Nøstvik.

– Det fins allerede mange gode «kystprosjekter» her til lands. Vi var derfor tidlig klar over at vi måtte tenke nytt dersom vi skulle lykkes. Det historiske aspektet ved kystkulturen er for eksempel godt representert flere steder i form av fartøysamlinger og – museer. Vårt prosjekt tar derfor utgangspunkt i menneskets bruk av havet i dagens samfunn. Vi ønsker videre å få fram både det globale og det lokale perspektiv på bruken av havet, sier han.

Markedsundersøkelser har avdekket at den «typiske» turist som besøker regionen tilhører høyinntekstsgrupper i Norden og fra deler av kontinentet. Han/hun er gjerne beslutningstaker i privat og offentlig virksomhet, og valg av reisemål har ofte sitt grunnlag i en særlig interesse for natur og miljø.

Ifølge Nøstvik er det viktig å nå fram til denne målgruppen med informasjon som viser sammenhengene i havet og menneskets utnyttelse av res-

– Vi vil gjerne påvirke den «grønne turist» fra kontinentet. Men «Kystprosjektet» er tenkt som et opplevelsessenter for hele familien, sier prosjektleder Harry Nøstvik – tidligere rådmann i Brønnøy kommune gjennom ti år.

sursene. – Men opplevelsessenteret skal tilby opplevelser for hele familien! Han minner også om at Brønnøysund har fast anløp av Hurtigruta, som hvert år frakter et betydelig antall passasjerer gjennom regionen.

Kompetansesenter

Endelig er det en målsetting at senteret skal kunne utvikles til å bli et kompetansesenter for skoleelever i Nordland og Trøndelagsfylkene, forteller Harry Nøstvik.

– Dersom vi klarer å gjøre det interessant tror jeg vi kan lykkes med å vise hvilke muligheter som ligger i fiskeri- og havbruksnæringen. Prosjektet vil tilby skoleverket et opplegg for besøk

Opplevelsessenteret, slik det er tenkt plassert midt i skipsleia i Brønnøysund.

og undervisning innenfor havets biologi, miljøvern og tilknyttede samfunnsforhold. I tillegg til de faste opplevelsestilbudene, er det meningen at senteret skal få en fordypningsavdeling med litteratur, audiovisuelle hjelpemidler og et enkelt laboratorium.

Kystprosjektet er tenkt plassert på Lille Brønnøya i Brønnøysund, sentralt plassert i skipsleia. Det foreligger arkitektutkast til anlegget, utformet som et skulptørbygg med fyrtårn som signaleffekt. Lokale reiselivsmyndigheter har anslått et sannsynlig besøkstall første driftsår på ca 40 000, men målsettingen over tid er å fordoble antallet besøkende.

Også prosjekteringen av «opplevelsesdelen» av anlegget er så godt som klar. Dermed gjenstår finansieringen av prosjektet, som er tenkt gjennomført ved hjelp av statlige tilskudd, kommunale bidrag og lån.

– Målet er å få til en finansieringsordning i løpet av ca ett år. Vi er i disse dager på utkikk etter en person som kan ta fatt på dette arbeidet. Med byggestart i 1997/98 regnet vi med at anlegget kan stå klart i år 2000, sier Nøstvik.

JG Dag Paulsen

VI OMSETTER ALLE SORTER
SILD - FISK - SKALLDYR SAMT
OPPDRETTSFISK

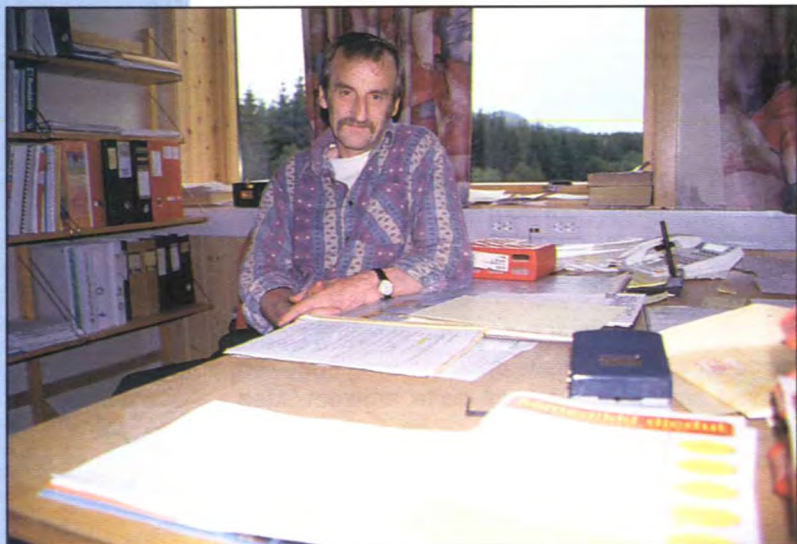
AS AALESUNDFISK
P.O.BOX 131
6001 ÅLESUND, NORWAY

Telefon: 70 13 17 70 Telex: 42 336 fisk n. Telegr.adr.: Ferskfisk. Telefax: 70 13 00 60

Vega:

– Et glemt, økologisk katastrofeområde

– Vi føler oss glemt av myndighetene. Bortsett fra Miljøvernmyndighetene, som turer frem i beste mening men ikke forstår hvor stor skade de forårsaker.

– Vi tror ikke vi har funnet alle svar. Men vi har ikke lov til å la være å prøve! Nå trenger vi støtte og kapital for å komme videre, oppfordrer ordfører Einar Silseth i Vega.

Ordfører Einar Silseth i Vega kommune er nedslått, men ikke utslått! Sammen med kommunens næringssjef har han nettopp vendt tilbake fra en reise til Universitetet i Tromsø. Formål: Få til et samarbeid om oppdrett av gråsteinbit.

Oppdrett og utsetting av denne «kråkebollespiseren» i sjøområdene rundt Vega har vært ett av flere prioriterte ønskemål helt siden kommunestyret tidlig i 1992 behandlet og godkjente og godkjente det såkalte «Miljøkorrigeringsprogrammet». Programmet skulle bidra til å styrke de stasjonære fiskebestandene i Vegaområdet og slik øke ressursgrunnlaget for fiskeriene i regionen. Men lite og ingenting har skjedd. Det har vist seg uråd å fremskaffe midler og kompetanse til å gjennomføre tiltakene i handlingsplanen. Imens har «forørkningen» av havområdene rundt Vega sakte men sikkert holdt fram.

Einar Silseth er heller ikke særlig oppmuntret etter møtet med forskningsmiljøet i Tromsø.

– Vårt inntrykk er at også forskerne mangler kunnskap og midler til å imøtekomme våre behov og ønsker. Vi faller mellom to stoler. Vi trenger midler, og vi trenger forskningsmiljøer på vår side. Men uten det ene får vi ikke det andre, sier han.

Økologisk katastrofeområde

Silseth nøler ikke med å ta i bruk kraftuttrykk når han skal beskrive situasjonen for en av landsdelens aller viktigste primærnæringskommuner. Landbruket sår fortsatt sterkt på øya. Fiskeriene, derimot, preges av en jevn og ubrutt nedgang. Det samme gjør folketallsutviklingen i kommunen. Ordføreren er ikke i tvil om hva som er hovedårsaken.

– Vega fremstår i dag som et økologisk katastrofeområde! Havet er i ubalanse, en «våt ørken» med få tegn tilbake på livet som engang fantes. Men vi blir ikke tatt på alvor. I forhold til myndighetenes tunge innsats på ressursiden ellers i fiskeriene kan det virke som om det er fullstendig stillstand når det gjelder problemer som oppstår i de nære kystområdene, sier han.

Det er i dag en utbredt oppfatning blant kommunens innbyggere at det er miljøvernmyndighetene som i dag utgjør den største miljøtrussel mot Vega-samfunnet. Politikere – såvel som næringsutøvere – føler seg overkjørt av sentrale myndigheters lansering av stadig nye verneplaner. Fra lokalt hold blir det hevdet at miljømyndighetenes planprosesser skjer «over hodene» på de som berøres av planene. Dersom kommunene i det hele tatt tas med på høring, kommer de som regel for sent inn i prosessene.

På tå hev

Og ulike verneplaner har Vega-samfunnet sannelig fått lært seg å leve med, særlig det siste ti-året. Kommunale planleggere og næringsorganisasjoner har stått på konstant tå hev for å følge med i de ulike planutkastene som er blitt lansert. *Kystverneplan for Nordland, Nasjonalparkmeldinga og Marine verneområder* er eksempler på verneplaner som får direkte innvirkning for næringsvirksomheten i Vegasamfunnet – som i kystsamfunnene forøvrig. I tillegg kommer arbeidet med kommunale og fylkeskommunale kystsoneplaner, der

det også skjer en avveining mellom næringsvirksomhet, friluftsinnteresser og vern.

Konfliktene mellom lokalsamfunn og miljøstyresmakter har bygget seg opp over tid, og bunner i et fundamentalt ulikt syn på vernebegrepet, mener Einar Silseth.

– Jeg minner om at uttrykket «vern gjennom bruk» ble skapt her på Vega, som en reaksjon på en vernefilosofi som stiller vern *foran* bruk. Det pågår en sulteføring av kysten i dag. Når du verner et område, verner du *nuet*. Dersom de ulike verneplaner som foreligger blir iverksatt, innebærer det at vi vernes *etter at vi har mistet ressursgrunnlaget*, sier han.

Komplett katastrofe

Et annet tema som opptar ordføreren i Vega sterkt er forvaltningen av kystsel. I en ny forskrift fra Fiskeridepartementet om forvaltning av sel langs norskekysten, slås det fast at all form for jakt på sel i utgangspunktet er forbudt. Fiskeridi-

rektøren kan likevel gi dispensasjon fra forbudet på visse vilkår, for eksempel dersom selen gjør skade på fiskeredskap og oppdrettsanlegg.

Einar Silseth beklager at kommunen heller ikke er blitt invitert til å delta i arbeidet med denne forskriften, tril tross for at regionen utgjør et av kjerneområdene for kystsel. Han ser imidlertid forskriften i forhold til planene om å opprette naturreservater i området. Det innebærer i såfall at forvaltningsansvaret flyttes til miljøvernmundighetene.

– Da vil katastrofen være komplett for Vega-samfunnet, mener han.

Silseth innrømmer at han etterhvert ser mørkt på mulighetene for å få gjennomslag for tiltakene i kommunens Miljøkorrigeringsprogram.

– Tiltakene var et forsøk fra vår side på å gripe fatt i problemene. Vi tror ikke vi har funnet alle svar. Men vi har ikke lov til å la være å prøve! Nå trenger vi støtte for å komme videre, sier han.

FG Dag Paulsen

FG

NR. 7/8
1996

Besøk vår stand H-708

Dynomar Quality fish handling

Fra felt til forbruker uten kvalitetsforringelse.

Våre kunnskaper om håndtering av fisk er basert på årelang erfaring.

- Robuste, holdbare kasser, kar og containere for alle forhold
- Jevn overflate gir lett vint renhold
- Lett stabelbare – for grei håndtering

Produsert i miljøvennlig polyetylen.

• i- og påstabelbare fiskekasser • kar • transportcontainere • fiskekurver •

• paller •

DYNOMAR

Salangverket, N-9350 Sjøvegan, Norway • Tel.: +47 77 17 27 70 • Fax: +47 77 17 27 80

Foto: Husmo-Foto

Vegas våte ørken

Store deler av de nære havområdene i Vega er i løpet av noen få tiår forvandlet til en steinørken under tidevannssonen. Samtidig som tareskogen har blitt borte, har blitt borte har det skjedd en økning i bestandene av kystsel i området, mens bestander av viktige arter som torsk, steinbit og flyndre er blitt kraftig desimert. I tillegg har det oppstått et kveisproblem som gjør det vanskelig å få omsatt fisk som er tatt i området. Ingen vet foreløpig sikkert hva som er årsaken til problemene på Sør-Helgelandskysten.

Undersøkelser utført på slutten av 80-tallet dokumenterte at omlag åtti prosent av tareskogen ved Vega var nedbeitet. I dag anslår en at et område på 3–500 km² tareskog er borte. At tareskogen forsvinner skyldes en voldsom «oppblomstring» av kråkebollebestanden i området.

Men hvorfor en slik dramatisk økning i bestanden av kråkeboller?

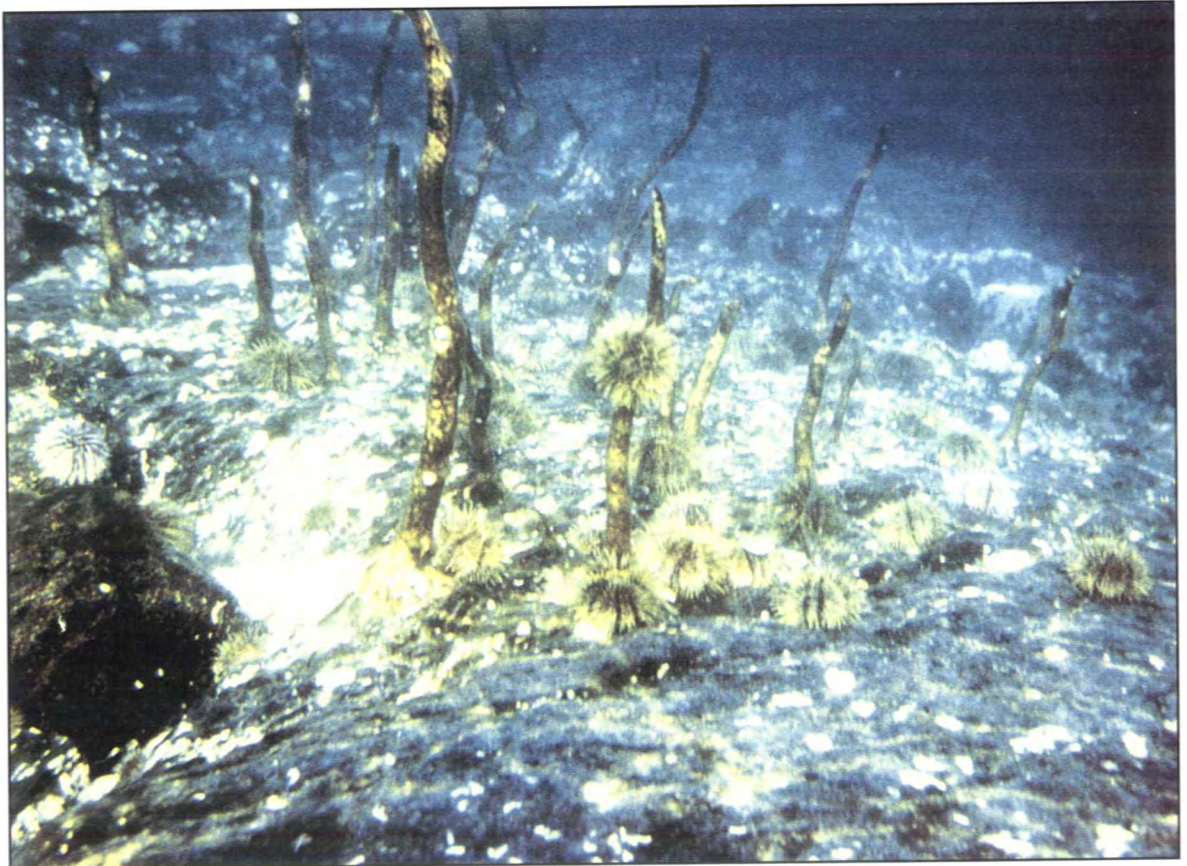
En lokal hypotese, som også danner grunnlaget for Miljøkorrigeringsprogrammet som Vega kommune fikk utarbeidet på begynnelsen av 90-tallet, bygger på en sammensatt årsakssammenheng.

Sentrale elementer i hypotesen er bortfallet av silda på 60-tallet, og etterhvert; vern av kystselartene havert og steinkobbe. Bortfallet av silda som føde for selen førte til at denne endret beitemønster, og i stedet forsynte seg av de rike steinbit- og torskeforekomstene.

Den økende konflikten mellom fiskeri og sel er godt dokumentert fra 60-tallet og fremover, i form av ødelagte fiskeredskaper og oppspiste garnfangster. Konflikten kommer også til uttrykk gjennom det faktum at det på 60-tallet fantes omlag 90 lokale fiskefartøy som drev et aktivt rusefiske etter torsk i området. I dag er dette fiske så godt som borte i Vega.

I samme periode har det skjedd en dramatisk økning i kveis-plagen i fangstene. Kveisen er en parasitt som har sel som sluttvert, og torsk og annen bunnfisk som mellomvert. Kveisplagen er i dag så utbredt at mange anlegg nekter å ta produsere fisk som er tatt på feltene nær Vega.

Endelig pekes det på at selens nedbeiting av

VÅT ØRKEN: Så mye som 500 km² av vegetasjonen i gruntvannsområdene rundt Vega kan være forsvunnet de siste tiårene. Slik ser det ut når kråkebollene har gjort sitt inntog.

kråkebollens naturlige predatorer, i hovedsak steinbit og torsk, har bidratt til den voldsomme spredningen av kråkeboller.

Miljøkorrigeringsprogrammet

1988 ga Fiskeridirektoratet er tilskudd på 100 000 kroner til «Miljøkorrigeringsprosjektet Vega». Programmet ble utformet som et forsøk på å finne fram til lokale tiltak som kunne korrigere den uheldige utviklingen i nærmiljøet ved Vega.

Tiltakene Vega kommunestyre ga sin tilslutning til under behandlingen av planen i februar 1992, var:

- * Kontrollert nedskyting av sel, inntil størrelsen på de pelagiske fiskebestander (sild) gjenoppbygges
- * Styrking av de stasjonære bunnfiskbestandene gjennom et utsettingsprogram for marine fiske-slag.

I tiden som har gått har det ikke lyktes kommunen å iverksette noen av tiltakene i handlingsplanen.

FG Dag Paulsen

FG

NR. 7/8
1996

FISKERIDIREKTORATET

Fiskeridirektoratet ble opprettet i 1900. Vi har i dag ca. 530 ansatte. 300 arbeider ved distrikts- og lokalkontorene langs kysten, resten ved hovedkontoret i Bergen. Fiskeridirektoratet har forvaltningsansvaret for en næring i rivende utvikling innenfor fiske, fangst, foredling og havbruk. Fiskeridirektoratet skal passe på at ressursene i havet blir tatt godt vare på og utnyttet til beste for hele samfunnet.

LIVET I HAVET – VÅRT ANSVAR

MRK. «03/96» Fast stilling som fiskerirettleder i Flekkefjord

I Flekkefjord er det ledig stilling som 0085 fiskerirettleder for snarlig tiltredelse.

Fiskerirettlederen har kontorsted i Flekkefjord og er et enmannsbetjent kontor.

Fiskerirettlederen skal utføre forvaltningsoppgaver og gi rettledning innen fiskeri og havbruk. Stillingen er arbeidskrevende og innebærer mye ansvar. Det er utarbeidet egen stillingsinstruks for stillingen.

Søkere bør ha høyere utdanning eller distriktshøyskole med relevant fagkrets i fiskeri og/eller økonomi. Personer med annen utdanning og relevant praksis kan også søke.

Stillingen lønnes etter Statens regulativ:

Høyere ak. utdanning	LR14, ltr. 25–27, kr. 198.000,- – 204.600,-
Distriktshøysk. kand.:	LR14, ltr. 15–27, kr. 161.700,- – 204.600,-
Uten høyere utdanning:	LR12, ltr. 15–25, kr. 161.700,- – 198.600,-
+ B-trinn 06, kr. 4.800,- pr år.	

Lønnen er under justering, samt et resultat av årets lønnsforhandlinger.

Fra lønnen trekkes 2% innskudd til Statens pensjonskasse.

Lønnsinnplassering skjer etter utdanning og tidligere praksis. All offentlig og relevant praksis etter fylte 18 år godskrives.

Nærmere opplysninger om stillingen får en ved å kontakte Fiskerisjefen, tel.: 38 07 00 17 eller kontorsjef Sigbjørn Lomelde i Fiskeridirektoratet i Bergen, tel.: 55 23 80 00.

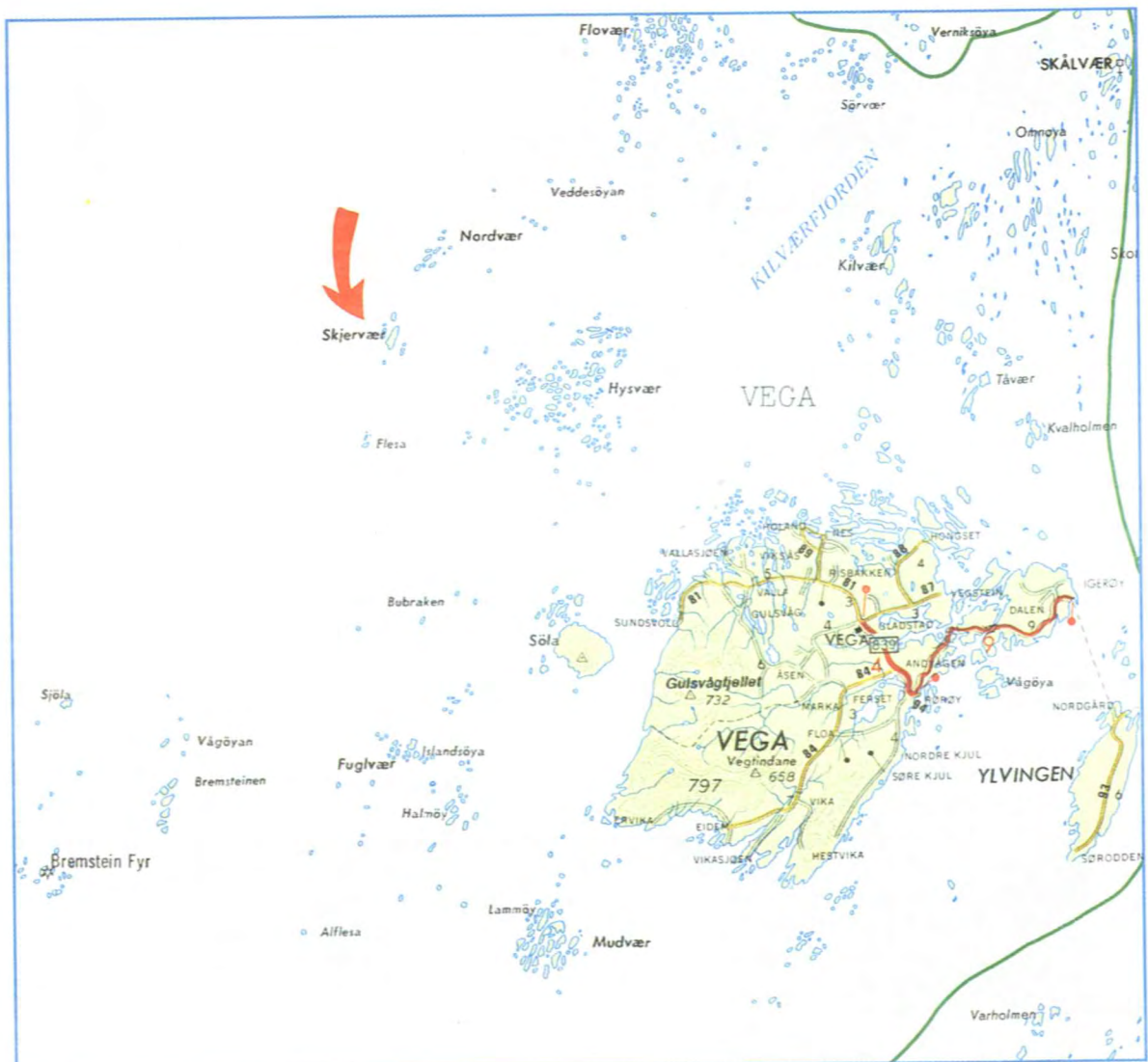
Søknad mrk. «03/96» sendes sammen med kopier av vitnemål og attester til Fiskerisjefen for Skagerakkysten, Østre Strandgt. 12 A, 4610 Kristiansand S, innen 19/98-96.

Lumske farvann rundt Vega:

Ingen planer om ny oppmerking av innseilingslei

Skyssbåten tråkler seg i sakte fart ut mellom stakene som angir leia langs det som må være ett av kystens mest urene farvann. På vei fra hamna Vegstein på Vega med kurs mot Skjærvær 18 nautiske mil nordvest passerer vi hundrevis av holmer og skjær. Halveis framme dukker øysamfunnet Hysvær opp, hvor det visstnok fortsatt skal leve to gjenværende øyboere. Det siste havstykke før vi når ut til uthamna Skjærvær fortoner seg som en slalomferd i sakte film. Over skulderen på styrmannen registrerer vi at dybdemåleren arbeider under høytrykk. 10 meter. 3 meter. 2.5..

Vi konstaterer takknemlig at havflaten ligger blikk stille denne vakre sommerdagen, og minner samtidig oss selv om at vi befinner oss i en av de mest brukte innseilingsleiene for sjarkfiskerne på Sør-Helgeland.

Kart over Vega og omliggende havområder.

Gjennomsnittslengden på sjarkflåten i Nord-Norge øker, i den grad det er vilje og evne til å investere i nye fartøy. Det har ikke bare sammenheng med at fiskerne ønsker bedre arbeidsforhold. Det skyldes heller ikke bare strengere kvalitetskrav, og regler som stiller krav til røkting av garn og annen redskap.

Ressurskrisen i nære kystfarvann mange steder langs kysten har ført til endringer i driftsmønsteret for sjarkflåten. De lave torskekvotene på slutten av åtti-tallet hadde også i det minste en positiv effekt: Sjarkflåten ble, mer eller mindre ufrivillig, tvunget til å se seg om etter fiskefelt som lå nærmere enn de tradisjonelle feltene for å forsvare lønnsom drift på små kvoter. Det koster tid og penger å reise til Lofoten. Resultatet er at sjarkflåten er blitt mer mobil, og går stadig lenger ut for å ta fisken.

Dermed opplever mange av de gamle, fraflyttede uthamnene langt vest i havet en renessanse i vår tid. For fiskerne på Helgelandskysten er det tre havner som i dag særlig er i bruk; lengst sør Bremstein, så Skjærvær og Låna i nord. Herfra er det kort vei til feltene og trygge havneforhold vinterstid. Avstandene til mottakene på kysten er relativt lang, og båtene ligger gjerne to-tre døgn før de vender tilbake med fangstene.

Lumske farvann

Med sitt arkipel på rundt 6 000 øyer er Vega landets desidert største øykommune, målt i antall øyer. Hvor mange undervannsskjær det fins i kommunen har vel ingen regnet på. Sikkert er det

ihvertfall at farvannene rundt Vega er lumske, og den som ferdes her er avhengig av godt merkede seilingsleier.

Problemet i dag er, ifølge fiskere som har sin drift i området, at innseilingsleia fra Skjærvær er for dårlig merket. Mange kvir seg for å bruke leia i dårlig vær vinterstid. Kravet om bedre merking i form av staker og lys ble fremmet første gang tidlig på 70-tallet. I mellomtiden har trafikken til Skjærvær økt, uten at fiskernes krav er innfridd.

Ingen ny oppmerking

Hos avdelingssjef Asbjørn Jensen hos Kystverket i Nordland får Fiskets Gang opplyst at en har registrert kravet fra fiskerne i regionen. Han må imidlertid skuffe alle dem som måtte ha forventninger om snarlig ny oppmerking av leia fra Skjærvær til Vega.

– Vi kjenner til at en av de ytterste stakene ved Skjærvær for tiden står skjært i sjøen, og dette vil vi naturligvis utbedre i tråd med våre vedlikeholdsrutiner. Noen ny oppmerking kan jeg imidlertid ikke love nå. Vi står for tiden midt oppe i et moderniseringsprogram for hovedskipsleia i Nordland. I løpet av året skal fyr, lykter og lanterner langs hele leia være elektrifisert. Stort annet finnes det rett og slett ikke ressurser til i dag, opplyser Asbjørn Jensen.

FG Dag Paulsen

Fiskeriråd ved ambassaden i Washington og Ottawa

5 søkere har meldt sin interesse for fiskerirådstillinger i Washington og Ottawa

Lekven, Egil (48)	Kontorsjef, OS
Magnussen, Terje L. (49).....	Fiskerisjef, LODDEFJORD
Owe, Stein (45)	Ekspedisjonssjef, SANDVIKA
Sandberg, Per (35)	Utredningskontoret-F-dir, BERGEN
Vetvik, Rolf Petter (50).....	Fiskerisjef, MÅLØY

Et fiskevær gjenoppstår:

Skjærvær – ei øy i havet

Det gamle fiskeværet Skjærvær skal bevares for ettertiden. Det er fremmet fredningsforslag for været, og i disse dager er Riksantikvaren og Vega kommune i gang med restaurering av bygningsmassen.

– Her ute hadde vi aldri fritidsproblemer, forteller fisker Torvald Mathisen (52). Han flyttet vekk fra været først i 1979. Hans far, Ingvald Mathisen, ble legendarisk ettersom han ble boende alene igjen på Skjærvær inntil helsen ble så dårlig at han måtte forlate fiskeværet og reise til sin familie på Vega. Der døde han like etter, i 1985.

En oppgave over folk som rodde vinterfiske i årene 1907–1925 viser at det var mye folk som holdt til i Skjærvær om vintrene:

1910: 15 båter

1915: 20 båter

1918: 22 båter

Regner man fire mann pr båt og ca 20 båter, pluss minst ti unge kvinner som var kokker, var folketallet om vinteren over hundre om man regner med stedets fastboende. I 1930 startet arbeidet med å bygge molo i Skjærvær. Det betydde mye for fiskerne da moloen omsider sto ferdig seks år senere.

Etter krigen begynte «flyttefeber» å spre seg i det lille samfunnet nordvest av Vega. Den ble forsterket av dårlige fiskeår i perioden 1950–55. Fra 1958 var Torvald Mathisen og familien som besto av far, mor og søster de siste gjenværende på øya. Det skapte grunnlag for både beundring og forundring blant Vegaværingene og andre fastboende at den lille familien holdt ut så lenge.

Fiske, noen kyr og sau dannet livsgrunnet for folket på Skjærvær helt opp til vår tid. Torvald Mathisen har fortsatt å drive fiske i området etter at han flyttet inn til «fastlandet» på Vega. De siste par somrene har han i tillegg tjent noen kroner på å frakte arbeidsfolk til øya i forbindelse med restaureringsarbeidene som nå pågår, og som forventes å være ferdig i 1998.

– Det er bare positivt det som skjer nå, sier han. – Skjærvær var sterkt prega av forfall den siste tiden. Nå opplever vi at stedet gjenoppstår, til glede for både fiskere og et stadig økende antall turister sommerstid.

Store endringer

Sin skolegang hadde Torvald Mathisen i skolehuset i Hysvær, dit han og søsteren måtte reise og bo hver annen uke. Siden konfirmasjonsalderen har han vært fisker. I det yrket har han sett store endringer i løpet av sitt liv.

– Ja, det var mer fisk i havet før. Fisket på yttersida var svært væravhengig, og foregikk hovedsakelig med juksa og line. I dårlig vær foregikk et rikt fiske med ruser på innersida. Tidligere gikk fangstene av brosme og lange til hending. I senere tid ble fisken oppbevart levende og sendt med rutebåt til Vega, eller vi dro inn og leverte fangsten sjøl, forteller han.

Rusefiske på Skjærvær startet så tidlig som i 1930-årene som et lite fiske etter «kokfisk», men

– Foreløpig har ingen liv gått tapt. Men det har vært mange nestenulykker, forteller Torvald Mathisen. I bakgrunnen ser vi deler av den vanskelige innseilingsleia fra Skjærvær.

De første skriftlige kilder som beretter om bosetting på Skjærvær stammer fra midten av 1600-tallet. I de fiskerike årene fra 1860 og utover mot århundreskiftet var det i en periode 16 fastboende fordelt på øyas to husstader. Skjærvær var samtidig blitt et viktig fiskevær hvor man drev heimefiske, dvs at man lå ute i været og dro hjem i helgene. Mot århundreskiftet ble det bygd flere hus og rorbuer for å kunne innlosjere det stadig økende antallet fiskere fra Vega og Tjøttadistriktet som kom ut for å drive vinterfiske.

utviklet seg snart til et storfiske som foregikk fra september til januar. På 50-tallet var det ialt 14–15 fiskere som drev rusefiske med utgangspunkt i havna i Skjærvær. I år med godt rusefiske hadde øya anløp av opptil fire forskjellige brønnbåter, som regel en pr uke, som kom for å hente fangstene.

Slutt i 1974

Omtrent samtidig med at de gamle hamprusene som krevde mye vedlikehold ble erstattet av nylonruser på 60-tallet, begynte imidlertid selplagen å gjøre seg gjeldene i området. Kobben kom inn til kysten, rev i sund rusene og tok fisken. Havertna formerte seg voldsomt og forårsaket stor skade. Etterhvert begynte tareskogen å bli borte på grunnbotnene, og også taretorsken forsvant. I 1974 var det helt slutt med rusefisket. Det var siste året Skjærværet hadde anløp av brønnbåt.

Et annet viktig fiske som er blitt borte er drivgarnfisket etter laks. Et godt alternativ i sommermånedene er nå forbudt.

Torvald Mathisen bekrefter at det er blitt stadig flere sjarkfiskere som benytter Skjærvær som uthavn de senere år. Årsaken er tilgangen til de gode fiskefeltene vest i havet.

– Fiskerne kommer, ligger på været og fisker et par døgn før de leverer. Havneforholdene må karakteriseres som svært gode etter at havna ble

mudra så sent som i 1978. Hvis ikke det var blitt gjort hadde det ikke vært plass til sjarkflåten i dag, sier han.

Forundret

Til tross for at han gjennom et langt liv har drevet fiske i området, er Torvald Mathisen forundret over at Kystverket ennå ikke har funnet grunn til å prioritere arbeidet med å fornye innseilingsleia fra Skjærvær.

– Har det skjedd ulykker som følge av den mangelfulle merkinga ?

– Nei. Men det har vært mange nestenulykker. Og jeg føler meg også utrygg mange ganger, både på lys dag og når det er mørkt. Det er lite å gå på, og mye strøm i området. Mitt inntrykk er at Kystverket var flinkere til å utbedre leiene før. Nå ser det ut til at de har vanskelig med å bestemme seg. For tre år siden var de her og retta opp ei stang etter en storm. Siden har jeg ikke sett dem, sier han.

Kilde: (Torvald Mathisen) og Hilda.Marie Roksvaag/Arthur Ronland: Skjærvær, Vega Kulturkonstors historieskrifter, hefte 2

FG Dag Paulsen

Noen små historier fra Skjærvær

Slik kan det gå

«Det var en gang i 30-årene at Heiberg Holand og Oscar Johansen var utenfor Skjærværet og fisket. På heimturen gikk de inn i et sund som var så lumskt fordi det av og til brøt igjen med tung sjøgang.

De var midt i sundet da det kom en brottsjø som fylte halve båten slik at motoren stoppet. Heldigvis beholdt de årene slik at den ene begynte å ro mens den andre tok til å øse ut sjø med en stamp. På det viset kom de seg innfor sundet.

Heiberg som sto bak maskinhuset fikk sjøen mot seg av full kraft, slik at han var helt søkkvåt. Og presset av sjøen var så kraftig at pengepungen med penger og papirer var helt gjennomvåt.

Slik kan det gå når folk har flere levedager».

En kall som ikke var redd tungsjøen

«En kall var utenfor Skjærværet og fisket da tungsjøen begynte å vokse ganske fort. De som var på land ble urolige for kallen. De gikk opp på haugen for å se om han kom til lands og hvilket sund han tenkte ro gjennom. Da de fikk se at han begynte å ro inn i et smalt sund tenkte de at dette gikk ikke bra.

Etter en stund fikk de se færingen i sundet, men tungsjøen trakk båten ut igjen, og de trodde at nå var alt ute både med mannen og båten.

Den neste tungsjøen sendte båten inn gjennom sundet i smult farvann, og de som sto på land så bare en stor skundott som båten og mannen var i.

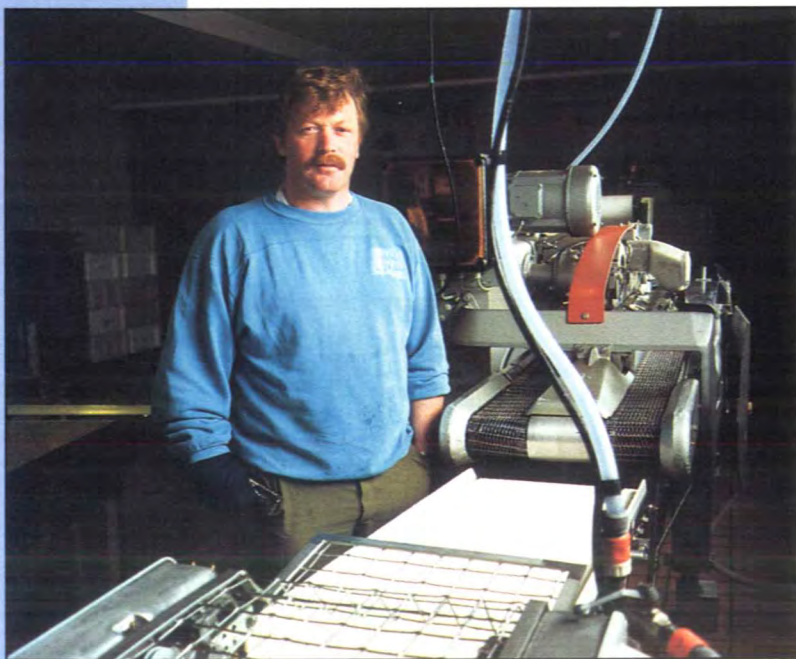
Da han kom på land spurte de om han hadde vært redd da sjøen tok han ut sundet. Kallen svarte at han visste at «ho» kom igjen.

Og så ho gjorde».

Nøktern satsing i Vega:

– Må lære å krype før vi kan gå

Det startet som en mann/kone bedrift i november i fjor. Et halvt år senere sysselsetter Vega Delikatesse AS på Igerøy fem personer. Omsetningen ligger 300 000 kroner over budsjettet for perioden. – Nøkternhet, planlegging av produksjonen og sterk fokus på produkt og kvalitet, er oppskriften Kato Fredriksen gir på suksessen så langt.

Planlegger markedsframstøt på indre Østland: – Innlandsmarkedet utgjør et stort, utnyttet potensiale for ferdigprodukter, mener Kato Fredriksen i Vega Delikatesse AS.

Han er vokst opp på et fiskebruk i Vega. Utdannet på Statens fagskole for fiskeindustri i Vardø. Vært innom oppdrett og fiskemottak. Etter mange, turbulente år i fiskeindustrien fikk Kato Fredriksen nok. Han så for seg en egen arbeidsplass med lørdagsfri og fri etter klokka 1700 på hverdager.

Med en relativt liten aksjekapital, et markedsføringstilskudd på 25 000 fra Vega kommunes næringsfond og en tom hånd (den andre tok filètmaskinen fra ham mange år tilbake) startet han egen bedrift basert på videreforedling av kvalitetsprodukter fra havet.

Nøkternhet preger bedriften også på investeringsiden. Lokalene er leide. Maskinparken er

ikke markedets mest moderne. På markedssiden satser Kato Fredriksen så langt utelukkende på innlandsmarkedet. – Vi må lære å krype før vi kan begynne å gå. Dessuten ønsker vi ikke å vokse for fort, og ihvertfall ikke gjennom låneopptak, sier han.

Vega Delikatesse har i dag opparbeidet faste leveranser av foredlede fiskeprodukter til hotell- og restaurantnæringen på Helgelandskysten. Uten særlig annen markedsføring enn fornøyde kunder har han innledet omsetningssamarbeid med bedrifter i Bodø og Trondheim. Nå planlegges imidlertid nye fremstøt.

– Innlandsmarkedet utgjør et stort, utnyttet potensiale for fiskeprodukter. Vi har innledet samarbeid med et par grossister for distribusjon av konsumvarer på Østlandet. I første omgang vil vi profilere seilaks (et påleggprodukt). Ønsker kunden andre varer er det bare fint, sier Kato Fredriksen.

Foruten spesialiteten seilaks, produserer bedriften på Igerøy sursild og tomatsild på glass, ulike røkte og ferske fiskeprodukter samt fiskemat. Det jobbes kontinuerlig med å prøve ut nye produkter, ingredienser og produksjonsformer. Kato Fredriksen mener å se klare tegn til at konsumenten er villig til å betale de kronene det koster ekstra å få kvalitetsvarer. Det er en forutsetning for at bedriften skal kunne konkurrere med lavpriskjedenes tilbud.

Leieskjæring

En viktig nøkkel til suksessen så langt er ifølge Fredriksen at bedriften har innledet samarbeid med flere mottak i distriktet, der de påtar seg leieskjæring av filèt. Bedriften tar blant annet i mot fisk av mindre størrelser enn det hadde vært kostnadsregnende å produsere ellers. Produksjonen blir jevnere og dermed mer kostnadseffektiv. Han anslår kvantumet som har gått gjennom maskinene første halvår i år til å ligge mellom 250–300 tonn.

Det er også innledet samarbeid med en annen Vegabedrift, samt en bedrift på Herøy, om utveksling av arbeidskraft og innkjøp av varer og emballasje.

Råstoffet henter han fra hele Nord-Norge. Omlag 35 prosent av fisken er lokalt råstoff fra Vega og Herøy.

Paradoks på Ytre Helgeland:

– Et hav av muligheter – men hvor er arbeidskraften ?

Klippfiskproduksjon på Helgelandskysten ? – Hvorfor ikke ? tenkte Geir Sjøset i Modolv Sjøset AS på Træna. Som sagt så gjort. Samtidig ruster bedriften seg til å være med på det nye «sildeeventyret». Nye filètmaskiner installeres, og mottakskapasiteten økes. – Her fins et hav av muligheter. Problemet er at vi er for få folk her i landet! sier Geir Sjøset.

Klippfiskproduksjonen på Træna er nytt av året. Geir Sjøset understreker at produksjonen fortsatt er på «prøve- og lærestadiet».

– Vi må forsøke å tenke i nye baner. Saltfiskprisen i dag er for lav. Lykkes vi vil vi øke inntjeningen. Og hvorfor skulle vi ikke klare det når Møringene får det til ? spør han.

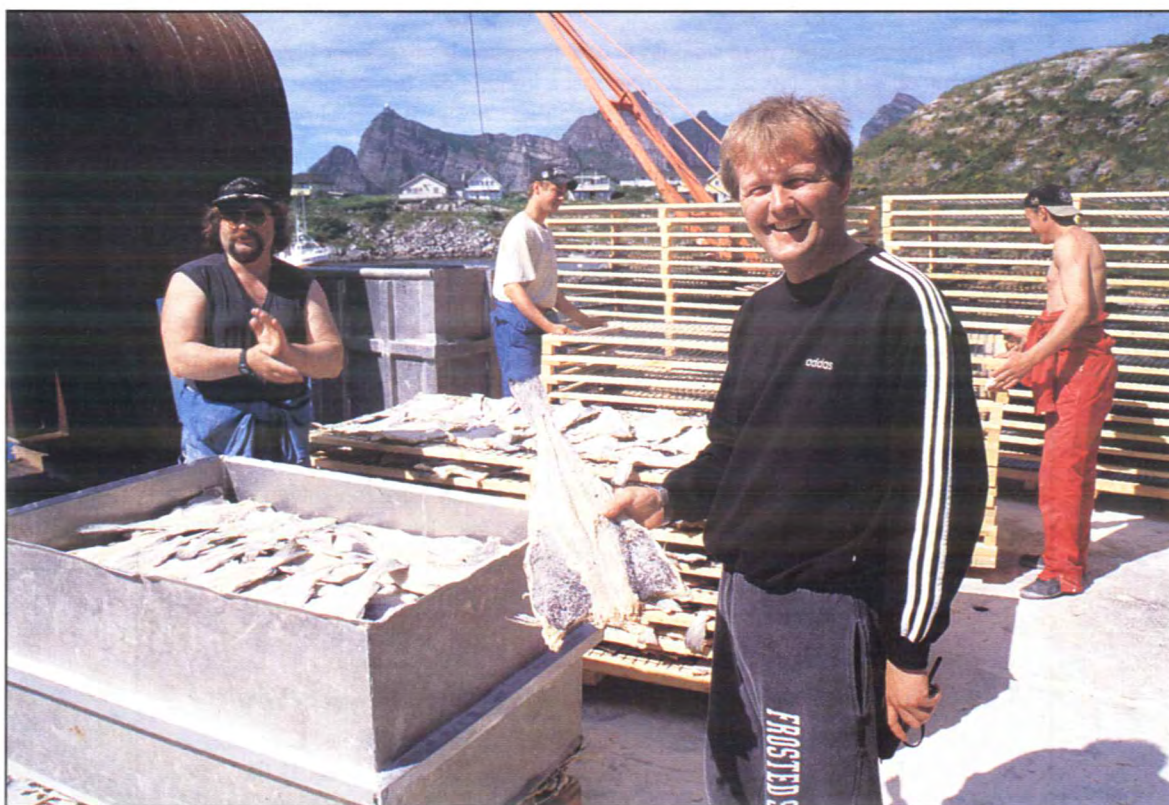
Hittil i år er det produsert omlag 80 tonn klippfisk i en liten, mobil klippfisktørker innleid til formålet. Men allerede om et par år kan fiskehjøllene på Træna stå tomme på ettervinteren, skal vi tro Geir Sjøset. Målet er å la hele saltfiskkvantumet på ca 500 tonn gå til salting og tørking.

Familiebedriften Modolv Sjøset AS på Træna består i dag av to konvensjonelle anlegg og ett sildefilètøringsanlegg. Bedriften har ekspansive planer – ikke minst stilles det store forventninger til fortsatt vekst på sildesektoren. Men bedriften har også nytt godt av driftsomleggingen for de mindre fartøyene i regionen: En stadig økende andel av de helårlige fangstene som tas imot på Træna leveres av «fremmedflåten».

Så også Træna

Den voldsomme veksten i sildeleveransene de senere år bidrar sterkt til optimismen som for tiden rår blant produsenter langs norskekysten. Så også på Træna.

– I løpet av fem ukers produksjon i vinter produserte vi 3 000 tonn sild. Til sammenlikning utgjorde

FØLGER ETTER: – Vi må tenke nytt. Hvorfor skal ikke vi lykkes når Møringene får det til? Spør Geir Sjøset, som i år har startet prøveproduksjon av klippfisk på Træna – kloss oppunder polarsirkelen.

produksjonen i hele fjor knappe 5 000 tonn, forteller Geir Sjøset. Han er ikke i tvil om at investeringene i tre nye filèteringsmaskiner vil gi avkastning på sikt.

– Maskinene gjør oss i stand til å produsere det markedet vil ha til enhver tid, – fra filèt til gaffelbiter. 75 prosent av silda selger vi sjøl, under eget firmanavn. Målet er å øke andelen ferdigprodukter, gjerne helt ned i 400 gr glass om noen år, sier han.

Kapasiteten er i dag stor nok til at bedriften kan produsere opptil 50 tonn ferdig filèt på skiftet (ca 100 tonn rund sild).

Slik ressursituasjonen er i dag avløser sesongene hverandre nærmest i ett året igjennom, bortsett fra en stille tid midt på sommeren som benyttes til nødvendig vedlikehold – eller som nå; om – og utbygginger. Arbeidskraftsbehovet kan variere mye gjennom sesongene, men Geir Sjøset anslår at bedriften i snitt sysselsetter omlag 60 personer. Det er langt mer enn Træna-samfunnet kan dekke opp, og en kilde til stadige bekymringer for bedriften Modulv Sjøset AS.

Bedriften «importerer» derfor arbeidskraft fra

hele landet; Mo i Rana, Trondheim. Ja, enda lengre; fra Sverige og Finland. Men gjennomtrekken er stor. Bare utprøvingen av klippfiskproduksjonen i år har skapt behov for 10 – 15 nyansatte.

– Samfunnet her ute trenger flere folk! 200 arbeidstakere, minst! Slår Geir Sjøset raust fast. – Og det gjelder ikke bare produksjonsarbeidere, eller fiskere for den saks skyld. Vi merker savnet etter folk med idèer og nye tanker, for eks på produktsida. Selv har jeg ofte mer enn nok med å holde rede på alt som skjer i selve produksjonen. En rekker ikke å gape over alt, dessverre, innrømmer den daglige lederen ved Modulv Sjøset.

Et siste hjertesukk gjelder forholdene på flåtesida.

– Vi mangler en tråler her ute. Det behøver ikke engang å være noen stor tråler. Et større fartøy er viktig for å sikre stabile, helårlige råstoffleveranser. Men vel så viktig vil den være for rekrutteringen til fangstleddet. Der opplever vi for tiden en skummel utvikling.

FG Dag Paulsen

Tilskudd til utviklingstiltak i fiskeri- og havbruksnæringen

Finansieringsordningen med tilskudd til utviklingstiltak bevilges over Fiskeridepartementets budsjett og har som formål å fremme økt lønnsomhet og verdiskapning i fiskeri- og havbruksnæringen, og å øke næringens evne til omstilling og videreutvikling.

Tilskudd kan ikke gis der andre finansieringsordninger har sitt virkeområde.

Følgende områder vil prioriteres ved søknadsbehandlingen:

- Uttesting/prøving av utstyr som innebærer ny teknologi.
- Kvalitetstiltak fortrinnsvis rettet mot flåten.
- Utnyttelse av hittil lite utnyttede ressurser.
- Samarbeidstiltak mellom tradisjonelt fiskeri og havbruk.

Forskning/utredning:

- Organisasjonelle/regelverksbetingede beskrankninger vedrørende fornyelse av flåten, rekrutteringsspmål og omstillingsevne.

For prosjekter innen forskning/utredning vil det normalt være forskningsinstitusjoner som søker. Forøvrig vil prosjekter der en eller flere bedrifter står som søker av midlene prioriteres og tilskudd kan da gis med inntil 50% av prosjektkostnadene. Forskningsinstitusjoner kan også søke prosjekter innen de 3 førstnevnte områder.

Søknadsfrist er 30. august 1996.

P.g.a. begrensede midler vil det sannsynligvis ikke bli flere utlysninger i 1996.

Nærmere opplysninger, søknadsveiledning og søknadsskjema fås ved henvendelse til Turid Hiller, tlf. 22 03 71 11 eller Trude Jenssen, tlf. 22 03 70 68, fax 22 03 71 04. Søknaden sendes Området for bioproduksjon og foredling, Norges forskningsråd, Postboks 2700 St. Hanshaugen, 0131 Oslo.

En arbeidsdag er over:

– Fiskeryrket ikke hva det engang var

Han er i ferd med å forlate fiskeryrket og gå over i pensjonistenes rekker. Alfred Olsen (67) fra Træna legger ikke skjul på at han er glad arbeidsdagen på havet er over. – Jeg forstår godt at ungdommen velger seg bort fra fiskeryrket; det er ikke hva det en gang var, sier han.

Øystein Holmen (16) er blant de stadig færre som likevel ikke lar seg skremme. I år har han søkt om å få delta i sommerfiskeordningen for ungdom. Til høsten satser han på å komme i gang med maskinistutdanning. Øystein vil skaffe seg mest mulig ballast før han mønstrer på farens 90-fot store kombinasjonsfartøy - den største fiskebåten i Træna kommune i dag.

– Alt er blitt så vanskelig i dag, sier Alfred Olsen, og minnes de dager da det var mer fisk i havet; dengang regelverket var enkelt og oversiktlig og leveringsmulighetene ukompliserte – før dagens forvirrende prisdifferensieringsystem.

– Misforstå meg rett. Jeg er ikke motstander av at vi må satse på et godt produkt. Representantskapet i Fiskarlaget har da også slått fast at pris-systemet må opprettholdes. Og tross alt er det noen fiskere som har oppnådd E-pris., sier han, og lar det skinne igjennom at han føler det er kjøpersida som utnytter systemet til å diktere prisen på leveransene.

Alfred Olsen har rodd fiske hele sitt voksne liv; først som mannskap på større båter inntil silda og lodda var nedfisket på begynnelsen av 70-tallet. Siden 1972 har han drevet heimefiske, aleine i egen sjark.

– Jeg kjøpte sjarken for å drive til de «sju magre åra» var omme. Det var nå det. Siden gikk det tilbake med torsken. Flåten er gradvis tvunget lengre ut og avgårde.

Organisasjonsmann

Aktiv organisasjonsmann har Alfred Olsen vært gjennom hele sin yrkeskarriere. I yngre dager var han formann i et par perioder i det som dengang het Husøy Fiskarlag.

– Det var dengang notstriden i Lofoten herja som verst og ingen ville være formann..

De to siste årene har Alfred Olsen igjen overtatt ledervervet, – i Træna Fiskarlag. Ringen er på mange måter sluttet. Det er blitt vanskeligere år for år å drive organisasjonsarbeid på sjøsida i fiskerinæringa. Kandidater til ledervervet er det smått med, forstår vi.

– Mitt inntrykk er at ungdommen ikke lenger har tro på organisasjonsarbeidet. Det er som om de tror at de godene vi har oppnådd har kommet av seg sjøl, rekende på en fjøl.

Alfred Olsen trekker fram Fiskarpensjonen som ett av de godene Fiskarlaget har kjempet fram i hans tid. Og ikke minst – fiskeriavtalen.

– Den er riktig nok borte nå. Men tross alt oppnår vi bedre pris for produktene i dag enn vi gjorde dengang, sier han.

Den labre interessen for organisasjonsarbeid i fangstleddet er et sykdomstegn som ikke varsler godt, mener Alfred Olsen. Det samme gjelder splittelsen og motsetningene i Fiskarlaget.

– Splittelsen er ikke til å leve med! slår han fast. – I forhold til landsida, og sett i forhold til andre næringer er det alt for mange som står utenfor Fiskarlaget. Samtidig er det viktig at vi står samlet utad, som en slagkraftig organisasjon, sier han.

Hvor er yngelen ?

Når det gjelder ressursproblematikken er det særlig ett spørsmål som opptar Alfred Olsen for tida – i likhet med de fleste yrkesbrødrene i nord: Hvor blir det av sildeyngelen på kysten? Den som skal trekke til seg andre, beitende fiskeslag som kan øke tilgjengeligheten for sjarkflåten, slik det engang var på 50-tallet?

– Vi vet jo at den er på Vestlandskysten i dag. En teori er at det var den stor makrellen lenger ute i havet som tok til å beite på yngelen, og skremte den ned i havet så den ikke dukket opp igjen før i Barentshavet. En annen teori er at strømforholdene har endret seg. Det fins så mange teorier. Uansett lever vi fortsatt i håpet om at den snart skal dukke opp igjen..

De siste fem årene har Alfred Olsen gradvis trappet ned virksomheten. Han har nytt godt av fiskarpensjonen på 5 000 kroner måneden, fram til 31. juli i år. Da fyller han sekstisju, og går over på vanlig alderspensjon.

NOEN KOMMER, FLERE GÅR: For Alfred Olsen (67) på Træna går et langt fiskarliv mot slutten. Øystein Holmen (16), derimot, er blant dem som skal føre tradisjonene i næringa videre.

Helt slutt på fisket blir det likevel ikke. Han beholder sjarken. Regelverket tillater en fiskar-pensjonist å fiske for opptil 41 000 kroner i året før det blir trekk i trygda.

Uheldig

Kanskje vil han kunne bidra med noen gode råd til Øystein Holmen, som har planer om å komme seg på havet så snart råd er. Han har vært uheldig og brukket en fot i vår, og er kommet sent i gang med sommerfisket. Bare fire-fem ungdom-

mer på Træna har sagt seg interessert i å delta på sommerfiskeordningen i år. Så langt meldes det om dårlige fangster fra de som allerede er i gang.

– Men litt penger må det vel bli, sier Øystein Holmen, som sin unge alder til tross ikke er helt uerfaren på havet. Sammen med pappa Stein Holmen har han vært med både på silda og på seinotfiske.

FG Dag Paulsen

HØYSKEL & WENNEVOLD A/S

Export and Import of Fish and Fishproducts

Grønlandsleiret 31 – Postboks 9308
0135 OSLO

Phone: 22 17 71 70 Fax: 22 17 71 71 Telex: 71 704 hevol n Telegrmadr: Hevol

Opplæringskontoret for fiskeriene på Helgeland:

Omskolering gir arbeid i fiskeflåten

Jovisst fins det attraktive arbeidsplasser i fiskeflåten! I løpet av kort tid har Opplæringskontoret for fiskerinæringen på Helgeland (OFH) i samarbeid med arbeidsmarkedsetaten gjennomført fire kurs rettet mot arbeidsledig ungdom som ønsker arbeid på fiskefartøy. Alle de omlag femti deltakerne som har gjennomført kurset så langt har fått tilbud om jobb.

Det er den rene solskinnshistorien han beretter, kursleder Asbjørn Aalstad hos OFH i Sandnessjøen, når Fiskets Gang besøker kontoret en dag i juli. I det som skulle være «den stille årstid» kimer telefonen ustanselig fra ungdom som vil ha opplysninger om det neste AMO-kurset for kvalifisering til fiskeryrket, som går av stabelen i september. Og telefonene kommer i dag fra hele landet.

Kan den ha spredd seg så langt allerede, historien om unggutten fra det første kurset, som etter lang tids ledighet nylig ringte OFH's kontor for å takke for sist? Som så langt i år hadde tjent 300 000? På trål?

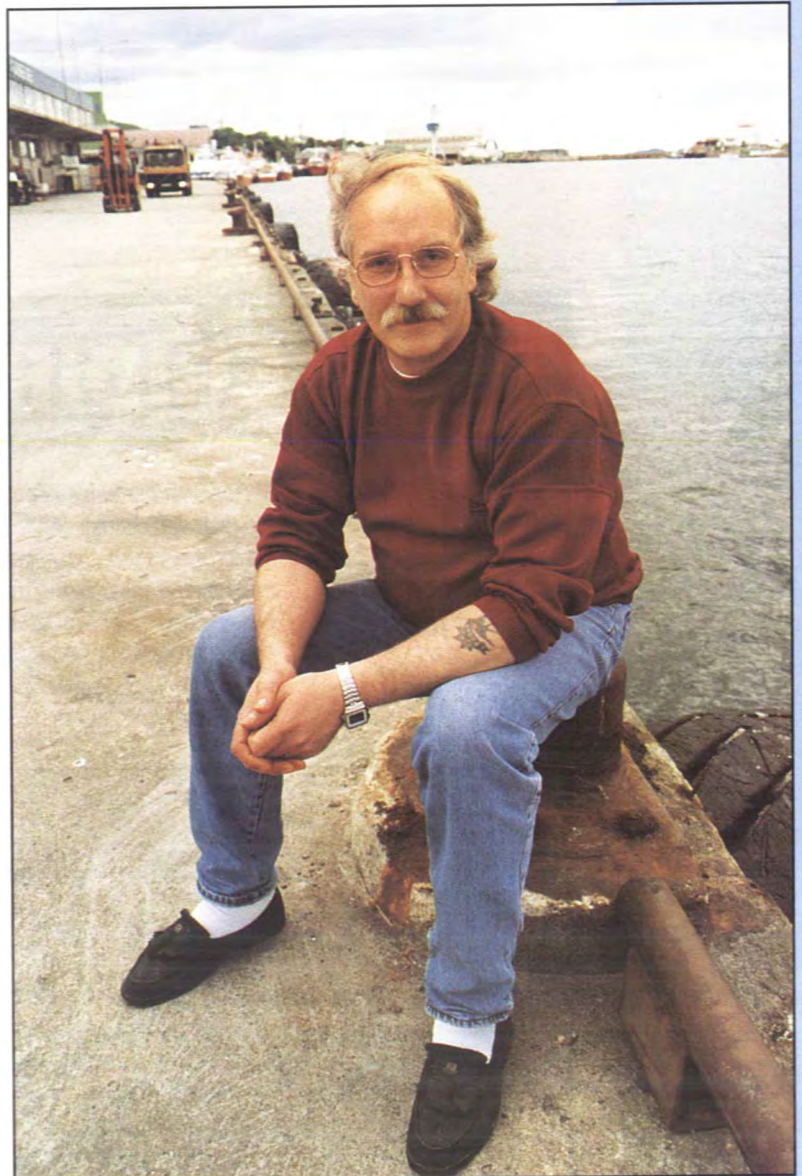
- Arbeidsledigheten er for tiden lav i hele Helgelandsregionen. I samarbeid med arbeidsmarkedsetaten har vi fått til et opplegg der arbeidskontorer i hele landet har mulighet til å kjøpe plass på kurset. Etterspørselen har vært enorm, og dekker alle kategorier ungdom: Blant deltakerne på kursene finner du både jenter og utlendinger, forteller Asbjørn Aalstad.

Det er i første rekke fabrikk- og trålerflåten som har rekruttert de ferdig uteksaminerte deltakerne på OFH-kursene til nå. Så er da også kurset nærmest «skreddersydd» de krav som stilles til mannskap ombord i et fartøy. Ihvertfall så langt det overhodet er mulig, fortsetter Aalstad.

- Miljøet i flåten kan virke hardt og tøfft. Men gjør du feil kan det få store konsekvenser for alle ombord. Derfor er det ikke lett i utgangspunktet å få jobb. Du må kunne de elementære tingene, som å bøte redskap og spleise tau og vaier. Det er nettopp slike praktiske arbeidsoppgaver vi vektlegger i kursopplegget, sier han.

Redskapsforståelse

De første fem ukene av kurset finner sted i Sand-

JOBBSKAPER: - For å få jobb i fiskeflåten må du kunne de mest elementære tingene, som å bøte redskap og spleise tau og vaier. Det er nettopp slike praktiske arbeidsoppgaver vi vektlegger i kursopplegget, forteller kursleder Asbjørn Aalstad i OFH.

nessjøen, og handler nettopp om redskapsforståelse. Deltakerne lærer å utføre vedlikehold på redskapen, og er også med å lage en minitrål.

Deretter går turen til Nordland Fiskarfagskole på Gravdal, der temaet er fiskebehandling. I løpet av de to ukene oppholdet her varer, skal deltakerne også gjennomføre sikkerhetskurs for fiskere.

Etter Gravdal følger den praktiske delen ombord i fartøy. OFH har gjort avtale med ulike trålrederier om utplassering ombord. Etter omlag fire uker på havet viser erfaringene at de medvirkende har et godt grunnlag for å få jobb i flåten. Mange har fått tilbud om å fortsette på fartøyet der de hadde sin «læretid». Kursleder Asbjørn Aalstad kan ikke få fullrost redere og mannskap nok.

- Rederiene har vært imøtekommende og positive, og mannskapene har gjort en fantastisk jobb, sier han.

Flere bein

Opplæringskontoret for fiskeriene på Helgeland har også flere «bein» å stå på i form av kompetansehevende tiltak for fiskerinæringen.

Undervisningsopplegget for det omtalte AMO-kurset kan lett tilpasses fiskeindustri og -oppdrett, men disse kursene har man ikke lyktes med å finne finansiering til så langt, forteller Asbjørn Aalstad.

Av andre aktiviteter OFH står bak er løpende fagbrevutdanning innen fiskeindustri og akvakultur. De siste som ble uteksaminerte var 14 kandidater ved bedriften Nova Sea AS i Lovund.

OFH ble etablert i 1991 av Svein Båttstø, som brått ble revet bort av sykdom tidligere i år. Ny daglig leder for opplæringskontoret heter Ivar Larssen.

JG Dag Paulsen

FISKERIDIREKTORATET

Fiskeridirektoratet ble opprettet i 1900. Vi har i dag ca. 530 ansatte. 300 arbeider ved distrikts- og lokalkontorene langs kysten, resten ved hovedkontoret i Bergen. Fiskeridirektoratet har forvaltningsansvaret for en næring i rivende utvikling innenfor fiske, fangst, foredling og havbruk. Fiskeridirektoratet skal passe på at ressursene i havet blir tatt godt vare på og utnyttet til beste for hele samfunnet.

LIVET I HAVET – VÅRT ANSVAR

MRK. «21/96» Vikariat som 1085 avdelingsingeniør ved Ernæringsinstituttet

Ved Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt er det fra ca. 15. september ledig et vikariat som 1085 avdelingsingeniør, med varighet fram til 7. august 1997.

Arbeidet omfatter bestemmelse av B-vitaminer i næringsmidler ved hjelp av mikrobiologiske metoder, knyttet til et prosjekt finansiert av Statens næringsmid-deltilsyn (SNT). Den tilsatte skal koordinere prosjekter og rapportere disse til oppdragsgiver i form av rapporter. Det kreves utvidet ingeniørutdanning tilsvarende cand.scient., fortrinnsvis med fag innen mikrobiologi/biokjemi, eller annen relevant utdanning i forhold til den aktuelle problemstillingen. Søkere med dokumentert erfaring fra mikrobiologisk arbeid / B-vitamin analyser vil bli foretrukket.

Stillingen er avlønnet i Lr. 22, ltr. 25–34 i Statens regulativ, brutto kr. 198.000,- til 229.800,- pr. år. Fra lønnen trekkes 2% innskudd til Statens pensjonskasse. Lønnen er for tiden under justering som et resultat av årets lønnsforhandlinger.

Nærmere opplysninger om stillingen kan fåes ved henvendelse til direktør Kåre Julshamn, tel 55 23 82 90, eller forsker Rune Waagbø, tel. 55 23 82 82.

Søknad mrk. «21/96» sendes sammen med kopier av vitnemål og attester til Fiskeridirektoratet, personalkontoret, postboks 185, 5002 Bergen innen 20.08.96.

Marokko:

Skipsverft 173 km fra nærmeste havn

Tekst: og foto: **Ola Sletten**

I Marokko bygges moderne aluminiumsfiskebåter 173 kilometer fra nærmeste havn. Et stykke utenfor sentrum av Marrakesh som er favorittreisemålet for mange europeiske turister, ligger hovedkontoret til landets eneste aluminiumskonstruktør *Chantier Naval de Marrakech*. Selskapet er den eneste konstruktøren av aluminiumsfiskebåter på det afrikanske kontinent utenom Sør-Afrika.

Faouzi El Maskoune som er en yngre bror av direktøren i firmaet, forteller til **Fiskets Gang**:

– *Chantier Naval de Marrakech* ble etablert i 1993 med en startkapital på 100.000 dirham (100 NOK = 134 MAD), og det var lystbåter myntet på

eksport som sto på tegnebrettet. To år seinere foreslo offisielle kanaler at firmaet burde begynne med fiskebåter, noe som førte til at en avdeling ble etablert i Agadir. Den kjente franske lystbåtar-kitekten Gilles Vaton som allerede hadde konstruert de første lystbåtene i Marrakesh, sto for konstruksjonen og den første kystfiskebåten som var beregnet på sardin fisket ble satt på vannet.

Modernisering av trefiskeflåten

De tradisjonelle orangerfargede trefiskebåtene i Marokko er modne for utskiftning, og det er skinnende aluminiumsskrog som er i skuddet. Fiskeriministeriet i Rabat har satt ut et internasjonalt anbud på over 400 aluminiumsfiskebåter som et ledd i moderniseringen av den gamle trefiskeflåten i Marokko. Ledelsen ved *Chantier Naval* har store forhåpninger til å få en større del av ordren. Dessuten har etterspørselen av aluminiumsfiske-

Noen av aluminiumsbåtene med atmosfæren fra trolldomsbyen Marrakesh med kameler og helse-transport.

Den daglige lederen Faouzi El Maskoune viser fram en mindre modell av aluminiumsbåtene som han har stor tro på skal slå gjennom i Marokko.

båter økt betraktelig, slik at kapasiteten ved skipsverftet i Agadir skal dobles. Agadir er den viktigste fiskerihavna i Marokko.

– De nye aluminiumsbåtene er blant annet konstruert med tanke på å kunne kjøle ned fangstene for turer på opptil en uke. En kan trygt si at en med dette konseptet har overført noe av prinsip-

pene om lagring og vilkår for dyphavsflåten til kystfiskeflåten, sier El Maskoune.

19 og 16 metere

– Båtbyggerfirmaet importerer aluminiumet fra Frankrike og foretar utformingen selv. Hittil har de levert fire 19 metere til Marokko og fire båter til Mauretania. Disse modellene kan ta åtte tonn med fisk. Det virker som om aluminiumsbåtene er i dyreste laget for det marokkanske markedet, da rentenivået er høyt. Det er vel og merke ingen toll på produktene. Nå har en laget en ny modell på 16 meter med samme ytelse for å komme ned på et lavere prisleie. Dessuten har en modeller på ni meter og enkle båter på 6,5 meter med et lite styrehus og påhengsmotor. Mauretania har bestilt 40 ni og timetere som skal leveres neste år.

Nok å gjøre

El Maskoune forteller videre: «Det å jobbe med lystfartøy og fiskebåter er to vidt forskjellige måter å jobbe på. Valget av Marrakesh med hensyn til lystbåter kom av at her er mange gode håndverkere og at det tørre klimaet er gunstig med hensyn til det sofistikerte trearbeidet på de store lystbåtene. Det er klart at det er mer lønnsomt å bygge fiskebåter, men at det er mer utfordrende å jobbe med lystfartøy. – Dette året vil vi levere ti båter til kystfiskeflåten, og om bare halvparten av båtneierne bestemmer seg til å gå over til aluminium, vil firmaet ha nok å gjøre de nærmeste 15 åra framover.»

Internasjonalt råd av fiskeriekspertter

Tekst: Ola Sletten

Professor Trond Bjørndal ved Senter for Fiskeriøkonomi ved NHH i Bergen er blitt utnevnt til medlem i et internasjonalt råd av fiskeriekspertter som skal bistå Det marokkanske fiskeriministeriet i spørsmål om fiskeriforvaltning. Et viktig ledd i arbeidet blir å se nærmere på marokkos forhold til EU vedrørende fiskerispørsmål. Det er Kong Hassan II som har tatt personlig initiativ til dette tiltaket. Andre medlemmer i rådet foruten Bjørndal er briten Steve Cunningham, tre fra Canada, en fra USA og en fra Mexico. Trond Bjørndal har tidligere vært representant for FAO i Marokko, og kjenner godt til afrikas største fiskerinasjon.

Trond Bjørndal er valgt som ny leder for IIFET, men tar neppe med seg kamelene fra Marrakesh til ishavbyen.

Internasjonalt institutt for fiskeriøkonomi og handel (IIFET)

Tekst: **Ola Sletten**

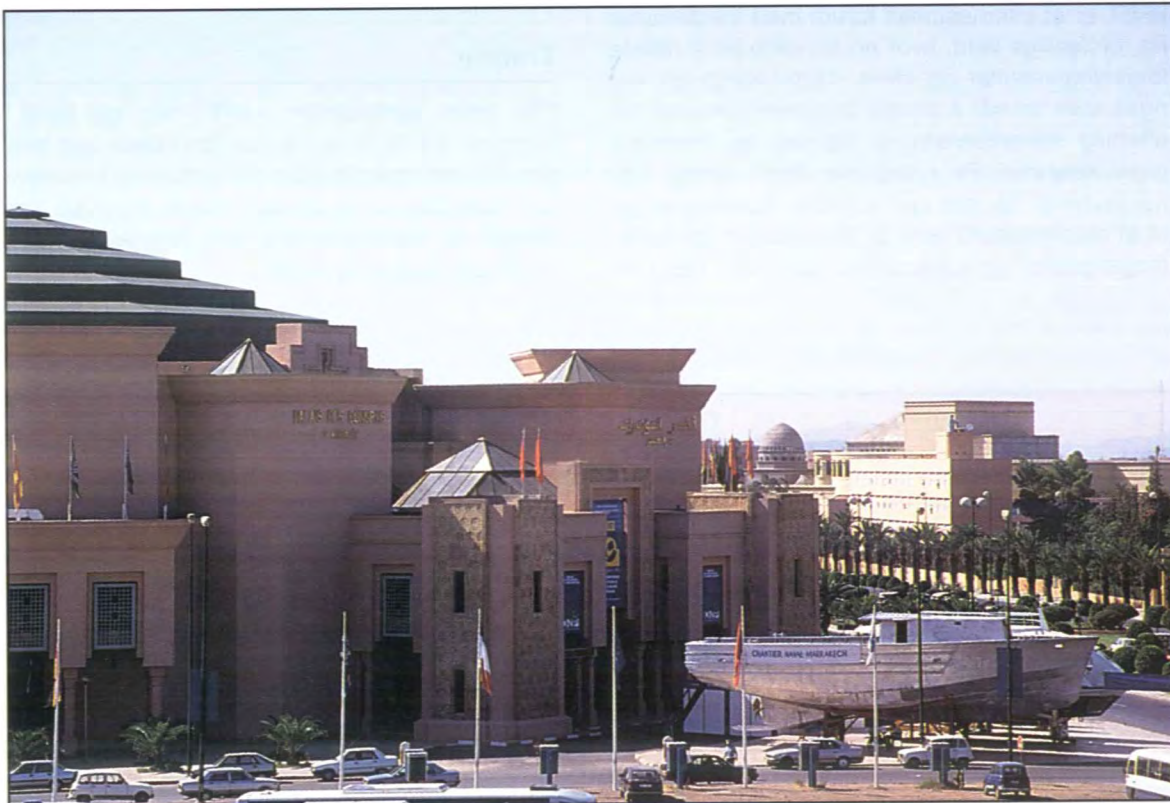
I år ble den åttende konferansen av Internasjonalt institutt for fiskeriøkonomi og handel (IIFET) holdt i turistmagneten Marrakesh i Marokko (1–4. juli), hvor over 350 personer fra 22 land deltok. De utenlandske deltakerne var mektig imponert over den høye standarden og fascilitetene ved kongresspalasset «Palais des Congres» som blant annet husede GATT-konferansen i 1994.

Under konferansen ble det lagt fram forskningsrapporter og en rekke gjesteforelesere stilte. Foredraget til Francis T. Christy som nå jobber for «Ressursene i framtida i USA», ble spesielt godt mottatt. Christy som tidligere var engasjert av FAO i over tre år, blir av mange sett på som ledende med hensyn til fiskerispørsmål. E. Mas-

tracchio som er en høytstående representant for EU's fiskerikommisjonær Emma Bonino la fram unionens fiskeripolitikk. Representanter for det marokkanske fiskeriministeriet benyttet anledningen til å utveksle nyttig erfaring og la fram landets strategi innen fiskeri for de nærmeste åra.

Konferansen hadde hele 11 hovedtema, hvor de viktigste var: 1) Globalisering og utvikling av fiskeriene. 2). Marked, konsum og valg 3). Fiskeriforvaltning: Ulike situasjoner og erfaring 4). Internasjonalt marked og supplerende forvaltning. 5). FN-konvensjonen om forvaltning av vandrende fiskebestander. 6). Utvikling av oppdrett.

Den nåværende lederen for IIFET – Steve Cunningham – Centre for Marine Resources ved Universitetet i Plymouth, sa under åpningen at økonomene har som oppgave å overføre klare ideer og erfaringer til beslutningstakerne i samfunnet. Det ble også overrakt en pris fra IIFET til den kanadiske forskeren Parzival Copes som gjengjeld for det omfattende arbeidet han har utført innenfor den økonomiske sektoren vedrørende fiskerisektoren.

Den åttende IIFET-konferansen ble holdt i det gigantiske konferansepalasset «Palais des Congres» i Marrakesh i første uka av juli.

I 1998 blir IIFET-konferansen holdt i Tromsø med professor Trond Bjørndal (t.v.) som ny leder. Koordinator for konferansen blir Ola Flåten ved Norges Fiskerihøgskole. Her utenfor «Palais des Congrès» i Marrakesh.

Etablert

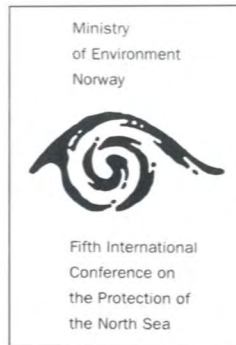
Internasjonalt institutt for fiskeriøkonomi og handel (IIFET) ble etablert i 1982 etter initiativ av professor *Richard Johnson* ved Oregon State University. Formålet med organisasjonen er å skape et forum innen fiskeriforvaltning og handel med fisk. IIFET er et internasjonalt forum med medlemmer fra forskjellige land, hvor en tar sikte på å utvikle forskningsresultat og ideer. Organisasjonen har også som formål å bringe sammen personer fra offentlig fiskeriforvaltning, næring og næringsorganisasjoner. Pr. i dag har IIFET omlag 400 medlemmer fra mer enn 40 land. Foreningen gir ut et medlemsblad som gir informasjon om forskningsresultat og konferanser som kan være av

interesse for medlemmene. I tillegg blir det annet hvert år arrangert en større internasjonal konferanse med fiskeriforvaltning og handel med fisk som hovedtema. Tidligere har konferansen blant annet vært i Rimouski (Canada), Esbjerg, Santiago, Paris og Taiwan.

Tromsø

Den neste konferansen i IIFET-regi blir holdt i Tromsø i juli 1998, og det er Ola Flåten ved Norges Fiskerihøgskole som blir ansvarlig koordinator. Samtidig er professor Trond Bjørndal ved Senter for fiskeriøkonomi ved Norges Handels Høgskole valgt til ny leder.

Abonner på Fiskets Gang

Føre-var-prinsippet Hvordan kan dette anvendes i fiskeriforvaltningen?

Av Roald Sætre

I de senere årene har føre-var-prinsippet vært fremme i alle diskusjoner om forvaltningen av naturmiljøet. En vanlig tolkning av dette prinsippet er at det snur bevisbyrden. Istedenfor å forlange bevis for at en aktivitet er skadelig for miljøet før denne kan stoppes, krever føre-var-prinsippet at en bruker av naturmiljøet skal sannsynliggjøre at hans aktiviteter ikke skader dette. En rekke internasjonale konvensjoner har foreslått at dette prinsippet også skal anvendes på fiskeriene.

En streng tolkning av føre-var-prinsippet kunne føre til at alt fiske måtte stoppes da det ikke er mulig å beskutte fiskebestandene i et økosystem uten samtidig å påvirke dette. Det er derfor nødvendig å finne frem til hvilke økosystempåvirkninger som kan aksepteres og samtidig utvikle praktiske kriterier for det som vil være en fiskeriforvaltning etter føre-var-prinsippet.

I de senere årene har det vært en økende bekymring for tilstanden til fiskebestandene i Nordsjøen. Flere av disse er klart overbeskattet og fiskeriene der kan også ha uønskede virkninger på sjøpattedyr, sjøfugl og bunnlevende organismer. De internasjonale Nordsjøkonferansene som startet opp i 1984, hadde frem til 1995 konsentrert seg om forurensningsproblemene i området. På den 4. Ministerkonferansen i Esbjerg i 1995 ble fiskeriene satt på dagsorden og ministrene

aksepterte et norsk forslag om å arrangere et møte om integrering av miljø- og fiskerispørsmål. Deltakerne på dette møtet vil være fiskeri- og miljøvernministrene fra alle Nordsjølandene og møtet vil bli holdt i Bergen i mars 1997. Norge og EU har et felles ansvar for å drive frem prosessen og både Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet deltar aktivt i forberedelsene til dette ministremøtet.

Som et ledd i disse forberedelsene arrangerer Havforskningsinstituttet i samarbeid med Fiskeridepartementet et internasjonalt seminar i Oslo 9.–10. september 1996 om «Bruk av føre-var-prinsippet i forvaltningen av fiskebestandene i Nordsjøen». Seminaret vil samle folk fra forskning, forvaltning og næring. Målet med dette er å klargjøre de forskjellige syn og tolkninger av hva føre-var-prinsippet i fiskeriforvaltningen vil innebære, samt å se på mulighetene for å komme frem til felles syn og definisjoner. Deretter vil seminaret foreta en konsekvensvurdering av bruk av føre-var-prinsippet på to av fiskebestandene i Nordsjøen.

Resultatet fra dette seminaret vil inngå i en tilstandsrapport om «Nordsjøens fiskerier og fiskerirelaterte miljøspørsmål». Denne vil så danne utgangspunktet for ministrenes tiltaksforslag som forhåpentlig vil bedre forvaltningen av fiskebestandene i Nordsjøen.

Krise for silda i Nordsjøen

av Reidar Toresen

Situasjonen for sildebestandene i Nordsjøen har blitt kraftig forverret de siste par årene. Den samlede gytebestandsbiomassen ble beregnet til ca. 500 000 tonn i 1995 og det forventes at kun ca. 400 000 tonn vil gyte i 1996. Nedgangen har skjedd gradvis gjennom en 6 års periode, – fra et nivå på rundt 1,5 mill tonn i 1989.

Bestandene av sild i Nordsjøen, som er helt adskilt fra norsk vårgytende sild og som forvaltes som én enkelt bestand, var i god vekst etter det siste sammenbruddet rundt 1980 da det var et totalforbud mot fiske av nordsjøersild. På 80-tallet økte mengden jevnlig og nådde en topp i 1989. Fiskepresset har imidlertid etterhvert blitt for stort. Særlig det store uttaket av ungsild har bidratt sterkt til at bestanden på ny har fått denne sterke tilbakegangen. Siden gjenåpningen av fisket i 1982 har det årlig vært fisket 100–200 000 tonn med yngel som bifangst i det såkalte industrirålfisket. Denne mengden, som har kommet i tillegg til de avtalte kvoter, har representert størstedelen av fangsten i antall. I noen år har faktisk mer enn 80% av fangst i antall vært 1 og 2 år gammel sild. Med et slikt beskatningsmønster, der store deler av de rekrutterende årsklassene blir luket vekk samtidig som man høster jevnt på den eldre delen av bestanden, havner man lett på et bestandsnivå som er lavt. Det nedre biologiske aksepterte nivå (MBAL) for gytebestandsbiomassen til sild i Nordsjøen er på 800 000 tonn. Det er beregnet at under dette nivået kan gytebestanden få problemer med å produsere nye gode årskull. Målet er derfor å holde bestanden over dette tallet, og dersom den skulle havne under allikevel, bør den gjenoppbygges snarest råd er.

Steril anbefaling

Den rådgivende komite (ACFM) i det internasjonale havforskningsrådet (ICES) kom derfor, etter sin gjennomgang av denne bestanden, i mai 1996, ut med en sterk anbefaling om tiltak for å rette opp situasjonen. Det ble anbefalt en halvering av årets kvote på voksensild. Videre ble det anbefalt at fiskedødeligheten av ungsild burde halveres i forhold til fjorårets. Uttaket av sild i påfølgende år bør videre settes på et svært lavt nivå slik at man unngår et totalforbud mot sildefiske. Dersom man ikke ble enige om tiltak i innværende år ble det tilrådd et totalforbud mot fiske i 1997.

Norge og EU kom derfor sammen i Brussel for å komme fram til en avtale om reguleringstiltak for innværende år og den 12. juni kunne man enes om følgende:

- rådet fra ACFM skal følges

og dette innebærer bl.a. at

- fisket etter voksen sild skal halveres i 1996 (totalt 156 000 tonn kan taes),
- Fiskedødeligheten på ungsild skal halveres i forhold til 1995 og landinger av industrifisk skal kun skje på steder der man har et skikkelig prøvetakingssystem,
- kontroll og prøvetaking av industrifisket skal intensiveres.

Det ble også lagt føringer for 1997 ved at det ble gjort klart at tilrådningsen om en 75% reduksjon i fiskedødeligheten på voksen sild skulle følges.

Nordsjøersildebestandene har et stort potensiale. Etter krigen var gytebestandsnivået på ca. 4 mill tonn. Rekrutteringen er forholdsvis jevn og med en kraftig reduksjon i uttaket av ungsild kan man opprettholde en bestand på mer enn 2 mill tonn samtidig som uttaket av voksen sild kan ligge på rundt 500 000 tonn.

Med de tiltakene som her er vedtatt, som også innebærer en kontroll med uttaket av småsild, kan man håpe på at utviklingen for bestanden snur og at det innen få år vil være mulig å høste rikelig av sild i Nordsjøen igjen.

Norskehavet og sildebestanden

av Ingolf Røttingen,
Havforskningsinstituttet

Etter bestandsammenbruddet for norsk vårgytende sild i slutten av 1960-årene fikk vi en periode med liten sildebestand og et sildetomt Norskehav. Imidlertid, fra slutten av 1980-årene ble det igjen registrert sild i Norskehavet, og Fig. 1 gir et generelt bilde av det nåværende vandringsmønster for den voksne silda i sommerhalvåret. Årsaken til at silda oppholder seg i Norskehavet skyldes næringsopptak. Spesielt for pelagisk fisk (sild, lodde mm) i nordlige farvann er at næringsopptaket (beitingen) er avgrenset til noen få måneder om våren og sommeren. Dette skjer i fase med zooplankton oppblomstringen. De store havområdene i Norskehavet er rike på zooplankton (særlig rauåte). Når denne oppblomstringen er avsluttet (august–september), og rauåta søker til dypere vann, avslutter silda beitingen og søker til spesielle overvintringsområder hvor de tærer på opplagsnæringen og gonadene videreutvikles.

Fig. 1 viser at den nåværende beitevandringen for silda starter ved norskekysten etter gytingen. I mai–juni er størsteparten av bestanden kommet så langt vestover at den møter den kalde Øst-Islandstrømmen. I grensen (polarfronten) mellom denne kalde strømmen og de varmere vannmasser er det en rik planktonproduksjon, men i selve Øst-Islandstrømmen er produksjonen mye mindre. I 1990-årene har silda foreløpig ikke vist tegn på å gå inn i dette kaldtvannet, det virker som om silda i stedet følger planktonoppblomstringen nordover før den på sensommeren igjen vandrer østover mot overvintringsområdene på norskekysten.

Den nåværende beitevandringen er noe forskjellig fra tilsvarende vandring fra tiden før 1960-årene. Også da var det sild i polarfrontområdet, men i tillegg var det også mye sild i området vest for kaldtvannstrømmen, dvs. kystbankene utenfor Nord- og Øst-Island. I de siste år har de hydrografiske forhold ikke vært gunstige for planktonproduksjon på disse kystbankene, men målinger i 1996 kan indirekte at denne situasjonen er i ferd med å endre seg. Det var i dette området det tradisjonelle norske Islandsildefisket foregikk. Naturgrunnlaget for dette fisket var hovedsakelig norsk bårgytende sild, men i perioder kunne sild fra en annen bestand av den atlantisk-skandiske silde-

stammen, nemlig islands vårgytende sild, være inkludert i fangstene. Dette var på norsk side et hovedsakelig drivgarnsfiske. Det kvantumet sild som norske fiskere tok i Islandsildefisket var riktignok langt lavere enn i vintersildefisket, men prisen som fiskerne fikk for Islandsilda var høyere enn for vintersilda som stort sett gikk til sildemel og -olje. Islandsildefisket var derfor av stor økonomisk betydning. Dette fiske var, med et moderne uttrykk, et konsumfiske (salt- og kryddersild). Sildefisket i Norskehavet i 1990-årene er lokalisert til polarfrontområdet, her var det opprinnelig ikke sildefiske. Fra slutten av 1940-årene begynte imidlertid Russland (USSR) å fange sild i dette området med en havgående drivgarnsflåte med store moderfartøy som tilvirket silda ute på havet. Etter at beitevandringen var slutt vandret silda i 1950-årene til et overvintringsområde i havet øst av Island. Den gang var altså Norskehavet både et beite- og et overvintringsområde. I 1990-årene overvintrer silda som kjent i fjordområder i Nord-Norge (særlig Ofotfjorden og Tysfjorden).

Store forandringer

Siden silda sist oppholdt seg i Norskehavet har det skjedd store forandringer på det folkerettslige og administrative plan i dette området. Grenselandene har utvidet sin suverenitetsutøvelse til langt ut i Norskehavet i forbindelse med innføringen av eksklusive økonomiske soner (EEZ), også kalt «200 miles soner». Grensene for disse sonene er gitt som heltrukne linjer i Fig. 1. Når silda i løpet av vandringene krysser grensene til de forskjellige økonomiske soner, kan det sees på som et skifte i «eierforholdet» til silda. Dessuten oppholder silda seg i en viss tid i et internasjonalt område, det såkalte Smutthavet. Fangststatistikken for 1996 fra Smutthavet er ennå ikke kjent, men foreløpige tall indikerer at en 6–8 nasjoner kan ha fanget over 150 tusen tonn sild i dette området, kanskje opp mot 15% av forventet totalfangst i 1996.

Vanskeligheter

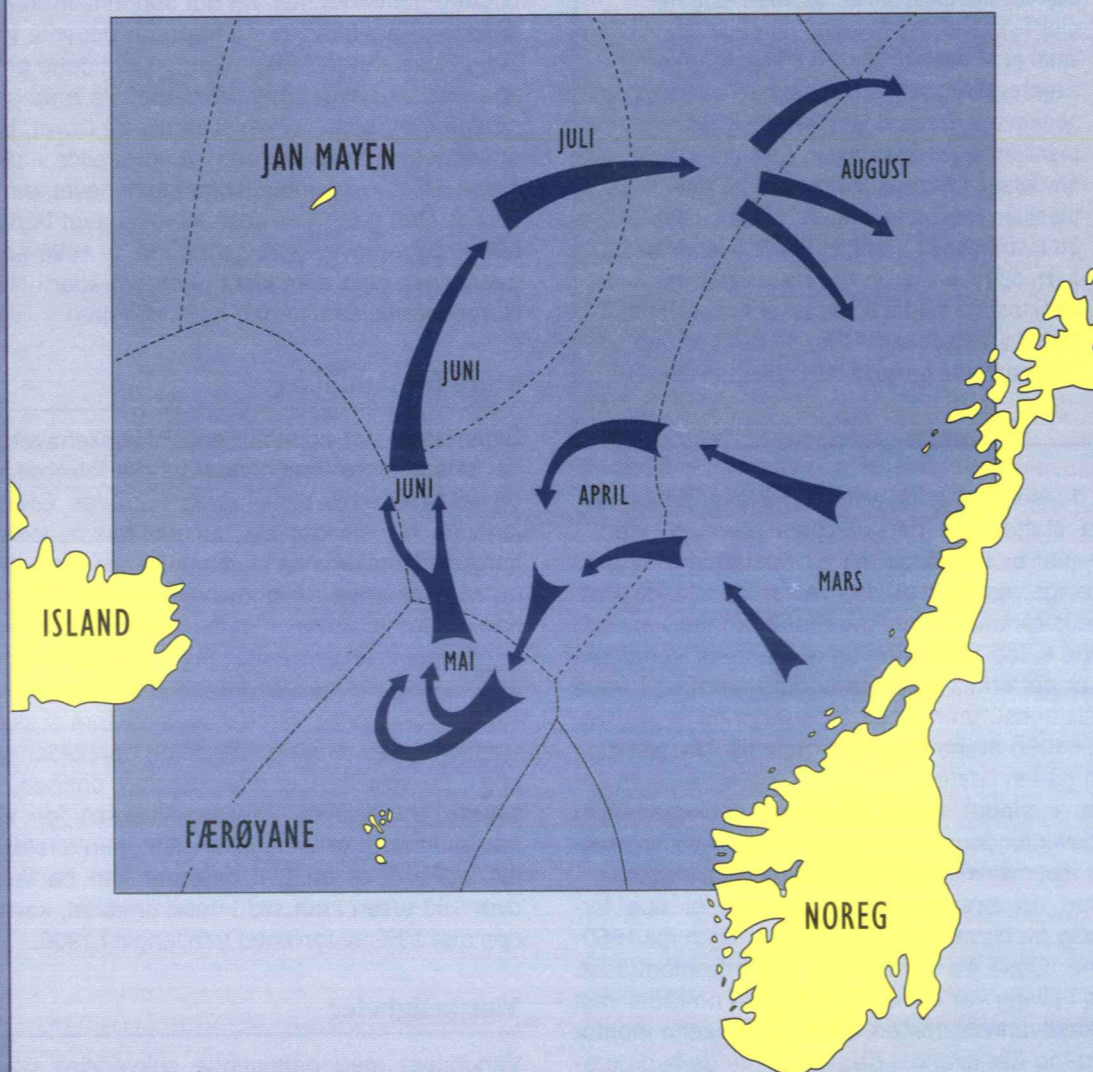
Vandring med påfølgende sekvensielt fiske i ulike økonomiske soner med ulik jurisdiksjon vil kunne skape vanskeligheter for en forsvarlig forvaltning av slike bestander. Dette har det internasjonale samfunn lange vært oppmerksom på, og det har i FN-regi vært avholdt flere konferanser om emnet. Sommeren 1995 lyktes det å komme fram til enighet om hovedretningslinjer for forvaltning av slike bestander, nedfelt i en «Agreement

for the implementation of the provisions of the United Nations convention on the Law of the Sea of 10 December 1992 relating to the conservation and management of straddling fish stocks and highly migratory fish stocks.

fish stocks. (En noe forenklet norsk betegnelse på dette kan være «FN-avtalen om fiske på det åpne hav»). Denne avtalen gir rammer for hvordan slike vandrende bestander skal forvaltes, og om hvordan en totalkvote skal fordeles. Avtalen legger

VANDRING NORSK VÅRGYTANDE SILD 1995

MIGRATION NORWEGIAN SPRING SPAWNING HERRING 1995

Nåværende beite-
vandring for gyte-
bestanden av
norsk vårgytende
sild. (Eksemplet
er fra 1995).

HAVFORSKNINGSINSTITUTTET
INSTITUTE OF MARINE RESEARCH

også stor vekt på de forpliktelser interesserte land har i forbindelse med forskning, rapportering, kontroll av fisket osv.

Det har i 1995 og 1996 vært ført internasjonale forhandlinger om konkrete forvaltningstiltak for bestanden av norsk vårgytende sild innenfor rammen som den ovennevnte FN-avtale setter. Hovedelementene som en har forsøkt å få en løsning på er følgende:

A) Hvilken instans (myndighet) skal fastsette forvaltningsstrategi og totalkvote for denne bestanden?

– Flere forslag til løsning har vært framme. Et er at etablerte organisasjoner, f.eks. kommisjonen for fisket i det nordøstlige Atlanterhav (NEAFC), skal ha hovedansvaret for forvaltningen. Et annet forslag er at kyststatene skal forvalte bestanden i de nasjonale økonomiske sonene, og NEAFC sin myndighet skal begrenses til internasjonalt farvann. Et tredje forslag er at en egen kommisjon (av kyststater) får ansvar for forvaltningen.

B) Hvordan skal en eventuell totalkvote fordeles på de ulike parter som mener å ha «rett» til å fiske sild?

- I den ovennevnte FN-avtalen er det nevnt en rekke faktorer som bør komme i betraktning ved slike vurderinger. Av de viktigste kan nevnes:
 - 1) Historisk fiske (også benevnt «historiske rettigheter» i sildefisket).
 - 2) Biomassefordeling av sild i de ulike lands økonomiske soner gjennom et visst tidsrom (dette har blitt benevnt som «sonetilhørighet»).
 - 3) Bidrag til vitenskapelige undersøkelser av bestanden.

Forhandlingspartene har hatt en egen arbeidsgruppe som har utredet disse spørsmålene. Rapporten fra arbeidsgruppen har dannet grunnlag for utarbeiding av forhandlingsposisjoner og har vært sentral i selve forhandlingsprosessen.

I mai 1996 kom de land som historisk sett har hatt de største interesser i fisket etter norsk vårgytende sild, Færøyene, Island, Norge og Russland, fram til en avtale som regulerer disse landene sitt fiske etter denne bestanden i 1996. De ble enige om å begrense sitt samlede fiske i 1996 til 1.1 millioner tonn, og å fordele denne totalkvoten seg i mellom på følgende måte:

Færøyene og Island	256 tusen tonn
Norge	695 tusen tonn
Russland	166 tusen tonn

Denne fordelingen kan ikke direkte kobles til en av faktorene 1)–3) som er nevnt ovenfor. Fordelingen i sildeavtalen er resultatet av en politisk prosess, og de nasjonale kvotene er koblet med bl.a. fiskerettigheter i hverandres soner. En åpenbar svakhet ved sildeavtalen er at en viktig aktør i fisket etter norsk vårgytende sild, nemlig

EU, ikke er blant avtalepartene. EU satte autonomt en kvote på 150 tusen tonn norsk vårgytende sild i 1996 for fiskere fra EU-landene. Denne kvoten er allerede oppfisket, og mesteparten av kvoten ble tatt i det internasjonale området i Nordskehavet. Det ligger således an til at oppfisket totalkvantum av norsk vårgytende sild i 1996 blir på 1.25 millioner tonn. Dette er et totalkvantum av en størrelsesorden som tidligere bare har vært fisket i perioden 1951–57, og i noen år før bestandssammenbruddet på 1960-tallet. Simuleringer av forventet bestandsutvikling viser at dersom det årlige fangstkvantumet holder seg på dette nivået i årene framover, så er sannsynligheten for at gytebestanden kommer under minimumsnivået på 2.5 millioner tonn i begynnelsen av neste århundre, større enn om den årlige totalfangsten var begrenset til 1.0 million tonn.

Selv om sildeavtalen fra mai 1996 ikke er fullstendig, så bør nok avtalen betegnes som en milepel. En kan si at avtalen er et første skritt på veien til å hindre et ukontrollert internasjonalt fiske, og et første skritt til å få på plass et internasjonalt forvaltningsregime. En må håpe at alle parter vil arbeide seriøst for å få på plass en enda mere fullstendig avtale for fisket i 1997. En bør vise at en har tatt lærdom av bestandssammenbruddet i 1960-årene, et sammenbrudd som i hovedsak skyldes mangel på internasjonal enighet om hvordan bestanden av norsk vårgytende sild skulle forvaltes.

Sunnmøre og Romsdal Fiskeslagslag

Postboks 408,
6001 Ålesund
Tlf.: 70 12 15 85

Avdelingskontor
i Fosnavåg
og Bud

I 51 år har vi forestått og regulert all førstehåndsomsetning av fisk, unntatt sild, makrell og oppdrettsfisk i Sunnmøre og Romsdal. Fra vårt distrikt kommer en stor del av de daglige tilførsler av fersk fisk over store deler av landet.

**TENK PÅ MØRETORSKEN
DEN ER GOD DEN!**

Vellukka artsselektiv tråling på torsk og hyse

Tre tokt i Barentshavet, i april/mai og i oktober 1995 og i april 1996, for å prøva prototypen for ein artsselekerande botn-trål, viste at nær 90 prosent av hysefangsten og omlag 70 prosent av torsken vart sortert og fanga i kvar sine trålposar. Grunnlaget for sorteringa er den naturlege symjeåtferda til hyse og torsk. Videoopptak syner at fisken, også hyse, kjem inn i opninga i trålen på alle nivå. På veg bako-ver mot trålposen søkjer mykje av hysa i nedste delen av trålen oppover. Denne sorteringa vert forsterka av eit horisontalt montert skillepanel. Panelet har så store masker at hysa kan gå gjennom og held seg i øvre del av trålen og endar i ein øvre trålpose. I den nedste trålposen samlar det meste av torsken seg.

Fiskekvoter vert stadig viktigare for å regulera beskatninga av enkelte fiskeartar når det vert fiska på mange artar. I trålfisket på bankane i Barentshavet er dei viktigaste artane torsk (*Gadus morhua*) og hyse (*Melanogrammus aeglefinus*). Trålfisket etter desse to artane er for tida regulert med fartøyskvoter for kvar enkelt art.

Fylla opp kvoter med artsselektiv fangst

Dersom fartøyskvoten for torsk eller hyse er låg i høve til den andre arten, eller når fartøyet har fyllt opp kvoten for den eine fiskearten tidleg i sesong-

en, kan det i praksis vera vanskeleg å fylla opp kvoten for den andre arten. Fiskeartane er ofte i lag og vraking er forbode. Marknadstilløva kan også vera slik at fiskarane vil fiska selektivt på den eine eller andre arten og det kan vera nyttig å å skifta beskatningsmønster på kort varsel.

Forskar Arill Engås ved Fangstseksjonen ved Havforskningsinstituttet arbeider med å utvikla ein trål som fangar enten torsk eller hyse, når desse artane er i same området til same tid.

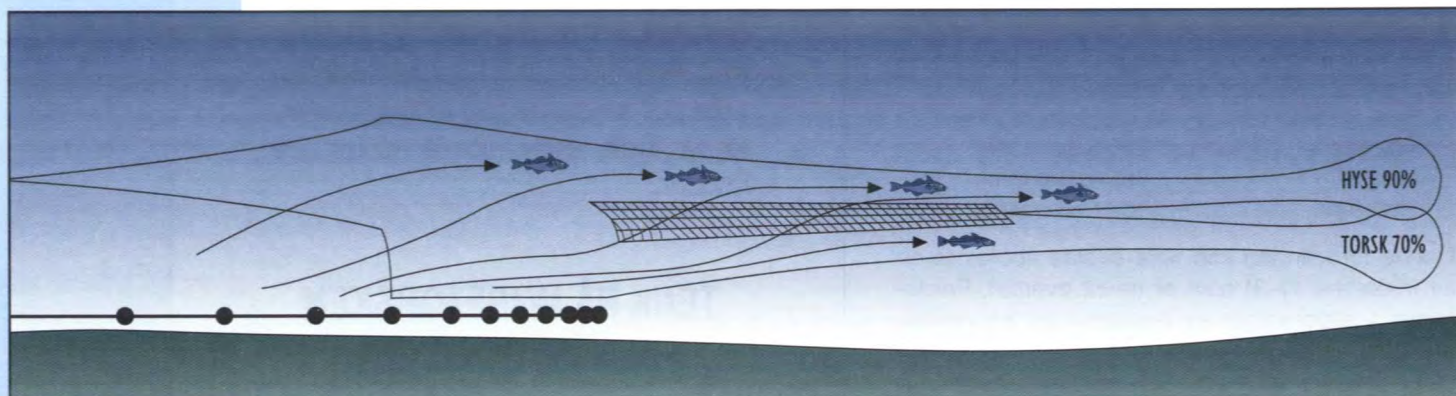
Lovande resultat

Det har vore gjort skotske og norske forsøk med artsselektiv tråling sidan byrjinga av 1980-åra. I Barentshavet prøvde norske forskarar å plassera eit småmaska horisontalt skillepanel i opninga av trålen. Det gav svært varierende resultat frå hal til hal. Seinare norske undersøkingar med videoopptak stadfesta at hysa trekkjer oppover når den er komen inn i trålen medan torsken held seg i nedste delen.

– Desse observasjonane fekk oss på ideen at det kan vera mogeleg å skilja torsk og hyse inne i trålen, og ikkje i opninga, ved å bruka eit horisontalt skillepanel med masker som er store nok til at hysa lett kan gå gjennom og som kan hindra torsk frå å symja opp i den øverste delen, fortel Engaas.

Forsøk i Barentshavet med skillepanel med 300 mm maskevidde i ein forsøkstrål i 1993 og 1994 gav lovande resultat. Nær 70 prosent av hysa vart fanga i den øvste trålposen medan 70 prosent av torsken hamna i den nedste posen. I 1995 vart ein vanleg kommersiell trål utstyrt på same måten og teken i bruk i forsøk.

Trålen som vert nytta i forsøket, er utstyrt med to trålposar som kan skiftast ut. I forlenginga mel-

Forsøkstrålen er ein vanleg, kommersiell botntrål påmontert to trålposar og eit skillepanel horisontalt montert inne i trålen.

lom dei to posane er det monterte eit skillepanel horisonalt i trålen, sjå teikninga. Dette skillepanelet går nesten fram til opninga og har kvadratiske masker med ei maskevidde på 300 mm.

Denne prototypen hor vore prøvt ut våren og hausten 1995 og våren 1996. Det vart fiska på ulike bankar og djupner, som i vanleg fiske. I gjennomsnitt viste det seg at heile 90 prosent av hysa vart fanga i den øvste trålposen. Variasjonen frå hal til hal var svært liten. Torsk vart ikkje like godt sortert. Omlag 70 prosent av torsken vert teken i nedste trålposen. For torsk var også variasjonen frå hal til hal liten, men større enn for hyse.

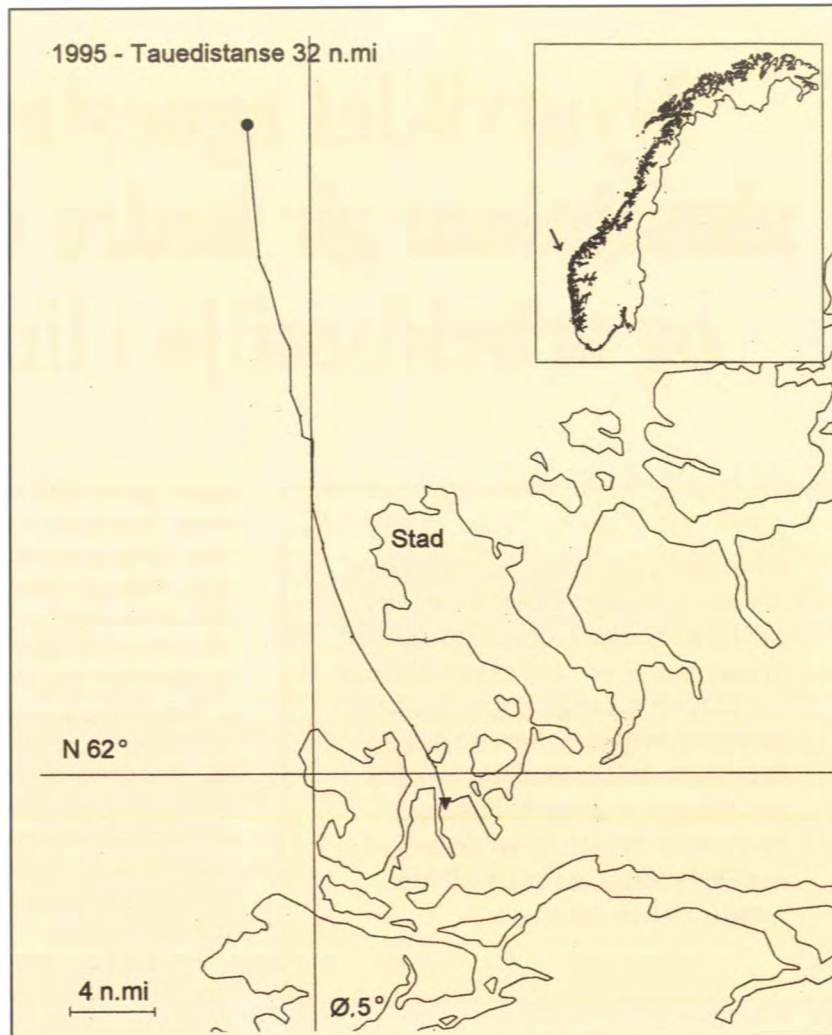
Fiske tilpassa marknad og ressursar

Arill Engås meiner resultat av forsøka viser at det er mogeleg å utnyttja trålen, med små endringar, på ein betre måte. Dersom til dømes torskekvoten er oppfiska, kan eit fartøy framleis fiska hyse i same området med den nederste av dei to trålposane open. Det er også mogeleg å skifta ut trålposane og ha større maskevidda, dersom det er ynskjeleg å fiska på større fisk. Det har vist seg at ein trålpose med 180 mm maskevidde slepp ut torsk under 70 cm.

Forsøka har vore gjort med ein innleigd, vanleg trålar med mannskap. Det vart fiska på ulike felt, i den vanlege fiskesesongen, på djupner frå 90 til 280 meter. Forsøksredskapen skapte ikkje handteringsproblem og vart vel motteken hos mannskapet. Det krev heller små ekstrakostnadar å montera om ein vanleg trål og få ein artssorterande trål med to posar.

Forsøka held fram i 1996. Ut frå røynslene i 1995, vert det gjort små endringar som kan gje betre sortering. Det er serleg ynskjeleg å få meir torsk i rett pose.

Parallellt med sorteringsforsøka i trål skal det gjerast liknande forsøk med snurrevad. Utfordringane er dei same. Fangstane skal tilpassast betre både til ressurs- og marknadssituasjon.

Våre hovedprodukter:

Laks, makrell, sild og røkelaks

A/S AUSTEVOLL FISKEINDUSTRI

5392 STOREBØ

Telf: 56 18 01 34 Fax: 56 18 03 12

Nyutviklet egnestasjon i aluminium gir bedre økonomi og arbeidsmiljø i linefiske

Havalu er navnet på den nye egnestasjonen som produseres av Ryfylke Aluminium. Egnestasjonen produseres i vedlikeholdsfri aluminium. Den vil sammen med nye moderne egnebuer gi lineegnerne et renslig og sterkt forbedret arbeidsmiljø. Dermed blir det lettere for fiskerne å få tak i folk som er villige til å påta seg egnejobben. Økonomien for fiskeren vil også bli forbedret ved at han får flere stamper med på havet.

Havalu benken blir bygd i sjøvannsbestandig og vedlikeholdsfri aluminium. Den er konstruert som en pakkeløsning der egneren har alt han trenger

Havalu-benken.

innen rekkevidde og både egning og klaving utføres med enkle hjelpemidler. Benken er bygget over samme lest som det man før brukte i egnebua, men på Havalu benken er alt utstyret plassert rundt stampen og alle justeringsmulighetene på benken og utstyret gjør at egneren kan tilpasse det til sin individuelle arbeidsstilling.

Bl.a. kan arbeidshøyden justeres med et enkelt håndgrep og benken kan tilpasses både høyre- og venstrehånds brukere. Alle løsninger er frittstående og kan lett flyttes. Kanten rundt benken er falset slik at slogvannet ikke havner på golvet, men blir ledet bort i et eget avløp. Etter sesongen kan egnebenkene stables vekk slik at de opptar liten lagerplass.

Havalu egnebenken er også påmontert en dreieskive som gjør det mye enklere å egne nylonliner som lett snurrer seg. De må derfor legges i stampen med snurring, noe som egneren enkelt får til ved bruk av dreieskiven på benken.

Havalu egnestasjon leveres med agnkipe med to angelsbøyere, forsynsholder, avfallskopp m/angelstrammer og forsynsnuer, papirholder m/angelkopp og verktøybrett, avfallshull m/avløpslange og slangeholder, låsbar dreieplate for linestamp, opphengskroker for arbeidsmatte, tjukke underlag, klaveholderstang og klaveholder for snøreline som kan plasseres på høyre eller venstre side av benken, klaveholder for nylonkuttline som monteres på linestamp, samt Havalu's egen klave i aluminium.

Ved bruk av Havalu egnestasjon kan egneren arbeide mer effektivt enn før og faktisk klare minst 1-2 stamper mer pr. dag. Eksempler viser at en profesjonell egnere bruker ca. 20-25 min. mindre tid pr. stamp enn før. En effektiviseringsgevinst på hele 17- 21 %. En forenklet bedriftsøkonomisk betraktning viser da at en komplett egnestasjon er inntjent allerede etter at fiskeren har fått med seg ca. 10 ekstra stamper på havet.

Havalu egnestasjonen kan anskaffes fullt eller delvis utrustet og ekstrautstyr kan eventuelt kjøpes separat senere. En komplett stasjon, uten klaveutstyret, koster vel 10.000 kroner. Havalu egnestasjon blir produsert og markedsført i Sør-Norge av Ryfylke Aluminium. I de tre nordligste fylkene blir den markedsført av firmaet Havas (ved Bjørn Roald Lillevik) i Alta.

Gjennombrudd for alternativt lineagn

av Svein Løkkeborg

Stabil tilgang på agn er den største usikkerhetsfaktoren for en fortsatt positiv utvikling av linefisket. Økt bruk av makrell og sild til konsum har de senere år ført til større etterspørsmål etter og sterkere prispress på disse viktige agnressursene. Behovet for alternative agntyper er derfor større enn noen sinne.

I et samarbeid mellom O. Mustad & Søn A.S, Pro-nova Biopolymer a.s og Fangstseksjonen, Havforskningsinstituttet arbeides det med et 2-årig prosjekt som har som målsetting å utvikle et konkurransedyktig alternativt lineagn. Agnet det arbeides med er basert på billig overskuddsråstoff fra fiskeindustrien. Selv med 100% konsumanvendelse av dagens makrell- og sildekvoter, vil utkast og avskjær fra denne produksjonen utgjøre mange titalls tusen tonn. I tillegg leverer industri-trålfisket store kvanta som går til oppmaling. Agnet fremstilles fra slike råstoffkilder ved bruk av lignende teknologi som ved pølseproduksjon, og det stilles ingen krav til råstoffets form og konsistens. Råstoffet males opp og tilsettes *alginat* som bindemiddel før det fylles i lange strømper sydd i et cellulose-basert materiale.

Interessant

Det er utført flere fiskeforsøk med det nyutvikla agnet for å teste fangstegenskapene til agn basert på ulike typer råstoff (makrell, sild, hestemakrell, filletavskjær). Forsøkene utført i linefiske etter torsk og hyse viser svært interessante resultater (se tabellen). Fangstratene for hyse er gjennomgående 2-3 ganger høyere enn fangstratene for vanlig makrellagn. Resultatene for torsk varierer, avhengig av råstofftype, fra 75% lavere til 25% høyere enn fangstratene for vanlig makrellagn. Dette er svært interessante resultater sett på bakgrunn av ressursituasjonen og reguleringene i dagens torskefiske. Med begrensede fartøyskvoter for torsk og fritt fiske etter hyse innenfor en totalkvote, vil et selektivt fiske etter hyse åpne nye muligheter for lineflåten. Det nyutvikla agnet gir betydelig fangstøkning for hyse, og gjennom valg

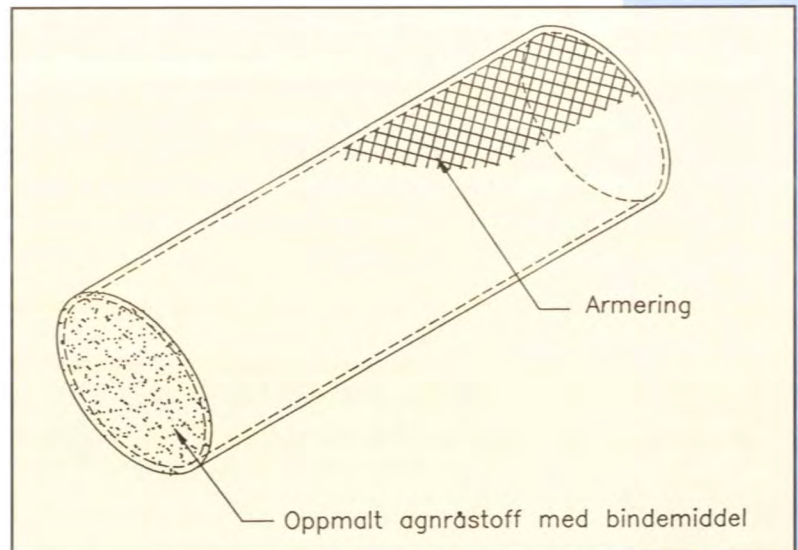
av agntyper basert på forskjellige råstoff gir agnet muligheter for å regulere innblandingen av torsk i fangstene.

Brosme og lange

Det gjøres også forsøk i linefiske etter brosmme og lange. Disse forsøkene har vist varierende fangstrater for brosmme hvor de beste resultatene har gitt like høye fangstrater som vanlig makrellagn, mens fangstene av lange har vært lavere med det nye agnet. Foreløpige resultater indikerer at agnet gir økte fangstrater for blåkveite og steinbit. Videre i prosjektet vil det bli utført fiskeforsøk for å teste fangstegenskapene til agn basert på andre råstofftyper (f.eks. tobis, øyepål, kolmule, rekeavfall).

Fordeler

Håndteringsmessig har det nyutvikla agnet flere fordeler framfor tradisjonelt agn. Siden agnet produseres med passende tykkelse (ca. 3 cm i diam.) skal det ikke kløyves, og det er ideelt for mekanisert egning fordi det produseres lange pølser. Det blir derfor lite overlappning under mating av egne maskina, og utbyttet i form av antall egne krok per

Prinsippskisse av det nyutvikla agnet.

kilo agn blir bedre. Rensing av krokene er også enklere med det nye agnet siden strømpa som brukes som forsterkning er lettere å rive av enn rester av makrellskinn. Agnet har derfor blitt «godt mottatt» blant fiskerne ombord i de båtene som har vært brukt under fiskeforsøkene.

Resultater fra fiskeforsøk utført ved Bjørnøya (november 1995) og på Tromsøflaket (mars 1996) ombord i henholdsvis «Fjellmøy» og «Skarheim». Tallene angir forholdet (i prosent) mellom fangst-ratene for det nytviklede agnet (basert på makrell, sild og hestemakrell) og vanlig makrellagn, dvs.

197 betyr 97% høyere fangstrate for det nye agnet.

Råstoff	«Fjellmøy»		«Skarheim»	
	Hyse	Torsk	Hyse	Torsk
Makrell	300	57	232	61
Sild	152	41	128	107
Hestemakrell	197	62	139	25

FISKERIDIREKTORATET

Fiskeridirektoratet ble opprettet i 1900. Vi har i dag ca. 530 ansatte. 300 arbeider ved distrikts- og lokalkontorene langs kysten, resten ved hovedkontoret i Bergen. Fiskeridirektoratet har forvaltningsansvaret for en næring i rivende utvikling innenfor fiske, fangst, foredling og havbruk. Fiskeridirektoratet skal passe på at ressursene i havet blir tatt godt vare på og utnyttet til beste for hele samfunnet.

LIVET I HAVET – VÅRT ANSVAR

Vikariat som 1097 laborant ved Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt – 80% stilling

Ved Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt er det i tiden 26.08.96 til 26.08.97 ledig et vikariat som 1097 laborant (80% stilling). Stillingen er knyttet til fettavdelingen ved instituttet.

Laboranten skal utføre diverse analyser (protein, fett, aske, glukose TBARS etc.) knyttet til aktiviteter ved avdelingen. Vedkommende vil også delta i arbeid med lagning av fiskefôr og opparbeiding av prøver fra fiskeforsøk.

Søkeren må minimum ha 1 års utdanning fra yrkesskole, kjemilinje eller tilsvarende. Relevant erfaring er en fordel.

Stillingen er lønnet i lønnsramme 3, ltr. 7–18 i Statens regulativ, brutto kr. 112.960,- til kr. 137.600,-. Fra lønnen blir det trukket 2% til Statens Pensjonskasse.

Nærmere opplysninger fåes hos forsker Øyvind Lie, Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt, tlf. 55 23 82 62.

Søknad merket «23/96» sendes sammen med vitnemål og attester til Fiskeridirektoratet, Personalkontoret, Postboks 185, 5002 Bergen, innen 16.08.96.

Minneord ved Hans Svendsgårds bortgang

Fiskerisjef Hans Svendsgård døde hastig den 15. juli av hjertesvikt. Den 19. juli ville han ha kunnet feire 59-års fødselsdag. Isteden blir Hans Bernhard Odin Svendsgård begravet den dagen.

I Laksdøla Saga kan vi lese om den ungen Kjartan Olavson, sønn av Olav På, som sier at «om en likevel skal dø, er det bedre å gjøre noe slikt som siden vil bli snakket om lenge». Dette er ord som ville høvet godt på Hans sine lepper, og som ville fått den rette klang, båret av Hans sin røffe høvedsmannstemme. Men mest av alt er det livsløpet som nå brått er over, et skinnende eksempel på den meningsfylde som kan ligge i Kjartan Olavsons 1000 år gamle, stolte fyndord. For Hans har levd et sterkt og fullt liv i alle sine 59 år på jorden. Eller rettere sagt, – på havet. For uansett hvor langt opp på land og inn i korridorene de ledet hen, alle de ansvarsfulle verv og stillinger han fikk, så var salt sjø det elementet hvor Hans hørte til. Sjø, med gilde fiskefartøy og mye fisk.

Hans Bernhard Odin, sønn av den kjente fiskebåteier og fiskarhovding Ole Svendsgård på Meløy, fulgte tidlig i farens fotefar. Sjøen drev han fra konfirmasjonsalderen, samtidig som han plukket med seg realskole, maskinistskole og skipperskole. Fra 1958 byttet fader Ole plass med sin sønn Hans, som fiskeskipper i eget rederi. Han drev aktivt fiske helt til han ble valgt inn på Stortinget i 1981. Lakseoppdrett, som han satte igang så tidlig som i 1970, fortsatte han med inntil han ble utnevnt som fiskerisjef i Nordland.

Et sterkt engasjement i forhold til organisasjon og samfunnsnivå sprang hos Hans ut av legning og instinkt. Dette, sammen med vilje til å ta ansvar og evne til å bære det, førte til verv og posisjoner. I fleng kan nevnes: Formann i Nordland Sildefiskarlag 1970–82, formann i Notfiskarsamskipnaden 1974–82, styreformann Statens Fiskarbank avd. Bodø 1979–84. Mange år som medlem av styret i Vadsø Sildoljefabrikk og styret i Forsikringssselskapet Nordlys. Medlem av representantskapet i Feitsildfiskernes Salgslag 1977–82 og Fiskarnes Bank 1978–82, varamann til Landsstyret i Norges Fiskarlag 1976–82, Meløy kommunestyre 1971–75, Fiskerinemnda 1971–81. Formann i Meløy Høyre 1971–77, medlem av fylkesstyret i Nordland Høyre 1967–79. Vararepresentant til Stortinget 1973–81. Medlem av Stortinget 1981–89. Leder av Stortingets Sjøfarts- og fiskerikomite 1985–89.

Etter to perioder på Stortinget, trakk Hans seg fra videre nominasjon før valget i 1989. I

Sigbjørn Lomelde la ned krans ved båra på vegne av Fiskeridirektoratet.

1990 søkte han, og fikk, den ledige stillingen som Fiskerisjef i Nordland. Det skal ikke stikkes under en stol at det var en viss offentlig interesse og diskusjon i tilknytning til den ansettelsen. Men naturlovene viste seg å fungere også her, i den forstand at «the taste is the proof of the pudding». Den diskusjonen ble lite langvarig. Trygg på seg selv demonstrerte han, med stil og selvfølgelighet, fra første dag sin naturlige plass som innsiktsfull, god kollega innen «fiskerisjefkorpset». Hans var opptatt av å bidra til at fiskeri- og havbruksforvaltningen skal spille på lag med næringsaktørene i sektoren. Finne praktiske løsninger på praktiske problem. Primært gjøre forvaltningsapparatet til et konkurransemessig fortrinn for næringen, ikke som et brysomt, paragraf- og planbyråkratisk sjemavelde. Særlig stor innsats la han ned for å skjerme og sikre adgang til framtidig næringsmessig utnyttelse av sjøområdene til fiskeri- og havbruksformål, gjennom avbalansering og grensedragning mot andre næringsinteresser og mot ensporet naturverneri.

Som type var Hans en naturlig leder. Modig og frittalende. Et røslig, ryddig, likandes mannfolk. På samme tid folkelig som høvisk avsløpen i fremferd og stil, med en uanstrengt, jovial autoritet. Personligheten var tvers igjennom preget av raushet, romslighet og godvilje. Vi som kjente Hans, som arbeidskollega og som venn, vil alltid tenke tilbake på de stunder og den tid vi hadde sammen med varme, og med dyp takknemlighet. Og dessuten, Hans, har du levd og arbeidet på Laksdølsagavis, slik at vi, og andre etter oss, har fått noe vi kan minnes og snakke om lenge!

Kopervik, 17. juli 1996

Svein Munkejord,
Fiskerisjef i Rogaland

Avfallsbehandling og miljø

BJUGN INDUSTRIER A/S

7160 Bjugn.
Tlf: 72 52 85 40 – Fax: 72 52 80 58

AKVAPLAN-NIVA AS

Postboks 735 – 9001 Tromsø
Tlf: 77 68 52 80 – Fax: 77 68 05 09

Avl- og stamfiskstasjoner

AKVA GEN A/S

Postboks 217 – 6601 Sunndalsøra
Tlf: 71 69 26 33 – Fax: 71 69 02 92

Bank og forsikring

CHRISTIANIA BANK OG KREDITKASSE

Forretningsområde Fiskeri
Postboks 124 – 6001 Ålesund
Tlf: 70 11 26 00 – Fax: 70 12 00 63

DEN NORSKE BANK

Fiskeriseksjonen
Lars Hillesgate 30 – 5020 Bergen
Tlf: 55 21 10 00 – 55 21 18 92 – Fax: 55 21 16 40

STATENS FISKARBANK

Hovedkontor:
Postboks 4100 Dreggen
5023 Bergen
Tlf: 55 31 18 70 – Fax: 55 32 16 18
Avd. Ålesund:
Postboks 618 – 6100 Ålesund
Tlf: 70 12 44 91 – Fax: 70 12 42 73
Avd. Bodø:
Postboks 63 – 8001 Bødø
Tlf: 75 52 83 06 – Fax: 75 52 61 99
Avd. Tromsø:
Postboks 423 – 9001 Tromsø
Tlf: 77 68 15 87 – Fax: 77 65 70 85

Data

MARITECH SYSTEMS A/S

6533 Kårvåg
Tlf: 71 51 73 00 – Fax: 71 51 73 99
Kristiansund: Tlf: 71 58 43 00
Harstad: Tlf: 77 06 21 61
Bodø: Tlf: 75 52 59 50
Tromsø: Tlf: 77 67 26 30

Dieselmotorer og rep.veksted

ALPHA NORD AS

Postboks 2037 – 9002 Tromsø
Tlf: 68 80 86 – Fax: 77 68 81 04

Elektro – mekanisk

BRØDRENE LARSEN A/S

Damsgårdsgt. 131 – 5031 Laksevåg
Tlf: 55 34 40 80 – Fax: 55 34 40 28

Emballasje og fiskekasser

BRØDR. SUNDE A/S

Postboks 8115 – Spjelkavik
6022 Ålesund
Tlf: 70 14 29 00 – Fax: 70 14 34 10

DYNOPLAST – Dynamar

9350 Sjøvegan
Tlf: 77 17 27 70 – Fax: 77 17 27 80

NORPAPP INDUSTRI

Postboks 93 – 5260 Indre Arna
Tlf: 55 24 05 92 – Fax: 55 24 12 19

PETERSON RANHEIM A/S

7053 Ranheim
Tlf: 73 57 15 11 – Fax: 73 57 41 92

Fiskeforedling og eksport

HALLVARD LERØY A/S

Bontelabo 2 – 5003 Bergen
Tlf: 55 21 36 50 – Fax: 55 21 36 32

HYDRO SEAFOOD SALES AS

Bontelabo 2 – 5003 Bergen
Tlf: 55 54 72 00 – Fax: 55 32 41 41

NORWAY ROYAL SALMON A/S

Postboks 2608 – 7001 Trondheim
Tlf: 73 92 99 40 – Fax: 73 53 21 01

Fiskehelse

ALPHARMA

AQUATIC ANIMAL HEALTH DIVISION
Harbitzalleen 3 – 0275 Oslo.
Tlf: 22 52 90 75 – Fax: 22 52 90 80

INTERVET NORBIO

Thormøhlensgate 55 – 5008 Bergen
Tlf: 55 54 37 50 – Fax: 55 96 01 35

Fiskeutstyr

NOTHUSET A/S

Havnegaten 11
Postboks 216 – 8801 Sandnessjøen
Tlf: 75 04 06 16 – Fax: 75 04 10 49

Fôr

STORMØLLEN

Postboks 44 – 5270 Vaksdal
Tlf: 56 59 47 00 – Fax: 56 59 49 99
Regionskontor Trondheim:
Tlf: 73 52 82 00 – Fax: 73 51 17 06

Foredlingsutstyr

BAADER

Postboks 143 – 1360 Nesbru
Tlf: 66 84 59 50 – Fax: 66 84 79 81

BRAMASKIN A/S

Postboks 143 – 1360 Nesbru
Tlf: 66 84 59 50 – Fax: 66 84 79 81

FI – MA TRADING A/S

6523 Frei
Tlf: 71 52 34 62 – Fax: 71 52 35 55

Föringsystemer

AKVA A/S

Postboks 271 – 4341 Bryne
Tlf: 51 48 52 00 – Fax: 51 48 54 01

Forskning

FISKERIFORSKNING

Postboks 2511 – 9002 Tromsø
Tlf: 77 62 90 00 – Fax: 77 62 91 00

Konsulenter

ADMINISTRASJON OG LEDELSE I

FISKERINÆRINGEN A.S. (ALF)
Kongsgt. 11 – 6002 Ålesund
Tlf: 70 13 03 30 – Fax: 70 13 03 40

AKVAPLAN-NIVA A/S

Postboks 735 – 9001 Tromsø
Tlf: 77 68 52 80 – Fax: 77 68 05 09

Kulde og varme

KOLBERG, CASPARY MASKIN A/S

Postboks 6393 Etterstad – 0604 Oslo
Tlf: 22 67 30 23 – Fax: 22 68 92 41

Merder og nøter

BØMLO CONSTRUCTION SERVICES A/S

Postboks 44 – 5440 Mosterhavn
Tlf: 53 42 63 02 – Fax: 53 42 65 08

NOTHUSET A/S

Havnegaten 11
Postboks 216 – 8801 Sandnessjøen
Tlf: 75 04 06 16 – Fax: 75 04 10 49

PROCEAN

Nordnesboder 3
Postboks 1722 – 5024 Bergen
Tlf: 55 32 70 10 – Fax: 55 32 70 22

Service – vedlikehold

MARITIM MONTAGE

Postboks 41 – 5035 Bergen-Sandviken
Tlf: 55 94 04 02 – Fax: 55 94 03 00

DØGNVAKT

Skipsverft og rep.verksted

WÄRTSILÄ PROPULSION

5420 Rubbestadneset
Tlf: 53 42 35 00 – Fax: 53 42 35 05

AAS MEK. VERSTED A/S

6390 Vestnes
Tlf: 71 18 94 00 – Fax: 71 18 09 08

Tanker og kar

BIA MILJØ A/S

5328 Herdla
Tlf: 56 14 68 40 – Fax: 56 14 68 68

DYNOPLAST – Dynamar

9350 Sjøvegan
Tlf: 77 17 27 70 – Fax: 77 17 27 80

STRANDVIK PLAST A/S

5673 Strandvik
Tlf: 56 58 48 54 – Fax: 56 58 48 99

Transport

NORWEGIAN AIR CARGO

Postboks 65 – 1324 Lysaker
Tlf: 67 53 17 20 – Fax: 67 53 34 80/67 53 39 73

Utstyrslev. oppdrett og fiskeri

SEILMAKER IVERSEN AS

Skuteviksboder 17 – 5035 Bergen-Sandviken
Tlf: 55 31 48 40 Fax: – 55 31 46 25

5110 – Frekhaug.

Tlf: 56 17 84 00 – Fax: 56 17 76 80

Vekt/veiesystemer

BERKEL SCANVEKT A/S

Lørenfare 1B – 0580 Oslo
Tlf: 22 63 11 66 – Fax: 22 63 11 26
Salgskont.: Narvik Tlf: 76 92 22 08
Ålesund, tlf: 70 14 93 90

MARITECH SYSTEMS A/S

6533 Kårvåg.
Tlf: 71 51 73 00 – Fax: 71 51 73 99
Kristiansund: Tlf: 71 58 43 00
Harstad: Tlf: 77 06 21 61
Bodø: Tlf: 75 52 59 50
Tromsø: Tlf: 77 67 26 30

Verneutstyr

CENTER-PLAST A/S

8056 Saltstraumen
Tlf: 75 58 70 10 – Fax: 75 58 70 00

Fiskerifylket Hordaland

Hordaland er eit svært variert fylke, men har likevel si strenge inndeling i indre, midtre og ytre strøk. Indre strøk er prega av jordbruk, turisme og vasskraft for tungindustrien, midtre strøk er jordbruk og småindustri, medan i ytre strøk har biletet endra seg frå det kombinerte bonde- og fiskaryrket til oljeindustri, oppdrett og spesialisering innan fiskerinæringa. Hordaland er landets største oppdrettsfylke og i fylkeshovudstaden Bergen ligg fleire store fiskeindustri- verksemdar. Trenden i fylket er at fleire kystkommunar blir mindre avhengige av tradisjonelt fiske og fiskeindustrien er i stor grad basert på oppdrett.

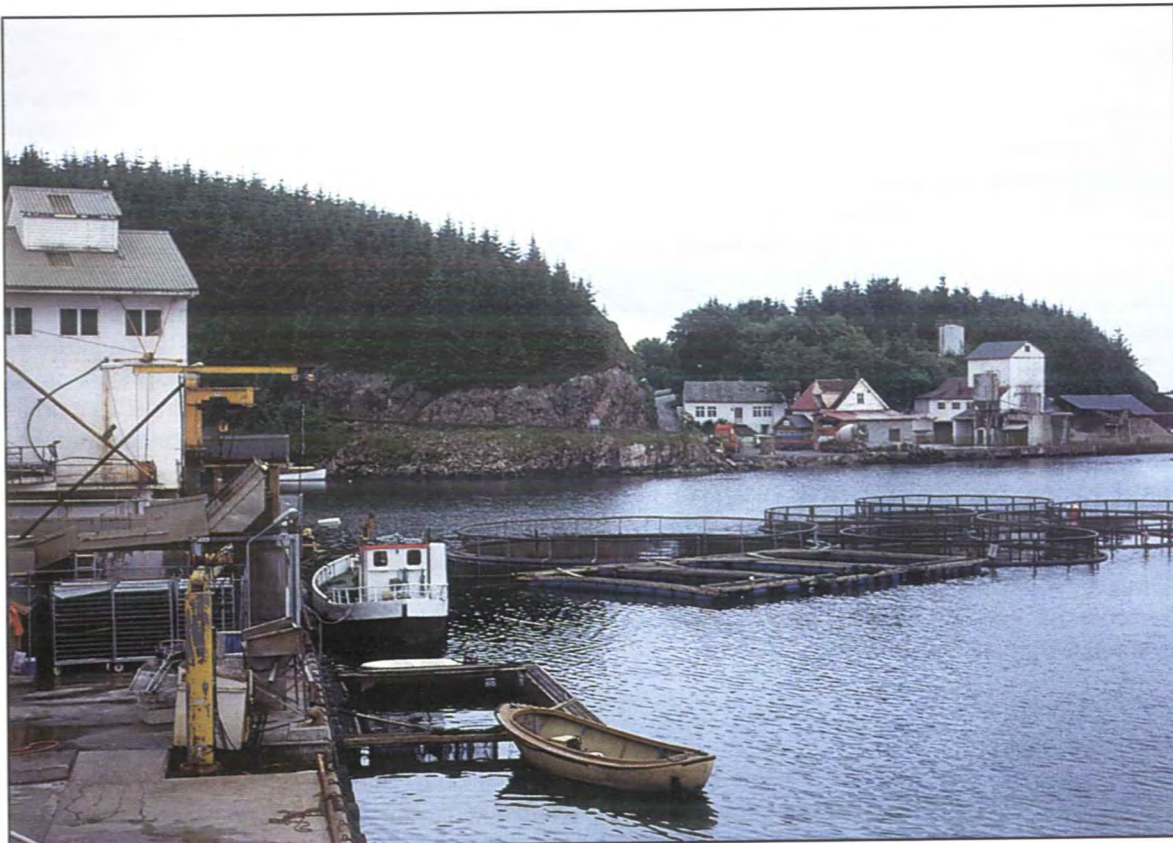
ker seg ut; Fedje i nord, Austevoll i midtre og Bømlo i sør, og Bergen er ein av landets største fiskerikommunar i antal verksemdar og landa kvantum.

Nordhordland

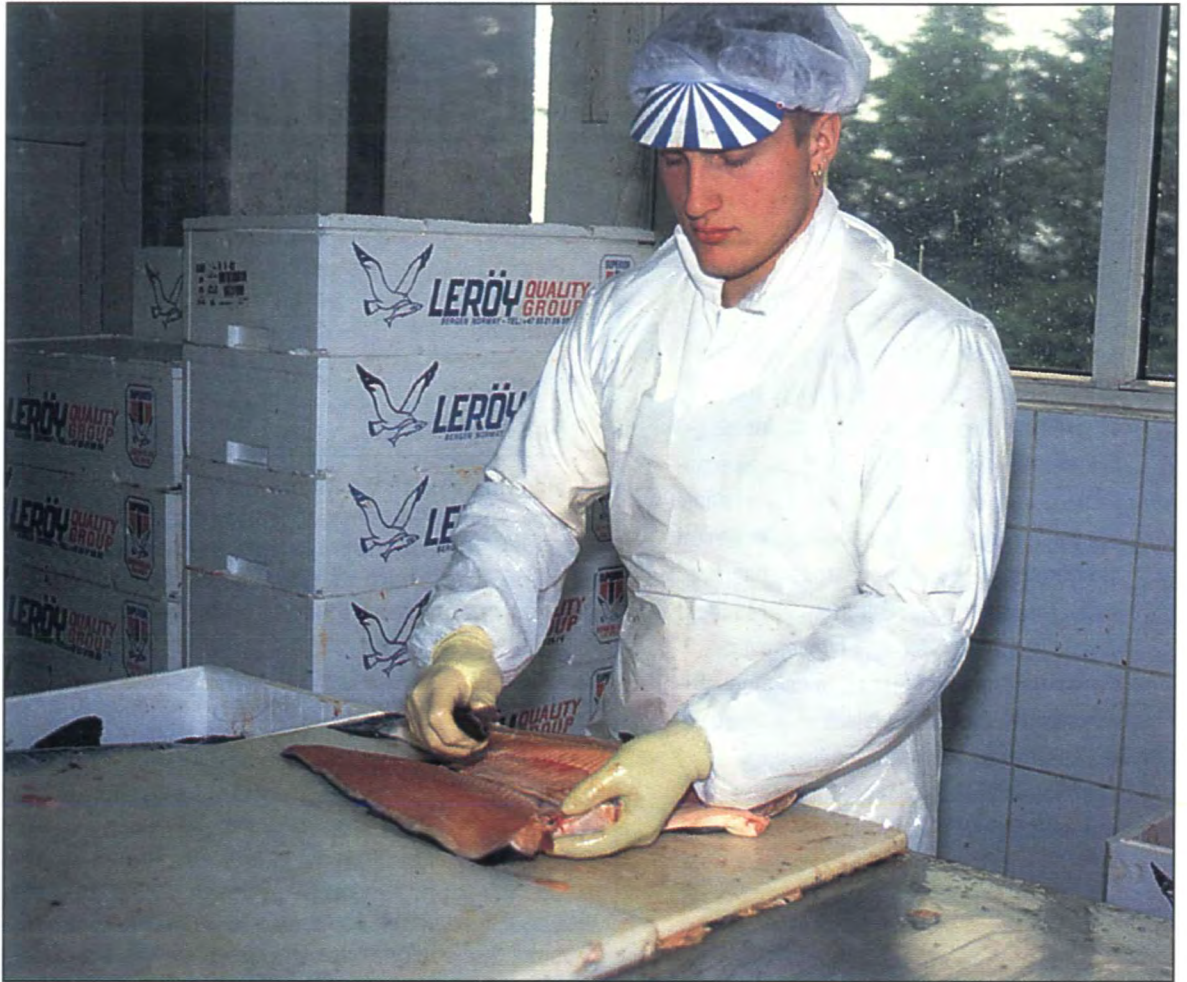
Regionen omfattar kommunane: Fedje, Masfjorden, Austrheim, Lindås, Radøy og Meland. Berre Fedje kan i dag reknast som ein rein fiskerikommune. Dei andre er prega jordbruk og industri, men oppdrettsnæringa er viktig for regionen. I regionen er det pr. 1. januar 1996 25 matfiskkonsesjonar med eit totalt konsesjonsvolum på 278.000 kubikkmeter. To av konsesjonane er FoU-konsesjonar. Næringa produserte 6.144 tonn laks og 1.716 tonn aure til ein fyrstehandsverdi av ca. 210 millionar kroner i 1995. Knapt 80 prosent av produksjonen er lokalisert til dei to kommunane Radøy og Masfjorden. (Figur 1). Regionen har også stor produksjon av settefisk, 4.325.000 stk. yngel fordelt på 10 konsesjonar. I tillegg er det seks konsesjonar for oppdrett av marine artar, men berre ein torskekonsesjon er i drift. Totalt er det 133 tilsette i oppdrettsnæringa i Nordhordland.

Det tradisjonelle fiskaryrket har i Nordhordland

Ytre strøk av Hordaland kan delast i tre; Nordhordland, Midthordland og Sunnhordland. For kvar av regionane er det ein kommune som pei-

Hordaland er landets største oppdrettsfylke

Mange verksemdar innan fiskeindustrien i Hordaland har gått over frå tradisjonell produksjon til produksjon basert på den store oppdrettsnæringa i fylket.

ofte vore kombinert med jordbruk, men talet på fiskarar og fiskefartøy har gått jamt og trutt tilbake. Regionen har i dag ein stor ringnotbåt, to kvalkonsesjonar, to kombinerte nordsjøtrål og rekekonsesjonar, eit notfartøy og to garnbåtar med torskekvote. Ved sida finst det totalt 74 småbåtar. Figur 2 viser ei oversikt over merkeregistrerte fiskefartøy i dei seks nordhordlandskommunane. I fiskarmantalet er det pr. 1. juli registrert 100 personar, 72 med fiske som hovedyrke og 28 med fiske som attåttnæring. (Figur 3).

Fiskeindustrien er i hovudsak basert på oppdrettsnæringa. Av ni registrerte verksemdar er fem basert på laks og aure, to verksemdar produserer fiskemat av kvitfisk og ei produserer kattemat. Regionen har eitt fiskemottak, i tillegg er det i ferd med å bli etablert eit nytt mottak på Fedje, som i sommar har teke imot og omsett kvalkjøt. (Omtala i eigen artikkel). Det arbeider omlag 170 personar på heil- og deltid i fiskeindustrien og over halvparten av desse er kvinner.

Midthordland

Midthordland omfattar 13 kommunar, men fiskerikommunen Austevoll dominerer fullstendig som landets største ringnotkommune og landets nest

største oppdrettskommune. Også kommunane Sund, Fjell, Øygarden, Fusa og Os er store og viktige oppdrettskommunar, medan i kommunane lenger inn i fjordane er andre næringar viktigare enn fiskerinæringa. I Austevoll er det 26 matfisk-konsesjonar der to er FoU-registrerte. Produksjonen av laks og aure i kommunen i 1995 var på 9.733 tonn laks og 1.026 tonn aure til ein samla fyrstehandsverdi av 256,4 millionar kroner.

Kommunen har berre eit setjefiskanlegg på 300.000 stk. yngel i drift. I tillegg til laks og aure er det eit anlegg som driv kveiteproduksjon og to konsesjonar for ål. Oppdrettsnæringa i kommunen sysselset omlag 65 årsverk direkte på anlegga, og 200 i foredlingsleddet.

Det er havfiskeflåten som dominerer med 21 store fartøy. Samla har flåten eit konsesjonsvolum på 225.850 hektoliter. Flåten er moderne og seks av båtane har fryseri og ombordproduksjon. I tillegg til den store ringnotflåten er det registrert eitt kombifartøy, eitt brislingfartøy og 57 mindre fartøy i kommunen. Fiskeflåten i Austevoll fiska i fjor 328.000 tonn til ein fyrstehandsverdi av ca. 470 millionar kroner. Av dette sto ringnotflåten for 466 millionar. Austevollflåten fiskar over heile Nord-Atlanteren. I 1995 fordelte fangstane seg slik: kolmule 39%, sild og brisling 40%, makrell 19% og lodde 2%.

Fiskarmanntalet for Austevoll i perioden 1991–1995 viser at talet på fiskarar er stabilt; 284 fiskarar på Blad A og B i 1991 og 297 i 1995, og fiskarane i kommunen er unge. Av totalt 230 fiskarar på Blad B med fiske som hovedyrke er 95 yngre enn 30 år. For dei andre kommunane i distriktet er talet på fiskarar i tilbakegang og ein stor del er eldre fiskarar registrert på Blad A.

I Austevoll er det fire større foredlingsbedrifter innan fiskerinæringa der til saman 228 personar var tilsette i 1995, dei fleste på heiltid. I tillegg skapar fiskerinæringa svært mange arbeidsplassar som direkte og indirekte er knytte til fiskerinæringa i kommunen. I Austevoll er omlag 50 prosent av arbeidsplassane på ein eller annan måte knytt til havets ressursar. Mellom anna er det tre notbøteri i kommunen, og det finst ei rekkje mindre verksemder som leverer varer og tenester til flåte og industri.

Sunnhordland

Hordalands sørlegaste region omfattar 7 kommunar, og som Austevoll dominerer den midtre delen, dominerer Bømlo i Sunnhordland. Men også Kvinnherad har ei omfattande fiskerinæring. Havbruksnæringa er viktig for regionen og dei fleste foredlingsanlegg driv slakting og/eller bearbeiding av laks og aure. Dei fleste oppdrettarane i regionen er medlemmer i Sunnhordland Havbruksring. Medlemstalet i 1995 var 35 verksemder. Tendensen innan oppdrettsnæringa med fleire konsesjonar på færre hender har ikkje vore like synleg i Sunnhordland. Næringa er prega av nøkternheit, men der trenden i mange år har vore nei til vidareforedling av laks fordi det ikkje er pengar å tene på det, driv fiskeindustrien på Bømlo nær sagt berre produksjon av produkt basert på havbruksnæringa, og seier dei tener pengar på det.

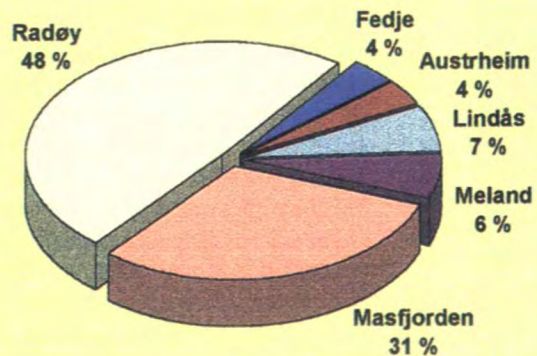
I Austevoll dominerer den store ringnotflåten. I Bømlo er det nordsjøtrålarane som er ryggrada i fiskeflåten. På flåtesida er det berre Bømlo og Kvinnherad som har større fiskeflåte. På Bømlo var det ved utgangen av 1995 registrert 128 fiskefartøy i merkeregisteret. Av desse var 12 over 30 meter. 11 fartøy hadde kombinert nordsjø-/lodde-trålkonsesjon. Det var registrert 2 ringnotsnurparar, ein seinotkonsesjon og fem fartøy hadde torskekvote. I Kvinnherad var det på same tid registrert 59 fartøy, og 5 av desse hadde torskekvote. Dei fleste fartøya i Kvinnherad er mindre fartøy under 10 meter. I kommunen var det berre 2 fartøy over 20 meter.

Fiskarmanntalet i regionen syner ein liten tilbakegang på 90-talet. I Bømlo var det ved i fjor 245 fiskarar til saman, 205 på Blad B (fiske som hovedyrke) og 40 på Blad A (fiske som attåttnæring). I Fitjar var det 35 fiskarar i mantalet og i Kvinnherad 75,55 på Blad B og 20 på Blad A.

Fiskeindustrien i Sunnhordland er i stor grad basert på havbruksnæringa og produserer ulike produkt av laks og aure. Mottakskapasiteten er liten og det blir årlig motteke nokre få tusen tonn

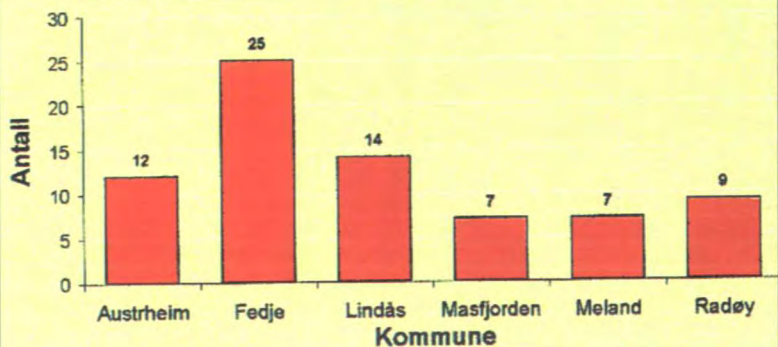
sild, makrell og kvitfisk. Men Sunnhordland har mange verksemder som er indirekte knytt til fiskerinæringa. Det gjeld i fyrste rekkje skipsindustrien på Bømlo og i Kvinnherad som leverer fiskefartøy, motorar, drivverk og elektronikk.

Matfiskproduksjon i Nordhordland i 1995

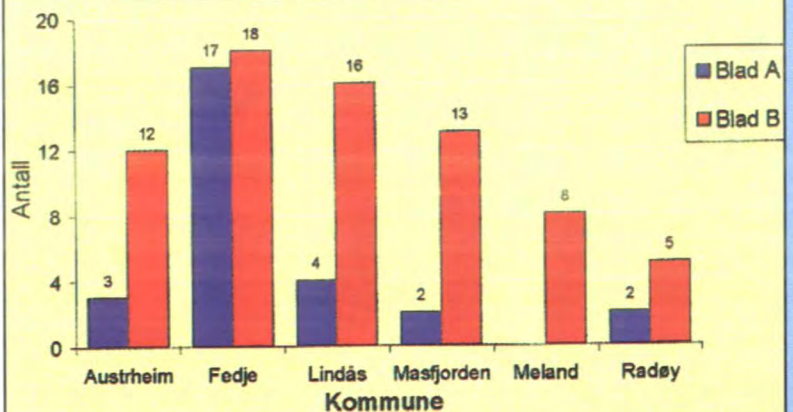
Figur 1. Produksjon av matfisk i Nordhordland i høve til i kva kommune fisken vart oppdretta.

Fiskebåtar i merkeregisteret i 1996

Figur 2. Talet på farty i merkeregisteret for Nordhordlandskommunane pr. 1. juli 1996.

Fiskarmanntalet i Nordhordland i 1996

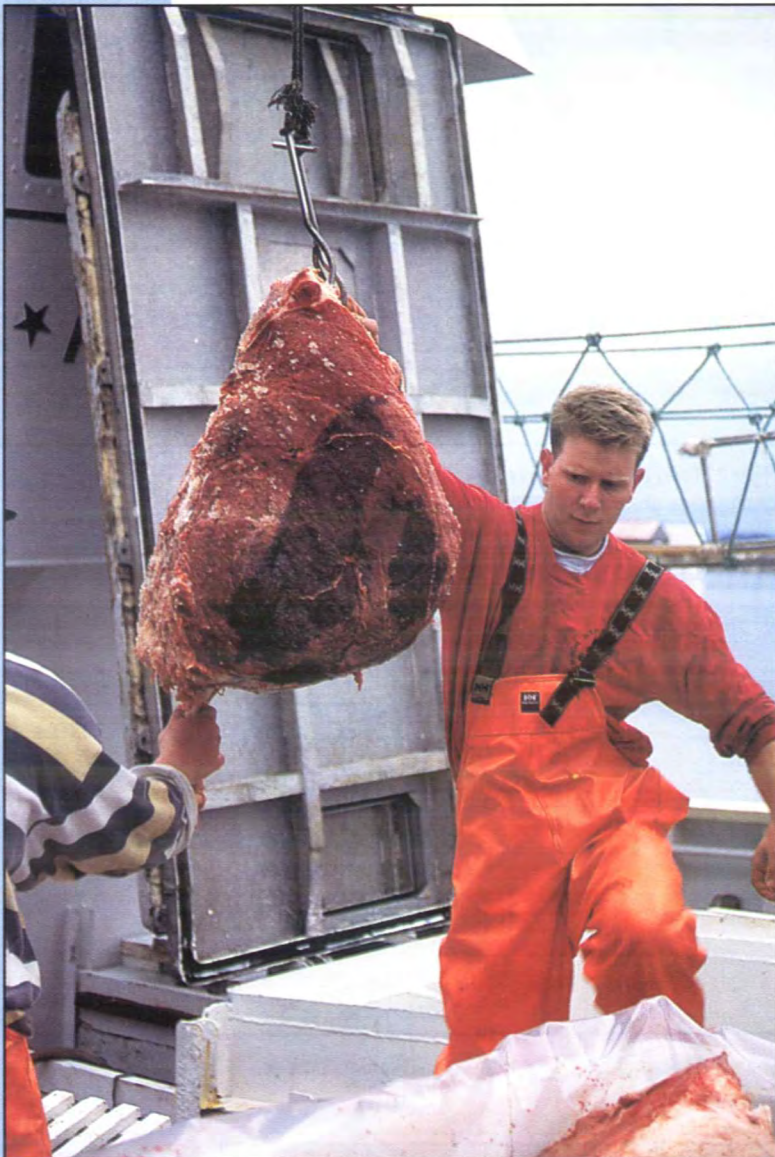
Figur 3. Fiskarmanntalet i Nordhordlandskommunane pr. 01.07.96

Fedje overlever alt

(Fedje) Ytterst på Hordalandskysten ligg Fedje, ein av fylkets minste kommunar med knapt 700 hundre innbyggjarar. Dei har, sett på spissen, opp gjennom åra levd av to ting: Sardinere og kval. No er sardine borte og kvalfangsten er ikkje kva den var etter den midlertidige fangststoppen i 1987. Men det stoppar ikkje folk frå Fedje. Dei fleste som arbeidde på sardinfabrikken til Norway Foods bur framleis på øya og har anna arbeid, dei fleste i den nyetablerede verksemda Feie Røkeri AS. Kvalfangarane har etablert sitt eige mottak og salsapparat.

Ordfører Vilgerd Storset Husa i Fedje kommune.

Ordføreren på Fedje, Vilgerd Storset Husa, høyrer til i ein kvalfangarfamilie og er sjølvsgatt svært oppteken av at Fedje framleis skal ha eit kvalfangarmiljø. Men dei siste 50 åra har kvalfangsten fått stadig mindre betydning for både Fedje og landet elles. I 1949 var det 14 båtar med tønne i masta og harpuncanon i baugen registrert på Fedje. I 1979 var talet kom ned i seks fartøy og under årets fangst hadde to båtar kvalkonsesjon. Tradisjonelt har fedjebåtane fangsta i Barentshavet og i det nordlege Norskehavet, og levert sine fangstar i nord. I år har Nordsjøen vore jaktmarker og båtar har fått problem med avsetninga av kjøtet. Dermed tok dei saka i eigne hender.

– Etter avtale med Vest-Norges Fiskesalslag har båtar kjøpt sin eigen fangst, tatt kjøtet på land på Fedje og selt det i lokalmiljøet, som her tyder heile Nordhordlandsregionen. I tillegg er det selt nokre tonn til fiskeindustriverksemdar på Vestlandet. Kjøtet er underlagt kontroll av Statens Næringsmiddeltilsyn og vi har jamnleg hatt vitjing av veterinær som har teke prøver av kjøtet. Denne sesongen er ein prøve på korleis det vil gå med å omsetje fangsten sjølv, så får vi sjå om det kan utvikla seg vidare, seier ordfører Vilgerd Storset Husa.

Ho ynskjer at Noreg opphever det sjølvpålagte eksportforbodet slik at avsetninga av kvalkjøt kan bli betre. Mellom anna er Japan svært interessert

– Ypperleg kvalitet, konkluderer distriktsveterinær Roar Ektvedt etter å ha inspisert kvalkjøtet frå ein av kvalbåtane på Fedje.

i å kjøpa norsk kvalkjøt. Men framleis er motstanden mot norsk kvalfangst svært stor, trass i at bestanden av vågekval er sterkt stigane.

– Kvalfangsmotstanden verkar for enkelte å vera ein psykisk mekanisme. Dei har plukka ut kva som symbol og skal redda verda. Dette er farleg fordi andre artar kan få same status som kva. Difor er også kommunen skeptisk til TV-aksjonen i haust fordi WWF (World Wildlife Found) er ein av mottakarane. Så lenge WWF ikkje godtar norsk kvalfangst, samstundes som dei godtar bestandsestimatet for vågekval og dermed grunnlag for ei bærekraftig utnytting av den ressursen, vil Fedje kommune vera litt avventande til TV-aksjonen. Vi har valt ein innsamlings-

komite og har ikkje sagt nei til å delta, men vi vil fylgja nøye med framover, seier Storset Husa.

Med to båtar på fangst betyr kanskje ikkje kvalfangsten all verda lenger. Men ordføraren er ikkje samd i ein slik tankegang.

– I ein liten kommune betyr ein kvar arbeidsplass noko. Det er med på å oppretthalda busetnaden. For båtar med kvalkonsesjon har kvalfangsten stått for omlag 60 prosent av årsinntekta. Kvalfangsten var lenge den viktigaste næringsveg på Fedje, slår Storset Husa fast.

FG Olav Lekve

Islandsk fiskerimesse

Den islandske fiskerimesse åpner onsdag 18. september og varer til lørdag 21. september 1996. Dette er den femte fiskerimesse på Island og den er nå fulltegnet av omkring 500 bedrifter fra Island og den øvrige fiskeriverden. Norge stiller med en stor

fellesstand og i tillegg vil flere norske firmaer stille egen stands. den islandske fiskerimesse er som Nor Fishing, en utpreget utstyrsmesse der de fleste ulike tekniske løsninger for fiskerinæring blir presentert.

Den nyetablerte Feie Røykeri AS til høgere. Bak den nedlagde sardin-fabrikken til Norway Foods.

Frå sardiner til laks

Vinteren 1995 stengde sardin-fabrikken på Fedje dørene og omlag 40 personer vart sette på porten. Men det varte ikkje lenge før det var etablert ny verksemd i kommunen og dei fleste sardin-arbeidarane gjekk over til den nye verksemda Feie Røykeri AS, mange tok fagbrev og arbeider no med slakting, filetering og pakking av fersk laks. Kommunen spela ei aktiv rolle for å skaffa alternative arbeidsplassar då Norway Foods la ned produksjonen på Fedje.

– Nedlegginga av Norway Foods-fabrikken var ein tragedie for Fedje. Det var kommunens største arbeidsplass. Etter at Norway Foods tok over dei fleste sardin-fabrikane i landet har det berre gått ein veg – nedover. Kommunen la det aller meste til rette for at Norway Foods kunne drive tilfredsstillande, og ikkje minst bygdefolket trådde til med dugnadsarbeid slik at fabrikkene fekk ny veg, og det vart gjeve gratis tomt, seier ordførar Vilgerd Storset Husa.

Kommunen samarbeider med Feie Røykeri AS og har sett inn omstillingsmidlar. Då Norway Foods-fabrikken vart nedlagt sto mange utan arbeid. Ein del tok då til med såkalla § 20-kurs og tok fagbrev innan fiskeindustri. Alle hadde praksis, men mangla teoridelen. Dei fleste fekk så arbeid på Feie Røykeri som er delvis eigd av Manger Fiskemat. Verksemda slaktar, filiterar og pakkar fersk laks. I tillegg lagar Feie Røykeri marinert sushi for den japanske marknaden. Det er det japanske storkonsernet Nichire Corpo-

ration som lånar ut sin logo og produkta blir ferdiglagde på Fedje.

Ved sida av å legge til rette for nyetableringar er kommunen aktive med å profilere seg i forskjellige miljø.

– Vi prøver å markere oss på messer og konferansar. Mellom anna fekk vi mykje blest då vi som ein av ti utstillingskommunar deltok på ein større konferanse i Bergen i vår. Vi er ein sårbar utkant-kommune og er difor inviterte til å delta i eit prosjekt om omstillingskommunar som opplever endringar i næringsgrunnlaget. Her er det nok å vise til redusert kvalfangst og nedlegging av kommunens største arbeidsplass, seier Storset Husa.

Fedje er ein fiskerikommune og det tyder at her finst ein småflåte som baserer seg på kystfiske. Pr. 1/1 1995 var det registrert 49 fiskefartøy i kommunen, dei aller fleste opne båtar under 10 meter. Ordføraren meiner kommunen i stor grad er avhengig av kystflåten i kommunen.

– Vi er nøyddde å halda liv i kystflåten. Den bør vera ryggrada i norsk fiskerinæring på same måte som dei små gardsbruka langs kysten held liv i dei små samfunna. Dersom det berre skal vera gigantiske fiskefartøy vil det på sikt føra til ein øde kyst i Noreg. Då kan mannska gå vakter og like gjerne bu i Oslo og drive fiske på havet i turnusordningar. Kystflåten er fiskera sitt kulturlandskap. Fiskeflåten på Fedje driv i stor grad kombinert med not, garn og harpun for kval og brugde. Det er trist at båtene på Fedje ikkje har torskekvote og det er eit faktum at dei båtene i Hordaland utan torskekvote kjem dårlegast ut, seier Storset Husa.

SMP reiste seg frå oska

(Radøy) Den 11. februar var det storbrann i Bøvågen, Radøy kommune. Ei av kommunens største verksemdar, SMP – Stabburet Marine Produkter – brann ned til grunnen og alt gjekk tapt. Eigarane tok ei rask avgjerd om å bygge opp att fabrikkken på same tomte og gjenreisninga gjekk rekordfort. Omlag eit halvår seinare sto ein ny bygning klar og 17. august starta produksjonen igjen for fullt. Trass i at SMP miste 6 månader av 1995 vart året likevel eit rekordår med ei dobling av omsetnaden i høve til 1994.

– Vi hadde ein omsetnad på ca. 130 millionar kroner i 1995 og hadde eit overskot på 1,8 millionar kroner. Vi har auka talet på tilsette jamt og trutt og har i dag 60 tilsette, seier administrerande direktør Asle Rikstad.

SMP er ein av dei største innan fiskerinæringa i Nordhordland, ein region innan fiskerifylket Hordaland der oppdrettsnæringa dominerer framfor tradisjonell fiskeindustri og fiske og fangst. Med oppbygging av oljebasert industri og svært gode kommunikasjonar med Bergen har næringsstrukturen endra seg frå det kombinerte fiskar- og bonde yrket til andre verksemdar, som t.d. oppdrettsnæringa. I dag er det berre Fedje av Nordhordlandskommunane som har fiske som hovudnæringsveg.

I februar 1995 brann fabrikklokala til SMP ned til grunnen, men alt 17. august same år sto den nye fabrikkken ferdig og produksjonen gjekk for fullt umiddelbart (Faksimile av brosjyre SMP marine produkter AS)

– Vi var raskt ute med informasjon til marknaden og fekk laga ei brosjyre der vi fortalde om brannen og planane om oppattbygging, seier marknads-sjef Anders Andersen ved SMP.

Tener pengar

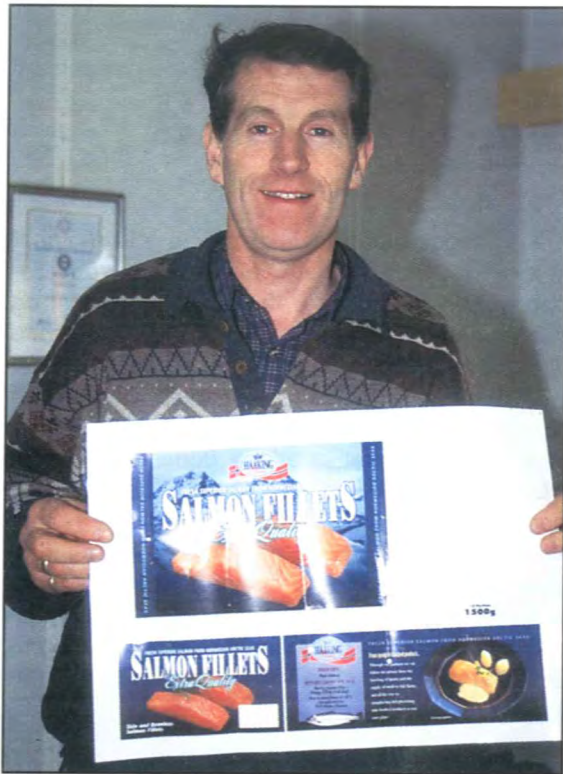
SMP er eigd av Asle Rikstad og Roald Sture. Stabburet AS hadde tidlegare aksjemajoriteten, men selde mesteparten i 1989 til Hordabø Fiskeforedling AS (Rikstad og Sture), og sit idag med ein eigardel på 10 prosent. Etter at dei nye fabrikklokala sto ferdige har SMP halde fram veksten.

Nei til forkvotar

SMP driv foredling av laks og noko aure. Produktspekteret er røykt laks og aure, filetering og por-sjonspakning av laks og aure. Marknaden er i fyrste rekkje Japan, Frankrike, Tyskland og Italia. Men marknadstiltaka som norske styresmakter har iverksett dette året gjer næringa usikker. SMP baserer heile sin produksjon på oppdrettsnæringa og blir påverka av svingingane innan næringa.

– Marknaden for våre produkt er stabil og vi sel på langtidskontraktar, men målet må heile tida vere å auka salet på andre marknader. Særleg fordi oppdrettsnæringa er pressa, i fyrste rekkje av norske styresmakter. Forstopp og forkvotar er ikkje rette måten å regulere næringa på. Forstopp-

Administrerende
direktør Asle
Rikstad i SMP vil
heller ha straffe-
toll enn forkvotar
for oppdretts-
næringa

pen i vinter hadde ingen marknadseffekt og iverksetjing av forkvotar er heilt bak mål. Styresmakterne kan ikkje setja igang slike drastiske tiltak utan å tenkje på konsekvensane for næringa. Det er betre med straffetoll på norsk laks til EU enn forstopp og forkvotar. Då vil vi få ei regjering som arbeider med oss og ikkje mot oss, seier Rikstad, som sjølv har eigarinteresser i oppdrett.

Han meiner at norske styresmakter er for ettergjevande overfor EU.

– Norske forføresegner er tilpassa produksjon for EU-marknaden, medan dei burde vera tilpassa alle marknader. Utgangspunktet bør jo vera å tilpassa produksjonen til det kundane ber om. Slik systemet er i dag er det dei seriøse og lovlidige som tapar fordi ein må tilpassa seg høgare produksjonskostnader, fordi skotske oppdrettarar ikkje greier å konkurrere og klagar oss for dumping, seier Rikstad.

FG Olav Lekve

Konsekvensutredning for Europipe II gasseksportørledning Kårstø – Tyskland

Statoil planlegger på vegne av interessentskapet Europipe II en gasseksportørledning som skal gå fra Kårstø til Dornum i Tyskland. Fra Kårstø vurderes traséer som går via Vestre Bokn, en trasé parallelt med Åsgard over Karmøy og en trasé ut Boknafjorden via Haugsneset.

Konsekvensutredningen omfatter prosjektbeskrivelse, konsekvensvurdering for berørte områder samt forslag til avbøtende tiltak og oppfølgende undersøkelser. Dokumentet dekker kravene til konsekvensutredning iht. plan- og bygningsloven og petroleumsloven. Planer for anlegg og drift foreligger Nærings- og energidepartementet juni 1996.

Konsekvensutredningen legges ut til offentlig ettersyn på rådmannskontoret i kommunene Haugesund, Karmøy, Tysvær, Bokn, Kvitsøy og Utsira, og på fylkesrådmannens kontor i Rogaland. Meldingen er også tilgjengelig i Statoils resepsjon på Kårstø og Bygnes.

Eventuelle uttalelser til konsekvensutredningen må være Nærings- og energidepartementet i hende 1. oktober 1996. Adresse: Postboks 8148 Dep. 0033 OSLO.

Nærmere opplysninger fås ved henvendelse til:

Nærings- og energidepartementet, ved Håkon Ystehede, tlf.: 22 24 62 24
Statoil, ved Steinar Eldøy, tlf.: 51 80 51 08

K. Halstensen AS mot hundre

Austevoll i ein ærverdig gamal villa i idylliske Bekkjarvik, sør i Austevoll kommune i Hordaland opnar fiskebåtreiar Inge Halstensen posten ein julidag. Den store konvolutten inneheld bilete frå reiarlaget K. Halstensens 99-årige historie. Inge Halstensen er fjerde generasjon notreiar. Det starta med segl og rå handemakt i 1897 og går inn i sitt 100. år med ringnotsnurparar på godt over 60 meter og ombordproduksjon, og på kontorveggen heng teikningar av ein ny båt.

Kampen om ressursane og ein effektiv flåte har sett avgrensingar på kor mange ringnotkonsesjonar som kan vera på ei hand. K. Halstensen AS har to; det maksimalt tillate. Då Inge Halstensens bestefar styrte reiarlaget frå 1915 til 1930 var det fire båtar på havet.

– Den første båten vår, «Gardar» var bygd i 1885 og den eksisterer enno. Den går i dag i Tyskland som turistbåt og er fullt restaurert slik den var for 111 år sidan. Vi har hatt tre båtar med namnet «Gardar». Dagens «Gardar» er bygd i 1990 og er ein fabrikksturpar. Den rundfrys makrell, lodde, sild og til og med kolmule. I tillegg er det filètlinj for sild og kolmule. Filèt av kolmule går som «spinka», eit spesialprodukt for den russiske marknaden, seier Inge Halstensen.

Fiskebåtreiar Inge Halstensen framfor den gamle villaen i Bekkjarvik der reiarlaget K. Halstensen AS har halde til sidan starten i 1897.

Ombordproduksjon

Dermed pensar vi inn på eit mykje drøfta spørsmål i dagens fiskerinæring, fabrikkflåte kontra det tradisjonelle fiskeriet. Inge Halstensen trekkjer trådane tilbake i tida for å kommentere notida og framtida.

– Noreg er kanskje Europas rikaste land med høg levestandard og høgt kostnadsnivå. I eit hypermoderne samfunn vil fiske, jordbruk og tradisjonell industri koma under eit sterkt press og vil bli konkurranseutsett. Vi fekk hovudavtalen i 1964 som gav årlege overføringar til fiskerinæringa. Vår oppgåve har vore å sysselsetje og busetje landet. No er overføringane nesten borte og det tyder at vi er nøydde til å bli ei lønsam næring. Det blir vanskeleg utan å akseptere den høgaste effektivitet og rasjonell drift. Det inneber at vi må ha ein kapasitet tilpassa fangsteffektiviteten, ein effektiv flåte som gir høg kvalitet på fisk, og det

inneber ein viss ombordproduksjon. Det vil bli uunngåeleg dei næraste åra fordi konkurrentane våre på kvit fisk og pelagisk fisk har satsa på ombordproduksjon, som truleg er den mest rasjonelle og gjev best kvalitet, meiner Halstensen.

«Må bli lønsam»

Reiarlaget K. Halstensen er representant for havfiskeflåten. Dei to båtane «Gardar» og Slåtterøy», henholdsvis på 63,25 og 61,90 meter, fiskar over heile Nord-Atlanteren; I Nordsjøen, i Norskehavet, ved Grønland og Jan Mayen og ved Flamish Cap utanfor Canada. Den norske havfiskeflåten har dei siste 20–30 åra blitt stadig meir effektiv og fangstkapasiteten overstig ressursgrunnlaget. Styresmaktene er restriktive med å gje konsesjonar til nye fabrikkskip og har innført begrepet «enhetskvote» for havfiskeflåten for å begrense

kapasiteten. Dette vedkjem også fiskebåtreiar Inge Halstensen.

– Det er utbreidd skepsis i norsk fiskerinæring mot å innføre børsbegrepet i næringa, slik vi finn på t.d. Island med omsettelege kvotar og der industrien i stor grad også eig havfiskeflåten. I Noreg representerer einheitskvotar for havfiskeflåten ei form for omsettelege kvotar, men med meir permanente rettar. Eg trur vi kan slå fast at dette ikkje er å koma utanom med omsyn til høgare krav til effektivitet, rasjonell drift og høgare kvalitet, og ikkje minst av omsyn til ressursane i havet. Det er eit faktum at færre einingar gjev betre lønsemd på det same ressursgrunnlaget, fordi det gjev større kvotar pr. eining. Eg vil likevel understreka at einheitskvotar ikkje berre er positivt. Det negative er at mange vil forsvinne for at nokre skal bli større og overleve konkurransen. Det same har pågått i mange år i landbruket der det blir lagt ned tusenvis av små gardsbruk kvart år, i oppdrettsnæringa ser vi at fleire og fleire konsesjonar blir samla på færre og færre hender, og i den tradisjonelle industrien blir det gjennomført fusjonar for at verksemdene skal bli større og sterkare. Det er fyrst no vi byrjar å sjå dette i den tradisjonell fiskerinæringa, og utviklinga har ikkje på nokon måte gått like fort her som i oppdrettsnæringa, seier Halstensen.

Fisk og ingenting anna

Austevoll har landets største ringnotmiljø med 21 større ringnotfartøy med eit samla konsesjonsvolum på 225.850 hektoliter. Havfiskeflåten i Austevoll fiska i 1995 eit samla kvantum på 328.000 tonn som representerer 466 millionar kroner i førstehandsverdi. Det var vel ikkje tilfeldig at reiarlaget K. Halstensen AS etablerte seg her i 1897.

– Oldefar min kjøpte eit gardsbruk her i Bekkjarvik og starta reiarverksemda som nemnt i 1897. At vi no snart er 100 år skuldast at mine forgjengarar har vore rakrygga og arbeidssame og hatt ei evne til å tenkje langsiktig. At Austevoll er vorte eit så stort ringnotmiljø har nok samanheng med at silda var lett tilgjengeleg og på 20- og 30-talet vart det bygd opp eit veldig godt landnotmiljø her. Vi gjekk seint over til snurpenot, men vi vart fort konkurransedyktige, noko krisa i sildefisket viste. Då silda forsvann hadde ikkje kommunen etablert noko anna verksemd og vi måtte slå oss gjennom krisa med det vi kunne og venje oss til at pengepungen vart mindre enn den vi hadde hatt på 50-talet. På midten av 60-talet var vi komne i gang med ringnot og anna fiske. Mange dugande fiskarar vart verande fordi vi ikkje hadde anna verksemd eller vidaregåande skule i kommunen. Dei som var flinke fekk karrieremogelegheiter på fiskebåten – utan krav til utdanning. Slik kunne fiskerinæringa i kommunen bygge opp eit stort ringnotmiljø. I same perioden gjekk Karmøy over frå å vera ein stor fiskerikommune på flåtesida til å bli ein liten fordi det vart etablert anna verksemd, det fanst skulemogelegheiter og kort veg til Haugesund. Eit anna viktig moment er at fiskaryrket har status i Austevoll. Det inneber status å vera høvedsmann på ein fiskebåt, seier Inge Halstensen.

Fiskefartøy

Lengde: 14,97 m. Breidde: 5,00 m.
Lasterom: 52 kub.meter.

Spør oss om tilbud.

PROMEK

Promek Industrier

6580 Vestsmøla

Tlf.: 71 54 33 55 Fax: 71 54 33 17

Positiv innstilling

Medan «Slåtterøy» og «Gardar» stemnar mot loddefelta nordvest av Island er vår tid ute og vi overlet Inge Halstensen til å konsentrere seg om 100-års jubileet. Korleis skal Halstensen og andre i ei konkurranseutsett næring overleve dei neste 100?

– Vi må alltid ha ei positiv innstilling slik at vi held oppe statusen for norsk fiskerinæring. Vi må vera villige til å fylgja utviklinga innan resten av norsk næringsliv. Dette er særleg viktig for oss som baserer oss på ein fornybar ressurs. Det set spesielle krav til fornuft og difor er lønsemd viktigare for oss enn i andre næringar, meiner Inge Halstensen.

– Fagopplæring ein føresetnad for kvalitet

(Austevoll) – Vi satsar mykje på kunnskapsheving for dei tilsette. Mange av våre medarbeidarar har, eller er i ferd med å få fagbrev innan fleire felt, og vi er ei godkjend lærlingeverksemd. Opplæring er ein føresetnad for å produsere kvalitet og i denne bransjen er du nøydd å vera best på kvalitet.

Det seier administrerende direktør Otto I. Mortvedt ved Austevoll Fiskeindustri, ei av dei største fiskeindustriverksemdene i Hordaland med opptil 165 personar i arbeid. Verksemda er i fremste rekkje blant dei som satsar på opplæring og utdanning innan fiskeindustrien.

– Fagleg kompetanse gjev status og det må vera ei utfordring for heile næringa å gje den den status den har krav på. Innan moderne fiskeindustri er det mange moglegheiter. Vår verksemd treng f. eks. kompetanse innan ny teknikk, mekanikk, kjøleteknikk, data, økonomistyring og sal og marknadsføring. Maskiner og utstyr må ha dagleg kontroll og treng vedlikehald, seier Mortvedt.

Arbeidsmiljølova ei hindring

I Austevoll har fiskerinæringa status, både på flåtesida, i industrien og på oppdrettsanlegga. Fiskeindustrien er prega av svingingar i råstofftilgangen, prisar på verdsmarknaden og tilgangen på arbeidskraft.

– Dette er ein bransje prega av vær og vind som gjev variable tilhøve. Den krev ein stor grad av fleksibilitet og det er kanskje vår styrke, men arbeidsmiljølova er ei hindring fordi råstofftilgangen er så variabel. Ein dag kan det vera full fart som krev full innsats, ein annan dag er det stille og lite og ingen ting å gjere. Austevollingane har ei makelaus evne til å stå på når det er nødvendig. Dei jobbar ikkje etter klokka slik loven krev, seier Mortvedt.

Austevoll fiskeindustri er eit komplett mottaksanlegg for pelagisk fisk med innfrysing, filetering og pakking. I tillegg har verksemda stor produksjon av laks i ulike variantar.

Administrerende direktør Otto I. Mortvedt i den nye frysehallen i fjellet bak verksemda.

– Vi har fornuftige og framtidsretta eigarar og er etablert i ein kommune som forstår kor avhengig den er av fiskerinæringa. Vi er gjensidig avhengige av kvarandre, meiner Mortvedt.

Sidan 1994 har eigarane investert omlag 70 millionar kroner. Investeringane inkluderer mellom anna nytt filetanlegg og ein ny enorm frysehallen bygd inn i fjellet bak verksemda. Den nye frysehallen har ein lagerkapasitet på mellom 8 og 10.000 tonn slik at den totale fryselagerkapasiteten ved Austevoll fiskeindustri i dag er på omlag

14.000 tonn. Etter store investeringar og modernisering av anlegget er verksemda no i stand til å ta imot 30–40 tonn sild eller makrell i timen. Filetlinene kan ta imot 10 tonn i timen.

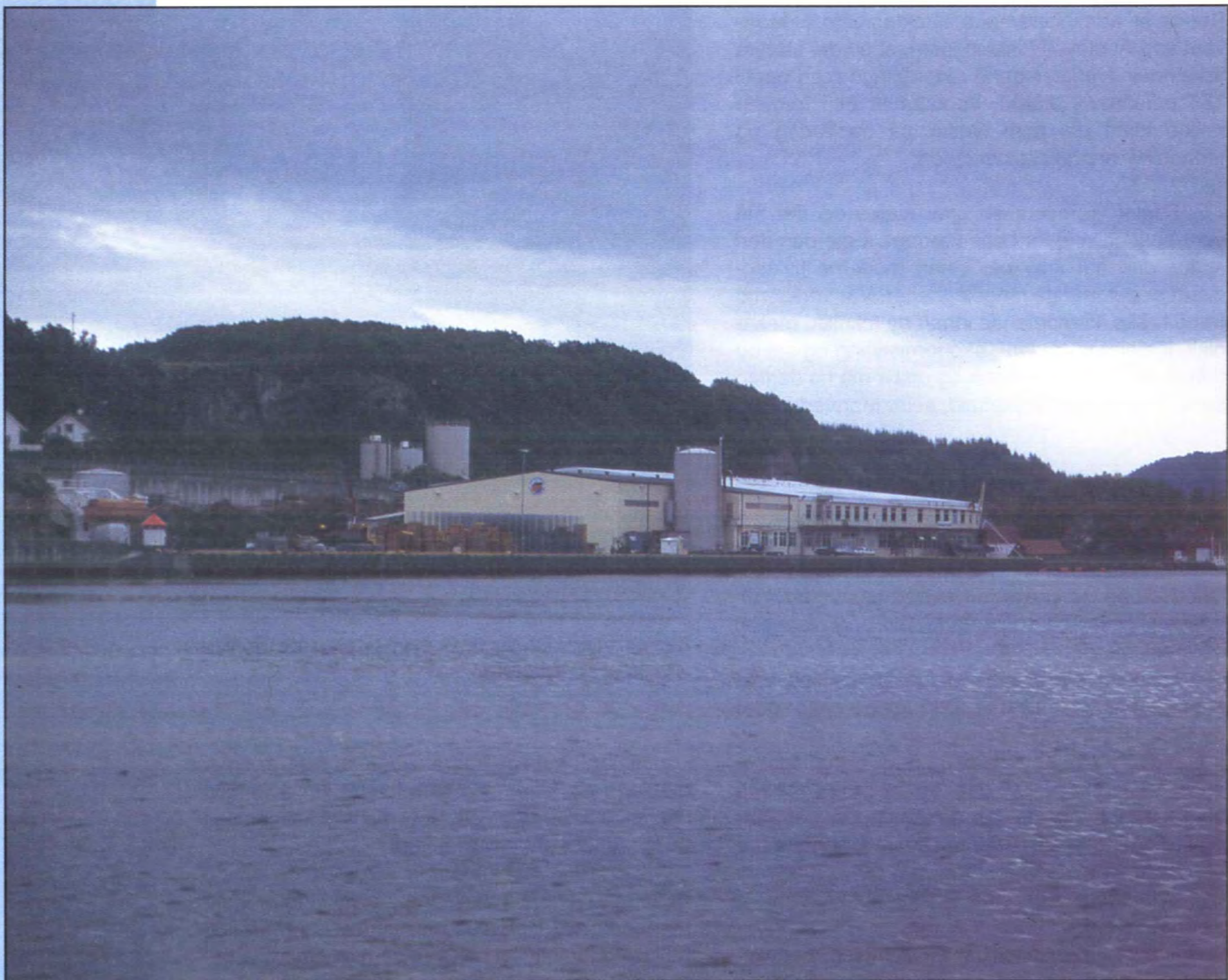
Austevoll fiskeindustri er store på laks og har bygd seg opp ein marknad av faste kundar gjennom Hallvard Lerøy-systemet. Men verksemda er bygd opp rundt sildeeventyret. Lenge gjekk det ikkje ei einaste silda gjennom fabrikklokala, men på ny er silda ein viktig del av driftsgrunnlaget. I fleire år etter at sildestamma igjen er komen opp på gamle høgder har Noreg vore stort sett åleine om å fiske sild, men dei to siste åra har fleire land meldt si interesse. Mortvedt er ikkje redd for at vi i framtida må dele silda med andre.

– Sildekvotane har auka kraftig kvart år på 90-talet, men eg fryktar ikkje noko deling. Noreg har så god infrastruktur med moderne fartøy og ein industri som kan bearbeida og eksportere sild. Den tida på året silda er best oppheld den seg stort sett i norske farvatn og det gjev oss eit stort fortrinn framfor andre som måtte kaste seg på sildefisket.

Som mange andre innan fiskerinæringa i Hordaland er også Otto Mortvedt prega av ein ukueleg optimisme og ser utfordringar der mange ser problem.

– Det går seg alltid til. Eg har stor tru på framtida. Det gjeld å vera budd på dei endringar som måtte koma og innrette seg etter nye omstillingar. Vår filosofi er at så lenge det er fisk i havet skal vi få det til. Akkurat no er situasjonen positiv for sild, mens laksemarknaden er litt uryddig og tilgangen på makrell er minkande. Men det er ikkje verdas undergang og det finns berre ein måte å ordna seg på: Sjå framover og innretta seg etter forholda, uansett om det er råstofftilgangen som endrar seg, marknaden eller endra fiskeripolitikk, seier Mortvedt.

FG Olav Lekve

Som skapt for oppdrett

(Austevoll) Med hundrevis av øyer og holmar, lune vikar og Nordsjøen rett utanfor er Austevoll som skapt for oppdrett. Kommunen har 26 matfisk-konsesjonar som i 1995 omsette nær 11.000 tonn laks og aure til ein verdi av over 250 millionar kroner.

Austevoll er landets nest største oppdrettskommune etter Frøya i Sør-Trøndelag. Økonomien i oppdrettsnæringa i Austevoll har betra seg på grunn av låge produksjonskostnader og lite eller ingen sjukdom i anlegga, og produksjonen i 1995 vart rekordstor, omlag det dobbelte av 1991. Det store og aktive oppdrettsmiljøet har god hjelp av forskingsstasjonen til Havforskningsinstituttet som kontinuerleg forskar på nye og betre metodar ved sida av framføring av nye artar som kveite, piggar, torsk og steinbit. Omlag 65 årsverk er direkte knytta til produksjon av laks og arue, men storleiken på denne næringa i kommunen gjev store ringverknader i form av slakting, mottak og bearbeiding og verksemdar som produserer anlegg og utstyr. Til saman er fleire hundre personar sysselsette direkte og indirekte gjennom oppdrettsnæringa i Austevoll.

Dei fleste konsesjonane er eigde av velkjende fiskarfamiliar som Møgster, Birkeland, Østervold og Drønen. Desse namna går også igjen i fiskeindustrien og shippingmiljøet i kommunen. Sigmund Drønen er ein av fiskeskipperane som har tatt steget frå båtdekk til pongtongar.

Drønene er medeigar i selskapet Drønen laks

Sigmund Drønen (til venstre) og Ole Årland ved Drønen laks.

som eig to konsesjonar, kvar på 12.000 kubikkmeter. I år ventar selskapet med ein produksjon på omlag 1.000 tonn med laks mellom 2 og 4 kilo.

– Vi var heldige med smoltutsettet og slepp å slakte smålaks etter at forrestriksjonane kom. Men det er dårlege prisar og vi må vente med slakting. Forkvotane som styresmaktene iverksette i vår er etter mi meining berre tull og vil ikkje gje tilsikta effekt. Det vil gå ut over mindre oppdrettarar fordi dei store selskapa har råd til låge prisar og store tap. 1996 vil bli eit dårleg år, og skulda for det har vi fyrst og fremst sjølv. Oppdrettsnæringa er framleis prega av «klondyke-stemming», seier Drønen.

På grunn av forrestriksjonane ventar Drønen laks med utsett av smolt til neste år, men vil kompensere noko for tapet med å setja ut fisk av ulik storleik slik at produksjonen blir jamna utover året.

Sigmund Drønen var tidlegare ringnotskippar, og det er mange innan det store ringnotmiljøet på Austevoll som har kasta seg på oppdrettsnæringa. For ein barka sildefiskar er overgangen til landfesta fiskerinæring noko spesiell.

– Dette er jordbruk, seier Drønen spøkefullt.

Drønen laks driv to konsesjonar i Austevoll og vil produsere omlag 1.000 tonn laks i 1996.

Vekst i Brandasund

(Bømlo) Etter at vegen frå Bremnes vart ført heilt ut i havgapet ved Brandasund vart kommunegrensa flytta slik at Brandasund vart innlemma i Bømlo kommune. Ny veg og nye eigarar har skapt sterk vekst for den største arbeidsplassen i Brandasund, Brandasund Fiskeforedling AS. På tre år har omsetnaden blitt tredobla og talet på tilsette har auka frå 15 tilsette til 40.

Produksjonen baserer seg i fyrste rekkje på laks og litt makrell, og bearbeidd laks blir i all hovudsak eksportert gjennom Hallvard Lerøy AS sitt store salsapparat.

– Vi kjøper råstoff og sel ferdigvarer, men det er ikkje lett å tene pengar på bearbeiding av laks. Nøkkelen til suksess er å vera best på spesialprodukt og kutte ut resten. Eg meiner fiskeindustrien burde samarbeida betre ved at fleire går saman og produserer ulike produkt for den same marknaden, meiner administrerande direktør John Lothe ved Brandasund Fiskeforedling.

Fersk laks

Årleg blir 1.500 tonn sløgd laks til omlag 800 tonn bearbeidd produkt. Over 90 prosent går til EUs supermarknadkjeder som porsjonspakkar av fersk laks. I tillegg vert det ein del innfryst for å utnytte kapasiteten.

– Eg ville gjerne fått utvida marknaden, og Austen er svært interessant. Denne marknaden vil ha stor laks og vi er interesserte i å laga halvfabrikata og spesialprodukt som sushi og sushimi til Japan. Men det fungerer svært godt i dag i og med at vi er ei produksjonsverksemd og eksporterer våre produkt gjennom systemet til Hallvard Lerøy AS, seier Lothe.

Ved sida av lakseprodukt freistar Brandasund Fiskeforedling å produsere sild og makrell frå den lokale kystflåten, men hittil har det vore små mengder og John Lothe er litt skuffa over dei lokale fiskarane.

– Vi tek imot mellom 500 og 1.000 tonn i året der omlag 80 prosent er makrell. Fiskarane burde vore flinkare til å låssetja meir. No leverer alle til same tid og prisane går ned. Har dei tolmod til å venta litt kan prisane gå opp både fire og fem

Administrerande direktør John Lothe må, som leiar i ei mindre verksemd, også ta eit tak for å justere nyinnkjøpt maskin.

Brandasund Fiskeforedling satsar på dyktige medarbeidarar og det fyrste fagbrev innan fiskeindustri heng på veggen i verksemda.

gonger. Bømlo er ideelt for låssetjing og kommunen burde tatt imot mykje meir makrell og mot-takssituasjonen er god nok for kystflåten, meiner Lothe.

Satsar på opplæring

Nyleg vart det etablert Opplæringskontor for fiske-rinæringa i Sunnhordland og bømloverksemdene er aktive medlemmer. Brandasund Fiskeforedling satsar på opplæring av sine tilsette.

– Vi er glade for at det er kome eit opplæringskontor i regionen. Her i verksemda er 14 tilsette på paragraf 20-kurs for å ta fagbrev i fiskeindustri. Det fyrste fagbrevet innan fiskeindustri heng på veggene her. Før var det berre slakting av laks i kommunen, noko som gav arbeid 2–3 dagar i veka og var sesongbetont. Ingen kan leva av det. For å illustrere dette kan eg nemne at vi før sende

ut opptil 115 løns- og trekkoppgåver på 12 årsverk. Etter at vi starta med foredling av laks har folk fått fast arbeid og løna er på veg oppover, som igjen gjev yrket høgare status. Moderne fiskeindustri har store vekstmogelegheiter og vi vil få bruk for fagfolk innan forskjellige former for teknologi. Dermed vil arbeid i fiskeindustrien bli meir interessant, seier John Lothe.

Brandasund Fiskeforedling starta i det små, men har måtte utvida etter kvart som arbeidsstokken auka. I sommar sto ein ny kontorfløy ferdig, men det skal utvidast vidare. Produksjons- og garderobetilhøva er tronge og det gamle opphavlege bygget skal no rivast slik at eit nytt og større bygg kan gje betre arbeidstilhøve.

JG Olav Lekve

JG

NR. 7/8
1996

Statens Fiskarbank integreres i SND

Hovedstyret i Statens Fiskarbank ble fra 1. juli 1996 integrert i SND, og har følgende sammensetning:

Medlem

1. Vidar Ulriksen, leder
2. Kåre Ludvigsen, nestleder
3. Svein Røsok
4. Gudmund Mikkelsen
5. Randi Alkem Andresen
6. Nina Andresen
7. Øyvind Mårvik

Varamedlem

- Avein Gjelseth
- Johan E. Hareide
- Inge Halstensen
- Anton Leine
- Bjørn Kymre
- Viggo Andreassen
- Ole G. Hemsett

3. Knut Thomassen
4. Anne Vik
5. Mathilde Karlsen

- Gerhard Olsen
- Jens H. Mosli
- Hallvar Johansen

Etter dette vil styret i Statens Fiskarbank avdelingskontor i Bodø fra 01.07.96 til Statens Fiskarbank integreres i SND, dog ikke utover 30.06.2000, ha følgende sammensetning:

Medlem

1. Konrad Fjellgaard, leder
2. Aase Falch
3. Bjørge Greger
4. N. Harold Lauritsen
5. Hilmar Blikø

Varamedlem

- Nils Svendsen
- Steinar Molvik
- Elisabeth Johannesen
- Fritz Nilsen
- Jarle Westgård

1. Else Marie Kind, leder
2. Sammy Olsen
3. Arvid Syvertsen
4. Rita Tveiten
5. Reidun Herrmann

1. Alf Fagervik
2. Didrik Veia
3. Jan Golten
4. Trude Drevland
5. Andreas Grimelund

Etter dette vil styret i Statens Fiskarbank avdelingskontor i Bodø fra 01.07.96 til Statens Fiskarbank integreres i SND, dog ikke utover 30.06.2000, ha følgende sammensetning:

Medlem

1. Judith Frøysa
2. Jacob Strand
3. Gunnar Nilsen
4. Einar Holm
5. Marit Kvamme

Varamedlem

1. Svein Ole Sæther
2. Magne Sævik
3. Kjell Kristiansen
4. Håkon Wisnes
5. Rolf Voldsund

Etter dette vil styret i Statens Fiskarbank avdelingskontor i Bodø fra 01.07.96 til Statens Fiskarbank integreres i SND, dog ikke utover 30.06.2000, ha følgende sammensetning:

Medlem

1. Knut Werner Hansen, leder
2. Robert Hansen

Varamedlem

1. Karstein Henriksen
2. Harald Moe

Gammal verksemd med ny produksjon

(Bømlo) Bremnes Fryseri AS er mellom dei mange fiskeindustriverksemdene i Hordaland som har tatt steget frå tradisjonell produksjon til produksjon basert på oppdrettslaks. Der det før vart frose og filettet sild, makrell og pigghå vert det no røykt og grave laks.

dumpingklagen får gjennomslag i EU, og om Chile kjem opp på same produksjonsnivå som Noreg. I dag eksporterer vi mykje til EU, men, vi jobbar for ein lågare andel og meir over på andre marknader som Aust-Europa og Austen. Det vil bli ein hard jobb og det krevst lang tid for å «lære» nye forbrukarar å eta laks, seier Svendsen.

Overgangen til bearbeiding av laks gjev meir kontinuitet og det blir lettare å planleggje produksjonen.

– Men den spente marknaden er det viktig å fylgja nøye med og kreativiteten må vera på topp heile tida. Dette er ikkje noko næring for folk med dårlege nerver, konkluderer Olav Svendsen.

– Eg er nær sagt fødd i merd, seier administrerande direktør Olav Svendsen ved Bremnes Fryseri AS. Versemda vart etablert i 1938 av Olav Svendsen senior og baserte sin produksjon på hummar, sild og makrell. På 60 og 70-talet forsvann silda og fryseriet starta mottak av pigghå, noko som kompenserte litt for tapet av silda. No er det ei mektig oppdrettsnæring som står for driftsgrunnlaget.

– Vi produserer stort sett røykt og graven laks og fileter, i tillegg til fersk laks i porsjonspakkar. Vi er blant dei største på gravlaks og produserer mellom to og tre hundre tonn i året. Det betyr at det går nokre tonn med dill i året, seier Svendsen.

Verksemda eig fleire oppdrettskonesjonar som produserer omlag 3.500 tonn fisk. I tillegg eig verksemda to smoltanlegg. Også Olav Svendsen er oppteken av marknadssituasjonen for laks som i år er dominert av overproduksjon, låge prisar, forkvotar og dumpingklager.

– Forkvotane vil føre til noko mindre produksjon, men det er ikkje noko dramatisk i augneblinken, men kan få større konsekvensar i framtida. Det kan bli tøft nok dersom den skotske

FG Olav Lekve

Administrerande direktør Olav Svendsen ved Bremnes Fryseri AS.

Vi held tempoet!

Av

Amund Måge, Kåre Julshamn, Jan Brenna

Fiskeridirektoratets ernæringsinstitutt

Gene Scharmann

EDB-avdelinga, Fiskeridirektoratet

Bjarne Bøe

Sentrallaboratoriet, Fiskeridirektoratet

Jarle Klungsøyr

Havforskningsinstituttet

I 1996 har nye artar vore tekne med i databasen over innhald av kjende og mindre kjende miljøgifter som er under oppbygging i Fiskeridirektoratet. Til no i år har vi fått data på brisling, skrei, reker og torsk frå Borgundfjorden. Vi vil i haust også analysere sild.

Arbeidet med å byggja opp ein database over innhaldet kjende og mindre kjende miljøgifter i fiskeartar som er mest aktuelle for eksport til humant konsum, har halde fram i 1996. I databasen inngår analyseresultat frå analysar av framandstoff (tungmetall, organiske miljøgifter og radioaktivitet) i fisk. Målet er å kunne dokumentera kva nivå ein kan forventa å finna av slike stoff i marine matprodukt. Dette er data som er etterspurt av helsestyresmakter og av sjømateksportørar.

Nye data

Til no i 1996 har vi fått analysert ferdig brisling, reker, skrei (Lofoten) og torsk frå Borgundfjorden. Brisling vart prøveteken frå to stasjonar; Fardal i Sognefjorden og Måge i Sørfjorden, i oktober 1995. Reker var tekne frå området rundt Svalbard og i Varangerfjorden i desember 1995. Skrei vart prøveteken frå tre stasjonar i Lofoten i mars/april 1995 og torsk frå Borgundfjorden vart teken i perioden mars 1996. Analysane har også i år vist låge og betryggande resultat for konsumentane. Til dømes viste analysane av kvikksølv snittverdiar under 0.1 mg/kg våt vekt for alle artane. Grensa for fri handel internasjonalt er sett til 0.5 mg/kg og for 1.0 mg/kg for predatorfisk av Codex Alimentarius. For andre element, dei organiske miljøgiftene og radioaktivitet er det og kun funne låge verdiar eller verdiar som er i normalområdet for komponentane.

Auka nytte

Oppstyret omkring kugalskap og skrapesjuke hos sau har igjen vist kor lite som skal til før konsu-

Tabell 1. Kvikksølv i ulike fiskeartar. Alle tal er mg Hg/kg våt vekt. Data frå database over miljøgifter i marin mat, Fiskeridirektoratet.

Art	Metall	Bestemmelsesgrense	Lægste verdi	Høgste verdi	Snitt
Brisling	Kvikksølv (Hg)	0.01	0.01	0.02	0.01
Torsk	Kvikksølv (Hg)	0.01	0.02	0.26	0.07
Borgundfjorden					
Skrei	Kvikksølv (Hg)	0.01	0.04	0.24	0.08
Reker	Kvikksølv (Hg)	0.01	0.02	0.02	0.02

mentane legg om sine matvarer. Dette gjev drastiske konsekvensar for den som lever av å produsere matvarene. Om nye problemstillingar i høve til kjende miljøgifter kjem opp, kan det i mange tilfelle vera betryggande å ha ein database å ty til for å sjå kvar dei norske matvarene ligg. Det vil i slike tilfelle ikkje vera tid til å ta nye prøvar og få dei analysert før stor skade kan ha skjedd for produsent.

Eit døme frå siste året var mediaoppslaget om høge kvikksølvverdiar i fisk frå Svalbard. Då dette kom fram kunne vi på bakgrunn av dei tala vi hadde framskaffa i arbeidet med databasen med ein gong slå fast at desse data ikkje kunne vera rette og vi tok kontakt med gjeldande journalist i NRK. Det viste seg at dei forhøga kvikksølvverdiene som vart rapportert som eit generelt problem, var funne i ferskvatnsfisk på Svalbard, noko som ikkje er særleg oppsiktsekkjande med den industrielle aktivitet som har pågått på Svalbard og med dei forhøga verdiar vi har sett andre stader i Norden, spesielt i Sverige, på ferskvatnsfisk. Relevansen i høve til forbrukarar (og for norsk fiskeeksport) var såleis nærast lik null. Oppslaget vart ikkje gjen-teke, men diverre heller ikkje korriger/dementert frå NRK si side.

Planar vidare

Planane vidare er no i 1996 å analysere sild (NVG og Nordsjøisild) og gå laus på nye artar i 1997. Då vil vi bl.a. ta for oss hyse og uer. Vidare

må vi på eit visst tidspunkt byrja syklusen på nytt og analysere enkelte artar igjen. Grunnen til dette er at sjølv om dei nivå vi så langt har funne er låge er det av interesse å finna om nivåa generelt går oppover eller nedover i eit langtidsperspektiv. Spesielt viktig kan dette vera for PCB, som sjølv om det har vore forbudt i bruk i lengre tid framleis fins i biota, inklusiv fisk. Og det kan sjå ut som om arktiske strok er spesielt utsett, slik vi har sett det ut frå topp-predatoren isbjørn. Ei forklaring på dette har vore framsett som ein teori om at PCB som alt er i naturen, gradvis flyttar seg mot kaldare strok gjennom det som har vorte kalla ein global destillasjonsprosess. Dersom trenden er aukande bør tiltak som kan stoppa ein slik trend setjast i verk.

Kor lenge det skal vera mellom analysar av same art frå eit område kan diskutert og vil både vera avhengig av faglege omsyn, økonomi og om det er akutte behov som tilseier at ein bør få fram nye data. Men det er viktig at ein her planlegg ut frå eit verkjeleg langtidsperspektiv.

Utfordringar

Det som framstår som dei store utfordringane for prosjektet er å laga ein informasjonsstrategi som i praksis tilgodeser alle involverte, og alle brukarar, sine behov. Sidan dette arbeidet ikkje har nokon ekstern finansiering er og data som framkjem i hovudsak Fiskeridirektoratet sin eigedom og vi

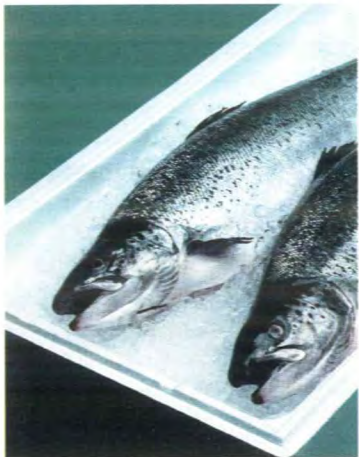
står fritt til å bruka dei. Men det er i dag mange som ynskjer å kunna bruka slike data. Bl.a. pågår det eit større overvåkingsprosjekt, Arctic Monitoring and Assessment Project (AMAP) i nordområda rundt heile kloden som kunne ha nytte av våre data. Også ICES kan vera interessert. Det er også viktig å fylgja med slik at ikkje arbeid vert duplisert.

Ei anna utfordring for sjølv arbeidet er om det er råd å utvida analysekapasiteten til nye stoff om dette kjem opp. Dette kan ta tid. Eit aktuelt døme her er toxaphene som det vart oppdaga relativt høge verdiar av. Dette er stoff der fiskeristyresektorene ikkje har analysekompetanse innan sine rekkje og det må då enten skaffast midlar til analysar eller kompetanse må byggjast opp. Vidare må ein då ha fleksibilitet i sjølv databasen for nye stoff og helst skulle ein hatt prøvemateriale liggjande frå ulike år. Men at alle desse kriteria skal oppfyllest er vel heller tvilsamt.

Vi synes likevel at databasen alt har vist sin nytte og det vil verta satsa vidare på dette arbeidet dei komande åra.

Sundolitt® Isolasjonsemballasje

Her "trives" fisken - nesten som i vannet !

Riktig pakking av fersk fisk gir bedre kvalitet og større lønnsomhet.

Sundolitt (EPS) Fiskekasser

- er 100% resirkulerbare,
- er ekstremt lette i vekt,
- har unik isolasjonsevne som sikrer produktets kvalitet,
- er rasjonelle i pakkeprosessen,
- produseres i størrelse 2,5kg, 5kg, 10kg, 20kg, 40kg,
- er tilpasset slik at de passer til hverandre ved stabling.

Sundolitt Fiskekasser tilfredstiller krav både fra miljø- og fiskeriorganisasjoner!

Visuell kommunikasjon as

Brødr. Sunde as

ÅLESUND

Pb 8115, Spjelkavik
6022 Ålesund
Telf: 70 14 29 00
Fax: 70 14 34 10

BERGEN

Pb 210
5070 Mathopen
Telf: 55 93 65 80
Fax: 55 93 65 75

RISØR

Moland
4994 Akland
Telf: 37 15 50 00
Fax: 37 15 53 60

HARSTAD

Rødskjær
9430 Gausvik
Telf: 77 07 21 00
Fax: 77 07 22 77

KVÆNANGEN

Termoplast as
9092 Sørstraumen
Telf: 77 76 88 70
Fax: 77 76 89 80

Råvareproduksjon og markedsrett

– Utfordringer for norsk fiskerinæring¹

Svein Ottar Olsen

Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning
Fiskeriforskning

Norsk fiskeri- og havbruksnæring er inne i en bølgedal. Det som mange oppfatter som en markedsrett, er etter min oppfatning en konsekvens av overproduksjon. Konsumentvaremarkedet er ikke mottakelig for store endringer på kort sikt, og industrien er nødt til å redusere prisen for å komme inn på nye kundegrupper. Denne artikkelen tar opp noen av de problemer og utfordringer norsk fiskerinæring står overfor for å kunne oppnå mer stabile markedsforhold gjennom økt kundekontakt, mer differensierte produkter og økte markedsinvesteringer. Markedsrett i konsumentvaremarkedet må bygges sten for sten, samtidig som råvaretilbudet og kvalitet må utvikles og tilpasses. Kontroll og dominans i markeds-sammenheng er dessuten en så omfattende utfordring for norsk fiskerinæring, at alle krefter må forenes mot felles mål og økt spesialisering.

En trøst er at den tilstand vi ser i dag, nok ikke er noen permanent tilstand. Den er etter min mening ikke et tegn på «normal» markedsrett, men forårsaket av naturlig treghet i konsumentvaremarkedet i våre best betalende markeder – en straff for manglende volumtilpasning på kort sikt. Vi som konsumenter, om vi befinner oss i Norge, Tyskland eller Frankrike begynner ikke plutselig å spise 40 % mer hyse, 30 % mer laks, eller 20 % mindre kjøtt over natten. Vi endrer våre matvaner som en følge av tilbud, tilgjengelighet, pris, kvalitet/smak, holdninger, arbeidssituasjon, reklamepåvirkning, familiesituasjon og et ti-talls andre årsaker, men dette skjer langsomt – spesielt dersom vi summerer vårt forbruk over en årsperiode og i store lag av befolkningen. Min hovedtese er at i den grad internasjonale konsumenter styrer utviklingen i norsk fiskerinæring, er det viktig ikke bare å forstå deres atferd – men også drive påvirkning som fremmer etterspørsel og tilfredshet i denne delen av markedet. Makt over markedet er kontakt med og lojalitet til forbrukerdelen av markedet.

Det andre problemet med dagens definerte krise, er at en stor andel av vår produktmasse blir omsatt som udiffensiert råvare, og i så måte er underlagt råvaremarkedets brutale lov om kortsiktig tilbud og etterspørsel mellom industrielle aktører eller mellommenn; Det er den siste fisken til den minst betalingsvillige kunden som setter prisnivået. Fordi vi ikke har differensieringsfortrinn eller alternative avsetningsmuligheter, pøser vi vår overproduksjon ut i tradisjonelle kanaler til lavere priser. Konsekvensene er ikke bare at vi taper millioner på at vi ikke kan skjerme de betalingsvillige kundene fra de som viser mindre betalingsvillje, men også at produktet kan miste sitt spesielle kvalitetsimage – som vi tidels har sett på laks. Når kundene går offentlig ut og klager på for lave priser, må en stille spørsmål med systemet. I landbruksnæringen får bonden samme pris for melka uansett om den går til høyverdi konsummelk eller lavverdi industriproduksjon. Slike muligheter for styring gjennom prisme-kanismen, har vi kvittet oss med i fiskerinæringa.

Innledning

Deler av norsk fiskerinæring er inne i en liten bølgedal. Dette er ingen ny situasjon. Også denne gangen diskuteres årsaker og løsninger. Enkelt legger årsakene til for høye fiskepriser, andre til for stort tilbud, noen skylder på intern priskonkurranse blant eksportører, og mange mener det er svikt i markedet – at vi blir utkonkurrert av kylling og andre næringsmidler. Sannheten, dersom den måtte finnes, er vel en kombinasjon av mange krefter – og hvilke tidsperspektiv en legger i tolkningene.

¹ Artikkelen kan bestilles som særtrykk i «Økonomisk Fiskeriforskning», Fiskeriforskning, Boks 2511, 9002 Tromsø.

Denne artikkelen skal rett fokus mot hvordan råvareproduksjon, videreforedling og eksport kan utvikles og styres for å oppnå økt og stabil verdiskapning, markedsmakt og markedskontakt. Før jeg går over til å drøfte hvordan utviklingen kan styres og forbedres, skal jeg gi en kort gjennomgang av noen særtrekk med bioproduserende næringer. Jeg vil videre gi en kort gjennomgang av hvordan meierisektoren i New Zealand har økt sin verdiskapning, bygget internasjonale markedsandeler og oppnådd markedsmakt i et konkurranseutsatt råvaremarked. Dette eksemplet vil videre danne grunnlag for noen av de tiltak jeg mener kan gjøre våre råvaremuligheter mer konkurransedyktig.

Kjennetegn ved bioproduserende næringer

For å forstå de problemer og utfordringer norsk fiskerinæring står ovenfor, må vi også forstå de særtrekk som preger bioproduserende næringer. Det er greit å dra lærdom fra industriproduksjon både når det gjelder produktutvikling, markedsorientering og næringsorganisering. Men en slik lærdom bør etter min mening settes innenfor de rammer som bioproduserende næringer må arbeide innenfor. Nå det er sagt, må vi også være klar over at vi innenfor norsk fiskerinæring finner store variasjoner mellom ulike sektorer. Laksenæringen er på enkelte områder meget forskjellig fra torskefiskeriene og sildefiskeriene. På samme måte er melkeproduksjon forskjellig fra kyllingproduksjon og frukt dyrking.

Bioproduserende næringer er kjennetegnet av en lang produksjonsperiode. Det tar 2–3 år å få frem en salgbar laks, og kanskje et ti-år å bygge opp vår silde- og loddestamme. Det tar 7 år fra en setter et kiwi-tre i bakken til en kan begynne høstingen. Råstoffene må videre høstes i bestemte perioder: i sesonger, foran kjønnsmodning eller når eplene faller fra trærne. På den andre siden – i markedet – er etterspørselen og vårt kaloriinntak rimelig jevnt fordelt over året og fra et år til det neste. Dette dilemma forsterkes dersom råvarene taper betydelig verdi ved lagring – eller må omsettes som ren ferskvare. Selv om en med rimelig sannsynlighet kan forutse veksten på laks og kunne foreta en tilfredsstillende planlegging, vil tilfældige forhold føre til produksjonsvariasjoner som er større enn tradisjonell etterspørselsvekst i markedet. Tilfeldige variasjoner i vær, temperatur, biomasse og teknisk kvalitet slår ennå sterkere ut for den tradisjonelle fiskerinæringa.

Disse forhold gjør at fiskeri- og havbruksnæringen er underlagt rammebetingelser som gjør den mindre forutsigbar og mer ustabil enn mange andre næringer – spesielt på tilbudssiden. I større grad enn kanskje mange vil akseptere, er bioproduserende næringer styrt av naturen – styrt av krefter vi i mindre grad kan påvirke helt etter planen.

Det kan også være et problem at reduksjoner i prisene – og som skal gi signaler om at markedene er mettet, fører til økt produksjon. For at fiskere og oppdrettere skal betjene sine faste kostnader vil de øke fiske eller tettheten i mærene, noe som bare forsterker overproduksjonen og det fremtidige prisbildet. Tilbudsregulering – gjerne med offentlige midler – er derfor ikke uvanlig i slike næringer. Mange råvarer har også svært uelastisk etterspørsel. Norske Meierier tar ikke opp konkurransen med Cola ved å senke prisene. I stedet møter de konkurransen med økt innsats på markedsføringssiden kombinert med produktutvikling for å fange opp tapte forbrukere – som f. eks. barn og ungdom.

Det er også et problem at primærnæringer med mange selvstendige og små aktører i primærproduksjonen ikke forstår betydningen av å møte en voksende konsentrasjon i omsetningsleddet – f. eks. industrikunder og supermarkeder. Slike rammebetingelser forsterker og nødvendiggjør et behov for horisontale og vertikale samarbeidsformer. I noen grad fordrer det også et offentlig engasjement og ansvar for å legge forholdene til rette for at råvaregrunnlaget skal sikres, utnyttes og komme nasjonen til gode.

Landbruksnæringene har lange og mange tradisjoner på produksjonstilpasning og samarbeid som muliggjør økt innsats innen markedsføring og produktutvikling. Mindre landbruksnasjoner med betydelig grad av eksport som f. eks. Danmark, Nederland, Irland og New Zealand har etablert strukturer gjennom føderative selskaper som tar ansvar for fellesoppgaver innen kvalitetssikring, salg, markedsføring, produktutvikling og internasjonalisering på vegne av primærproducentene. Forskning viser at de deler av internasjonalt landbruk som i størst grad har utviklet nasjonalt sektorsamarbeid omkring salg, markedsføring og produktutvikling, også har størst suksess gjennom internasjonal vekst, nasjonal verdiskapning og lønnsomhet. At de selv tar ansvar for markedsutviklingen i konkurranse med multinasjonale merkevareprodusenter, gjør at de også kan sikre avsetning og verdiskapning tilbake til medlemmene i distriktene. Men vi må også være oppmerksomme på at der landbruket er sterkt subsidiert, gjør det lettere å utøve styring på fellesskapets premisser.

Eksempel på verdibasert omstilling

For at norsk fiskerinæring skal kunne oppnå større grad av markedsmakt i konsumentvareleddet, fordrer det at det bygges opp formelle samarbeidsstrukturer og enheter med kunnskap, kapital og myndighet til å drive markedsutvikling på lang sikt. Nederlands to største meierier slo seg sammen for å møte internasjonale utfordringer. Resultatet ble et selskap med en omsetning på 25 milliarder kroner, med 7.500 ansatte og 15.000 andelshavere. I Danmark finner vi tilsvarende tendenser. Store selskaper slår seg sammen eller

utvikler forpliktende samarbeid slik at de fremstår som en eller to felleseenheter på eksportmarkedene innenfor sin sektor – f. eks. kjøtt eller meieri-produkter.

Hvordan samarbeid kan gi styrke for å møte internasjonal konkurranse innen råvaresektoren, finner vi flere eksempler på i New Zealand. Landet får 70 % av sine eksportinntekter fra primærnæringene. New Zealand er det land med betydelig næringsmiddeleksport som har gjennomgått den største omstillingsprosess i løpet av de siste 15 årene. For det første ble landbrukssubsidiene fjernet nærmest over natten først på 1980-tallet. Landet har i dag bare 4 % landbrukssubsidier – og betydelig lavere enn sine konkurrenter. F. eks. er landbruksstøtten innenfor EU nærmere 50 % eller nærmere 30 % i USA. Landbruksprodukter fra New Zealand må konkurrere med overskuddsproduksjon i verdensmarkedet – ofte med over 100% subsidier. Dette markedet er også svært utsatt for prisvariasjoner på bulkprodukter.

Det andre som rammet primærnæringene på New Zealand var at deres hovedmarked nærmest forsvant over natten da Storbritannia gikk inn i EU i 1973. Omsetningen av meieriprodukter fra New Zealand til Storbritannia var 250.000 av totalt 500.000 tonn i 1970. I 1980 var kvantumet redusert til under 10.000 tonn.

Jeg skal ikke gå inn på alle de ulike former for samarbeid vi finner innen for primærnæringene i New Zealand, men nevne at de har samordnet eksporten på frukt og meieriprodukter. Kjøttindustrien har lisensiert eksport, men med store felleseenheter innen produksjon, videreforedling og internasjonal markedsføring. En av de mest suksessrike bransjer finner vi innen meierisamvirke. Deres svar på Norske Meierier, New Zealand Dairy Board, ivaretar felles funksjoner for 17 regionale og selvstendige meieriselskaper, som igjen er eid av 14.000 melkeprodusenter.

Hovedmålsettingen til selskapet er å redusere usikkerheten i bulkvaremarkedet og utvikle og omsette mest mulig av sine råvarer og produkter gjennom spesialiserte industrivaremarkeder, og som differensierte forbruksvarer. New Zealand Dairy Board har i dag en omsetning på over 15 milliarder kroner.

Samarbeidsselskapet har i løpet av de siste 15 årene etablert et nettverk med 60 datterselskaper og samarbeidsselskaper innen produksjon, distribusjon, salg og markedsføring i 30 land. Av samarbeidsselskapets 5000 ansatte, er ca 3.300 ansatt i de utenlandske selskapene. For å sikre avsetning kombinert med markedsnærhet og markedsrett, blir en del av videreforedlingen ivaretatt av internasjonale datterselskaper – f. eks i Storbritannia og Singapore. Selv om New Zealand bare har 1,5 % av verdensproduksjonen av melk, har de skaffet seg 25 % av verdenshandelen med melkeprodukter. Deres markedsrett er også avhengig av hvordan de har definert og utviklet sitt marked gjennom kontroll og dominans innenfor gitte segmenter og mot spesialiserte kunder.

For å gjøre seg mindre sårbar av prisvariasjoner i råvaremarkedet, har de utviklet differensierte produkter og varemerker for 80 % av sin eksportverdi. Samtidig forsøker selskapet å kanalisere mest mulig av sin omsetning gjennom det kontraktbaserte industrivaremarkedet, inn i spesial-

New Zealand Dairy Board har gjennom samarbeid på produktutvikling og merkevarebygging redusert den usikkerhet som ligger i råvaremarkedet

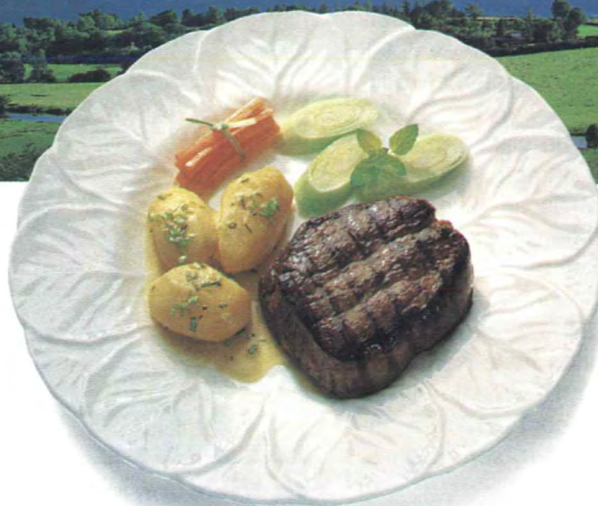
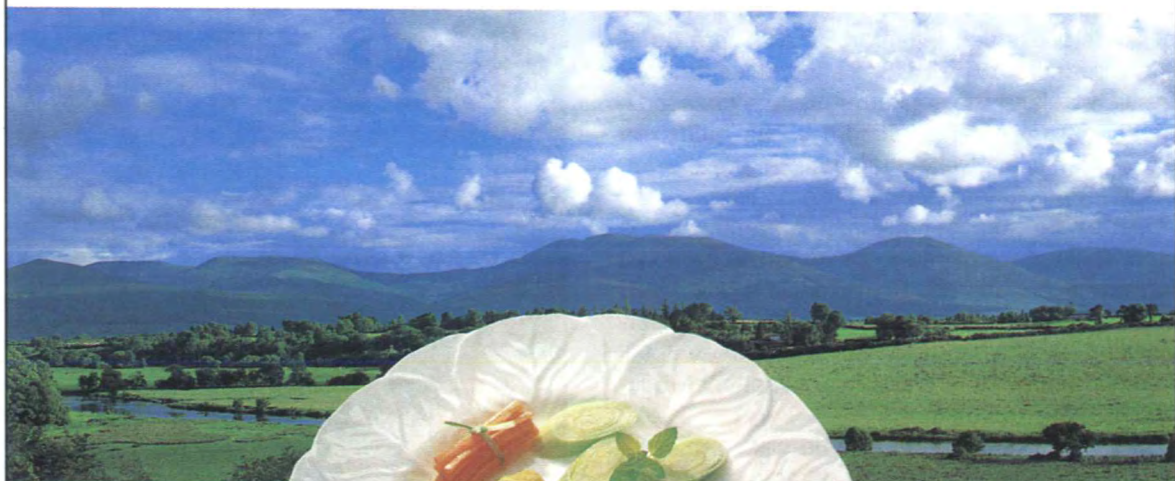
produkter og i ferdigvarmarkedet. Selskapet har i dag over 400 produktvarianter utover den tradisjonelle konsummelka. Samarbeidsselskapet eier i dag verdens ledende varemerke på smør (Anchor) og Nr. 2 på melkepulver.

For å oppnå større markedsrett og effektivitet i produktutviklingen, har de etablert 4 internasjonale forskningssentra: i Singapore, USA, UK og Japan. Krav til riktig og ensartet kvalitet og sporbarhet blir ivaretatt av landets mest utviklede kvalitetssikringssystem inkl. datasystem. Gjennom koordinert produksjon og omsetning kan de bedre mestre de betydelige sesongvariasjonene som finnes innen gress og melkeproduksjonen i New Zealand.

Sentralisert eller samordnet eksport er her intet hinder for effektiv konkurranse og produksjonseffektivitet. Mens det i 1935 var 500 nasjonale meieriselskaper, var tallet redusert til 36 i 1983. I dag er det 17 kooperativer som kan tilføre samar-

FG

NR. 7/8
1996

*a taste of Ireland
...naturally*

Det irske markedsrådet for kjøtt har fått bekreftet betydningen av kvalitet og etikk i produksjon av kjøttvarer

beidsselskapet råstoffer med en effektivitet som ligger 50 % over de nærmeste konkurrentland. Det siste var vanskelig å fordøye i følge Porterstudien av New Zealand. Pr. definisjon skulle en monopolsituasjon føre til ineffektiv produksjon og manglende omstilling. En av årsakene til at teorien ikke stemte med terrenget, er nok at i et internasjonalt næringsmiddel marked må en innrette seg etter den internasjonale konkurransesituasjonen. Nasjonalt samarbeid – selv om det er regu-

lert med lov og er et «beskyttet» monopol – kan gi grunnlag for internasjonal suksess dersom det blir drevet på en effektiv og fornuftig måte.

Hvilke lærdommer kan vi trekke med basis i det eksemplet jeg har beskrevet fra New Zealand. Hvilke strategiske tiltak har gjort at en nasjon med 1,5 % av verdensproduksjonene innen sitt segment uten subsidier har lyktes i å opprettholde stabile og tilfredsstillende verdier for primærproducentene og industriledet i distriktene?. Deres

hovedstrategi er bygget opp omkring kontroll og dominans gjennom langsiktig og forpliktende samarbeid mot leverandørleddet og med internasjonale storkunder. De har utviklet mer prisstabile produkter, bygget opp egne varemerker og tatt ansvar for egen markedsutvikling gjennom markedsbasert produktutvikling, direkte dialog med forbrukere og kunder, og oppbygging av internasjonale datterselskaper og samarbeidsformer. Selv om samordnet eksport er historie for norsk fiskerinæring, bør deler av deres strategiske valg kunne overføres til våre forhold.

Makt over markedet er kontakt med forbruker

Etter min oppfatning er en for stor andel av norsk fiskerinæring for opptatt av eller engasjert i «mellommarkedet» eller i «avsetningsmarkedet». Med en slik fokus blir signaler fra Sagalaks og andre mellommenn, styringsinstrumentet – og næringen tar i for liten grad ansvar for å forklare og forstå markedene som ulike konsumentvaremarkeder i sin ytterste konsekvens. Vi retter oss etter de aktører vi definerer som «marked», men som kun er en del av distribusjonsfunksjonen frem til de aktører hvor slaget står og markedene bygges.

Min definisjon av markedsrett går som tidligere nevnt ut på å oppnå makt over og lojalitet til forbruker: han og hun som betaler for gildet og som vi til slutt skal gjøre tilfreds og sikre gjenkjøp/lojalitet. Målet må være å ha påvirkningskraft og kontroll over de tanker og aktiviteter som tar hånd om såvel pengeboka som forventninger og tilfredshet omkring de ulike matopplevelsene.

Den strategi Eksportutvalget har valgt ved å gi drahjelp fra konsumentleddet, er viktig og betydningsfull. Men det må ikke fraskrive de industrielle aktører det videre arbeid med å bygge merkevarer, utvikle differensierte produkter og tilfredsstille de 100-talls muligheter vi har til å gjøre fisk både mentalt og fysisk tilgjengelig for et større og bedre betalende publikum. Industriens innsats på markedssiden bør etter min oppfatning være flere ganger større enn den generiske markedsføringen – og det uten at jeg vil være med å redusere omfanget av det arbeid Eksportutvalget driver.

Skal en sikre kapital til dette, må en i alle fall ikke gi den bort som prisavslag og unødig intern priskonkurranse. Kontroll og dominans som ledesnor fordrer også at alle ledd i næringen holder en stø kurs og fokuserer sine krefter mot markedsutvikling og fornøyde kunder, og ikke spiser hverandre opp hver gang det oppstår ubalanse i markedet. Når aktører i fiskerinæringen klager over at det ikke er penger til produktutvikling, bør en heller snu spørsmålstillingen på hode. Det er mangel på ansvar til å utvikle markedet gjennom produktutvikling og markedsarbeid som gjør at bedriftene ikke kan utnytte sine konkurransefor-

trinn. De selskaper som virkelig har nye produkter og merkevarer som sine konkurransefortrinn, tjener penger på dette – og med samme råstoffgrunnlag som norske bedrifter. Produktutvikling og markedsføring er for viktig til at vi kan overlate dette ansvaret til internasjonale selskaper med målsetting om lavest mulig råstoffpriser og global innkjøpspolitikk. Meieriprodusentene fra New Zealand hadde neppe vært der de er i dag dersom de hadde latt seg overkjøre av det internasjonale bulkmarked eller multinasjonale merkevarereprodusenter.

Verdiskapning gjennom differensiering og produktutvikling

Bioproduserende næringer er ofte kjennetegnet med at det rene naturproduktet gir høyest verdi. Dette gjelder konsummelk, fersk fisk og fersk frukt. Jo mer vi foredler råvarene til ost, frosne konsumprodukter eller frukt-juice, desto mindre andel av verdiskapningen går til råvarene – og dermed lavere råstoffpriser til råvareprodusentene. At naturproduktene har et høyt prispotensiale, er noe vi absolutt bør utnytte som grunnlag for økt verdiskapning.

Vi skal ikke si noe stygt om tørrfisk fra Lofoten, ferskfisk, saltfisk eller klippfisk som råvare – de har sitt marked og de har sin verdi. Utfordringen ligger i å gjøre disse produktene om fra en bulkvare til et unikt og differensiert produkt tilpasset etablerte og nye brukerbehov. Problemet er vanskene med å patentere et naturprodukt.

For å unngå at et verdifullt råstoff blir omsatt som en bulkvare med samme pris og verdi til alle kunder, er det flere former for differensiering som benyttes:

For det første ligger det en utfordring i å utvikle og synliggjøre flere kvalitetsnivåer på selve råvaren. Kjøtt har betydelig flere kvalitetsnivåer enn fisk. Flere og mer sofistikerte kvalitetskriterier og nivåer som kundene blir oppmerksomme på, gir grunnlag for differensierte priser og økt samlet verdiskapning.

Den andre formen for differensiering går på produktform kombinert med anvendelsesform. En forsøker å stykke råvaren opp i ulike bestanddeler og gi de ulikt navn og ulik pris. Det er forskjell på ytrefilet og indrefilet. Tørrfisk og klippfisk er i enkelte markeder et betydelig mer differensiert produkt enn f. eks. fersk laks. Kjøttindustrien har vært flinke til å posisjonere skrottene til ulike anvendelser. Svinekjøttindustrien i USA utviklet på slutten av 1980-tallet en rekke nye varianter av høy-verdiprodukter av svinekjøtt – tilpasset nye kundegrupper og bruksområder. En del av disse produktene ble mønsterbeskyttet som f. eks. «American Cut» eller «Chef's Prime». Etter to års markedsføring var disse produktene tilgjengelig i over 60.000 restauranter og supermarkeder i USA. I dette arbeidet var felles – eller generisk – markedsføring og opplysningsvirksomhet av stor betydning.

Den tredje formen for differensiering går på å utvikle merkevarer. Merkevarerne gir muligheter for differensiering, høyere pris, raskere beslutninger, konsumenttrygghet og lojalitet. Det å gi ferske råvarer et merkeimage blir mer og mer vanlig. En banan er ikke lenger en banan, men Chiquita eller Dole. Utvikling av merkeordninger på generisk eller bransjenivå er også blitt mer og mer vanlig. Kiwiprodusentene i New Zealand har utviklet to beskyttede varemerker for kiwi – et for hvert kvalitetsnivå. Det samme har eple- og pæreindustrien gjort for å oppnå klarere og beskyttet profil som grunnlag for økt verdi og mer stabile priser. I begge disse tilfellene er det etablert fellesselskaper med ansvar for salg og markedsføring, samt og kvalitetssikring og kontroll med varemerkene. En overproduksjonskrise i den internasjonale fruktbransjen i 1993 viste at kiwi med sitt varemerke og samordnet eksport kom bedre ut enn hva de hadde gjort med et 10-talls konkurrerende eksportører.

Betydningen av å inneha et varemerke eller merkeordning i perioder med usikre kunder og varierende kvalitet, har vi flere eksempler på. F. eks. boikottet den største nederlandske supermarkedskjeden Albert Heijn nederlandsk kjøtt sist høst p.g.a. rykte om hormonbruk innen deler av kjøttindustrien. For å skape tillit i markedet tok de inn importert kjøtt fra Irland som var kvalitetssikret under merkeordningen «Greenfields». Hvor kommer mesteparten av de 6.000 tonn svenskene importerer av kjøtt i 1996? Ja nettopp fra Irland p.g.a. sikret kvalitet. Den svenske grossistgruppen, DAGAB, mener at etikk og kvalitet på merket irsk kjøtt er hva svenske forbrukere vil ha. Mange tror at opprinnelsesmerking av råvarer i produktform vil få økt betydning i årene som kommer. Tiden bør vel være inne å utvikle Lofot-tørrfisk som beskyttet konsept. Slike muligheter ligger innenfor EU-systemet, men vi er fortsatt for passive med å beskytte våre naturgitte fortrinn.

Avsetning og kontroll gjennom internasjonalisering

Internasjonalisering av omsetningen er viktig for å kunne styre kvalitet, pris og markedsføring på en mest mulig effektiv måte. Markedsnærhet gir også raskere og mer korrekt tilbakemelding fra markedet om utvikling, preferanser, konkurransesituasjonen og markedsmulighetene. Produktutviklingen må i mange tilfeller tilpasses nasjonale eller lokale preferanser. Produksjon i nærheten av kundene muliggjør også bedre service og muligheter for sterkere lojalitet. I perioder med overproduksjon, kan sikring av avsetning på råvarer være et viktig argument for kontroll over større deler av verdikjeden.

I perioden 1983 til 1994 har danske næringsmiddelforetak investert 14 milliarder kroner i internasjonal næringsmiddelindustri. De siste årene har investeringene utgjort mellom 3 og 4 prosent

av eksportverdien. Hensikten med å legge deler av foredlingsvirksomheten utenlands eller gjøre slike oppkjøp, er å styrke sin markedsrett og derigjennom sikre avsetning for egne råvarer i internasjonal konkurranse.

Vi har enkelte eksempler på internasjonalisering innen videreføring og salg i norsk fiskeri- og havbruksindustri. Våre muligheter til å bygge markedsrett og sikre stabil avsetning vil forandre økt satsing på dette området. Med det mener jeg ikke at vi skal kjøpe aksjer i internasjonale supermarkedkjeder, men i videreføringssanlegg, pakkepoter og spesialdistributører av fisk eller sjømat. Med de muligheter som ligger i å inngå forpliktende samarbeide med f. eks. supermarkedskjeder som omsetter fersk fisk gjennom egne eller produsenteide merker, bør en også vurdere fordeler og ulemper med å ta kontroll over pakking og distribusjon av slike høyverdige, råvareutgang produkter.

Konklusjon

Norsk fiskerinæring er stor og betydningsfullt, og har et meget stort vekstpotensiale. Fisk er og blir en etterspurt råvare – som Norge mer enn mange andre nasjoner kan tilby. Vår evne og vilje til å utnytte næringens verdipotensiale, fordrer at vi forskyver tyngdepunktet fra prisdrivet volumorientering, standardproduksjon og avsetningsdrivet distribusjon til lønnsomhet og vekst gjennom konsumenttenkning, tilfredse kunder, produktutvikling, integrert markedsføring og kontraktsbasert distribusjon.

Vi øker ikke verdiskapningen med å redusere prisen til fisker eller oppdretter. Dårlig lønnsomhet, intern konkurranse og usikkerhet gir avmakt med fokus på fordeling av skyld og problemer fremfor samarbeid og felles ansvar for verdiskapning og markedsbygging. Problemet for en råvarebasert industri er at de ikke tar utgangspunkt i forbrukerbehovene, men definerer seg i «mellommarkedet» eller «avsetningsmarkedet» som leverandører av råvarer og halvfabrikata. Dette markedet er preget av priskonkurranse og standardvareproduksjon – og slik vil det være uansett hva vi tror og måtte mene.

Markedsrett i konsumentvaremarkedet må bygges sten for sten. Råvareelementene må utvikles og tilpasses, og kvalitet og verdi må synliggjøres på kontinuerlig basis. Vi kan ikke uten videre anta at den tyske husmor kjenner seiens fortreffeligheter, eller oppfatter torsk som vesentlig forskjellig fra hake eller pollock. Det er vårt ansvar å utvikle oppfatninger, holdninger og kunnskap om våre produkter og hva de har av verdi for den enkelte. Det er med andre ord norsk fiskerinærings ansvar å ta styring med distribusjon, produktutvikling og markedsføring. Vi er ikke for små dersom vi står samlet og vet å definere vårt marked med større presisjon, og innenfor de områder vi makter å betjene.

Kystsoneplanlegging – bruk av innsigelser etter plan- og byggningsloven

Av Frank Jacobsen

Fiskeridirektoratet.

Fiskeridirektoratet har i den senere tid behandlet flere innsigelsessaker, som har vært sendt staten v/Miljøverndepartementet til endelig avgjørelse. Dette synes å være en økende trend. Fellesnevneren for disse sakene er konflikt mellom oppdrettsinteresser og verneinteresser. I tre av sakene har en kommune ønsket å tilrettelegge for oppdrett og har fått innsigelse fra Fylkesmannen. I en av sakene har en kommune ønsket å begrense oppdrett mest mulig og har fått innsigelse fra Fiskerisjefen. Jeg skal i denne artikkelen med utgangspunkt i disse fire sakene, ta for meg hva som er grunnlaget for innsigelsene. Jeg skal også ta for meg hvilke signaler Regjeringen har gitt når det gjelder oppdrettsnæringen med særlig fokus på forholdet mellom bruk og vern av kystsonen.

1. Innledning.

I medhold av Plan- og byggningslovens (PBL) § 20–5, 5. ledd kan fylkeskommune, nabokommune eller berørte statlige fagmyndigheter reise innsigelse til kommuneplanens arealdel. Fylkesmannen er meklingsinstans. Dersom kommunestyret etter vedtak ikke har tatt hensyn til innsigelsene, skal arealdelen sendes Miljøverndepartementet til godkjenning. Departementet avgjør om innsigelsene skal tas til følge. Departementet kan i den forbindelse gjøre endringer i planen som finnes påkrevd.

Sålenge tre av disse sakene fremdeles er under behandling, kommer jeg ikke til å kommentere eller ta stilling til selve saksforholdet. Sakene har imidlertid også prinsipielt viktige sider som det har allmenn interesse å få belyst. I første rekke er det prinsippet om bruk og vern av kystsonen som aktualiseres, og som det her står konflikt om. I PBL's § 2, som gir formålet med loven, heter det at «planlegging etter loven skal legges til rette for

samordning av statlig, fylkeskommunal og kommunal virksomhet og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser og om utbygging.» Som det fremgår av loven skal planleggingen avspeile samfunnets samlede interesser, og planleggeren skal samordne de forskjellige sektorens konkurrerende interesser. Der hvor planleggingen avslører konflikt mellom sektorinteresser, skal planleggeren søke å løse dette.

At det i disse fire sakene ikke har vært mulig på lokalt nivå å finne løsninger som ivaretar alle interesser, medfører som sagt at staten med Miljøverndepartementet overlates avgjørelsen av det konkrete planspørsmålet. Staten er henvist til å følge rikspolitiske retningslinjer hvis disse finnes (jfr. § 17 – 1, 1. ledd i PBL), eller nasjonale interesser (jfr. § 20 – 5, 7. ledd i PBL). Pr. idag er det kun laget rikspolitiske retningslinjer for kyst- og sjøområder i Oslofjordregionen. Når det gjelder nasjonale interesser, er disse nedfelt i bl.a. Stortingsdokumenter.

2. Tingvollsaken.

Denne saken ble i september 1994 oversendt Miljøverndepartementet for endelig avgjørelse da Fiskerisjefen i Møre og Romsdal hadde fremmet innsigelse til planen. Innsigelsen gjaldt to forhold vedrørende sjøarealene i kommuneplanens arealdel:

- Det var vist for få og for små areal for havbruk i planen.
- Krav om at oppdrett skulle inngå i flerbruksområdene i sjø, eller at flerbruksområdene ble tatt ut av planen.

Det var et uttalt mål for Tingvoll kommune å ha samme innflytelse i havbruksaker som statlige sektormyndigheter. Dette kom tydelig til uttrykk i saksfremstillingen for kommunestyret hvor det stod:

«Problemer knyttet til havbruk og hvordan kommunen kan skaffe seg reell innflytelse i havbruksaker på linje med fiskerisjefen,

miljøvernavdelingen og veterinærmyndighetene har vært det klart mest aktuelle tema i hele kommuneplanprosessen.»

Fylkeskommunen støttet Tingvoll kommune, og sa i sin uttalelse bl.a. at kommunen ikke kan pålegges å disponere sjøområder til oppdrettsformål mot sin vilje.

Fylkesmannen anbefalte at kommuneplanen for Tingvoll ble godkjent, og at innsigelsen fra Fiskerisjefen ikke ble tatt til følge. I Fylkesmannens uttalelse het det:

«Det må () kunne aksepteres at kommunen etter nærmere vurdering av sjøområder i kommunen finner det hensiktsmessig å legge opp til en flerbruk som ikke inkluderer akvakultur.»

Fiskeridirektoratet pekte på at arealplanen for sjøområdene i Tingvoll kommune ikke uttrykte Plan- og bygningslovens intensjon om at planen skal «legge tilrette for samordning av statlig, fylkeskommunal og kommunal virksomhet og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser.» Planen inneholdt etter direktoratets oppfatning derimot uhjemlede og uakseptable overføringer av kompetanse fra fiskerimyndighetene til kommunen og grensene for kommunens materielle innflytelse over planen var overskredet. I Tingvollplanen var det lagt til grunn at alle arealer som ikke var positivt utlagt til en bestemt virksom-

het, skulle sjøarealene være å betrakte som «Ferdse, fiske, natur- og friluftsområde». Fiskeridirektoratet uttalte at negativ arealavsetning som innebærer forbud mot ellers lovlig virksomhet, ikke har hjemmel i PBL. Fiskeridirektoratet tilrådde at de nødvendige endringer i planen ble iverksatt i samråd med Tingvoll kommune og Fiskerisjefen i Møre og Romsdal.

I Miljøverndepartementets vurdering het det at arealbrukskategorier som utestenger oppdrett bør brukes med forsiktighet og etter at konfliktpotensialet er vurdert konkret. Kommuneplanen for Tingvoll gav lite rom for nye oppdrettsanlegg. Både behovet for areal til oppdrettsanlegg og begrunnelse fra kommunen for å gå imot fiskerimyndighetene, var lite dokumentert. Det var ikke tilfredsstillende at en kommune måtte basere seg på dispensasjon for å godkjenne oppdrettsanlegg. Dette ville undergrave planleggingen. Miljøverndepartementet mente på denne bakgrunn at det var behov for revisjon av planen. Planen måtte bli mer forutsigbar og mer fleksibel ved å holde muligheten åpen for oppdrett i de områder der kommunen ikke kunne dokumentere innessekonflikter. Områder som kunne være aktuelle for oppdrett, men der det var behov for nærmere vurderinger, burde legges ut som NFFFA-områder (natur, ferdsel, fiske, friluftsliv og akvakultur). Planen ble godkjent, men departementet forutsatte at kommunen umiddelbart satt igang en prosess for å revidere planen med hensyn til sjøarealene, slik at det kunne foreligge en ny plan innen utgangen av 1996.

På befaring ved Hosenøyen i Åfjord kommune, Sør-Trøndelag. Fra venstre: Kristian Flenstad (ordfører i Åfjord), Karin Eide (Miljøverndepartementet), Stig Mortensen (Fiskeridirektoratet) og Nina Rieck (Direktoratet for naturforvaltning). Foto: Sigrun Nygård (Fiskeridepartementet).

3. Arendal kommune – reguleringsplan for Viddeberget havbruksanlegg i Tromøysund.

Arendal bystyre vedtok reguleringsplan for Viddeberget havbruksanlegg i august 1995. Det forelå innsigelse fra Fylkesmannen i Aust-Agder og saken ble derfor oversendt Miljøverndepartementet for avgjørelse.

Fylkesmannens innsigelse var grunnlagt i sterke nasjonale, regionale og lokale friluftsinnteresser i området. Et annet argument var faren for rømning av laks og smitte på villfiskbestanden i området. Fylkesmannen viste videre til at det var andre plasseringsalternativer lenger øst i fylket som ikke ville ha en tilsvarende negativ miljøvirkning. I tillegg ble innsigelsen begrunnet i forholdet til leppefiskerne og tap av fiskeplasser.

Fiskeridirektoratet stilte i sin uttalelse spørsmål ved om utarbeidelse av reguleringsplan var et egnet verktøy i en sak som denne. I arbeidet med reguleringsplan var det foretatt en rekke vurderinger som etter Fiskeridirektoratets syn burde vært overlatt til den ordinære konsesjonsbehandlingen. De forhold som var brukt som begrunnelse i Fylkesmannens innsigelse, var også for en stor del forhold som blir vurdert i forbindelse med konsesjonsbehandlingen etter oppdrettslovens system.

På bakgrunn av dette gikk Fiskeridepartementet i sin uttalelse inn for at arbeidet med reguleringsplanen ble stilt i bero inntil saksbehandlingen etter oppdrettsloven var avsluttet.

Det foreligger p.t. ikke endelig avgjørelse fra Miljøverndepartementet i denne saken.

4. Åfjord kommune – innsigelse mot kommuneplanens arealdel.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag reiste innsigelse mot et område som Åfjord kommune hadde satt av som ferdsel-, fiske-, akvakultur-, natur og friluftsområde i kommuneplanens arealdel. Området ligger i havet sørøst for Hosenøyen. Saken ble oversendt Miljøverndepartementet for avgjørelse i mars 1996.

Grunnlaget for innsigelsen var at Fylkesmannen vurderte området som et nasjonalt/regionalt viktig viltområde for sjøfugl og pattedyr som sel og oter. Fylkesmannen ønsket å holde området fritt for oppdrettsanlegg i første fireårsperiode til området var vurdert i en større sammenheng.

Fiskerisjefen påpekte behovet for å holde mulighetene åpent for oppdrett i det aktuelle området. Åfjord har forholdsvis få områder for havbruk langs sin kyststrekning, og det kan innen kort tid bli behov for avlastingslokaliteter. Lokalisering av eventuelt havbruksanlegg vil skje på innsiden av Hosenøyene og p.g.a. bunnforholdene i en avstand (500 – 700 m. fra land) som ikke vil berøre fuglelivet.

Fiskeridirektoratet konkluderte i sin uttalelse med at konfliktpotensialet mellom viltinteresser og oppdrettsinteresser vil være begrenset i de områ-

der hvor det er grunn til å anta at det kan være aktuelt med oppdrettsvirksomhet. Fiskeridirektoratet gikk derfor inn for at kommuneplanen ble godkjent.

Endelig avgjørelse er ikke falt i saken.

5. Hjelmeland kommune – innsigelse mot kommuneplanens arealdel.

Hjelmeland kommune vedtok i mars 1995 arealdelen for kommuneplanen. Det forelå da innsigelse fra Fylkesmannen i Rogaland mot et område avsatt for akvakultur i Jøsenfjorden.

Fylkesmannen grunn gav innsigelsen med at det er to lakseførende elver som har utløp i Jøsenfjorden, og at han ønsket å holde denne fjorden oppdrettsfri ut fra et «føre var» prinsipp med hensyn til sykdomsspredning til villfisk, spesielt lakselus.

Fiskerisjefen viste i sin uttalelse til at utvalget av sjøområder som er egnet for etablering av fiskeoppdrett er begrenset i kommunen. Jøsenfjorden er et unntak.

Området omfattes ikke av de midlertidige sikringssonene for laksefisk.

Fiskerisjefen gikk derfor inn for å åpne for fiskeoppdrett her.

Saken er for tiden under behandling i Fiskeridirektoratet.

6. Bruk og vern av kystsonen.

Som nevnt innledningsvis skal jeg ta for meg hvilke signaler regjeringen har gitt om oppdrettsnæringen med særlig fokus på forholdet mellom bruk og vern av kystsonen.

Stortinget har pekt ut havbruksnæringen som et område av betydelig offentlig interesse. I Stortingsmeldingen om havbruk (St. meld. nr. 48 (1994–95) er regjeringens mål for havbrukspolitikken beskrevet. Både oppdrettsnæringens behov for arealer og vern av marine naturverdier er omtalt.

Av meldingen fremgår det at oppdrettsnæringens arealbruk er i realiteten beskjedent. Beregnet arealbeslag for en normal konsesjon for matfisk av laks og ørret er 2 800 m². Samtlige slike anlegg som det var gitt konsesjon til i 1995, la totalt beslag på 6,7 km². Til sammenligning utgjør kystsonen innenfor grunnlinjen 90 000 km². Når en samtidig legger til grunn at det på dette arealet ble produsert 250 000 tonn laks og ørret til en eksportverdi av 7 milliarder kr, gir det ytterligere perspektiv til dette bildet.

På tross av disse relativt beskjedne samlede arealkravene er det i mange oppdrettsaktuelle områder knapphet på lokaliteter for oppdrett av laks og ørret. Utviklingen de senere år har gått i retning av økende konkurranse om arealene. Regjeringen vil imidlertid legge tilrette for aktiv bruk av kystsonen til gjennomføring av de distriktspolitiske målsettingene. Det ligger etter

Regjeringens syn fremdeles store muligheter til verdiskaping i oppdrettsnæringen knyttet til ytterligere produksjonsøkning og utvikling av nye oppdrettsarter. Realisering av disse mulighetene vil igjen øke verdiskapningen i fiskeindustrien og ha stor ringvirkning for leverandørindustrien. Planlegging av bruk av arealer i kystsonen slik at utviklingspotensialet for norsk havbruk kan realiseres innenfor en miljø- og helsemessig forsvarlig ramme, vil være et sentralt ansvar for myndighetene. Som et ledd i myndighetenes havbrukspolitikk, må næringens behov klarlegges og inngå som premiss i den offentlige arealplanleggingen, der det må tas høyde for variasjonen og dynamikken i næringsutviklingen.

Muligheten til å kombinere flere formål er spesiell for kystsonen og muliggjør fleksibilitet i planleggingen. En god plan og en aktiv bruk av plan-systemet bør etter Regjeringens syn kunne sikre utviklingsmulighetene og gi en mer helhetlig struktur på oppdrettsvirksomheten i den enkelte kommune. Planene bør ta høyde for den raske utviklingen innen havbruksnæringen og gjøres fleksible. Arealbrukskategorier som utestenger oppdrett bør brukes med forsiktighet og etter at konfliktpotensialet er vurdert konkret. En rekke aktuelle bruksformer i sjøen kan skje innen det samme området, uten å være i konflikt med hverandre.

Når det gjelder muligheter for kombinasjon av vern og næringsvirksomhet, vises til St. meld. nr. 62 (1991–92) kap. 5.2 der dette er drøftet i forhold

til vernekategorier. Etter Regjeringens syn kan oppdrettsvirksomhet forenes med en rekke verneformål.

Det gjenstår å se om Regjeringens signaler får gjennomslag i det konkrete planarbeidet. Foreløpig synes det som konfliktnivået m.h.t. bruk og vern av kystsonen ytterligere tilspisses. Det at fire innsigelsessaker med kort mellomrom er brakt inn for sentral avgjørelse, er en klar indikasjon på høyt konfliktnivå. I dette ligger det en stor utfordring for staten til å anskueliggjøre havbrukspolitikken ikke minst i relasjon til prinsippet om bruk og vern av kystsonen.

I Havbruksmeldingen legger Regjeringen opp til at det skal utvikles regionale havbruksplaner. Slike planer skal peke på regionale eller fylkesvise arealkrav som følger av de nasjonale målene for næringen. Planene vil inneholde en overordnet arealmessig vurdering av mulige utviklingstrekk for ulike oppdrettsformer og -arter. Siktemålet med arbeidet med havbruksplaner vil være å gi myndigheter på alle nivå som arbeider med kystsonerplaner, verneplaner etc. et bedre grunnlag for å vurdere oppdrettsnæringens arealbehov i et dynamisk perspektiv. Havbruksplanene vil være retningsgivende for fiskerimyndighetenes arbeid.

I tillegg vil fiskerimyndighetene utarbeide en veileder for planlegging for akvakultur i kommunene. Hensikten med veilederen er å bidra til kompetanseheving på dette området, og derved sikre bedre forståelse for næringens behov tidlig i planprosessen.

Norconserv hadde i 1995 en omsetning på 21,7 millioner. Dette gav et resultat på 191.000 mot vel 600.000 året før. Styret mener 1995 har vært et år «rikt på begivenheter men fattig på kroner». Årsaken er todelt og man peker på mindre fleksibilitet og redusert økonomisk handlefrihet innen FoU-området. Samtidig øker kravene til planlegging og dokumentasjon og dyrebare forskertimer går med til søknadsskriving. Norconserv er i en bransje som domineres av mindre bedrifter og kostnadene med å «kreere» offentlig støtte til små prosjekt er tilnærmet like omfattende som for store konsern. Dessuten beklager styret at basisfinansieringen

– «Rik på begivenheter, fattig på kroner»!

fra det offentlige er kraftig redusert fra en budsjettandel på 25 prosent til ca. 8 prosent på relativt få år.

Den andre årsaken til fjorårets resultat skyldes økt satsing på internasjonalt samarbeid, som FoU-prosjekter til EU. Men dette mener man er investeringer som vil gi resultater på sikt. Styrets strategiske satsing videre vil dreie seg om å videreutvikle helsemessig sikre produkter med lang holdbarhet. Dessuten vil det i økende grad satses på produkter med ferskvareprofil. På dette området regner man med at veksten de neste ti årene vil bli formidabel.

PML

Industrielt rettsvern – en konkurransefaktor

Av Anders Kvithyld,
Patentstyret.

Et firmas/foretaks økonomiske styrke er avhengig av et marked med behov og interesse for de produkter/tjenester det kan tilby. Det er derfor nødvendig at det med bakgrunn i gode idéer skjer en utvikling av gode produkter/tjenester. Produktutvikling er ofte en lang og kostbar prosess. Når det ferdige produkt foreligger, vil derfor oppfinner/produktutvikler ha et stort behov for å beskytte sin oppfinnelse mot etterligninger av andre produsenter som kan ha ønske om å selge på samme marked.

Patentstyret

I Norge er det den statlige virksomhet, Patentstyret, som gir industrielt rettsvern i form av patenter, industridesigns(mønster) og varemerker.

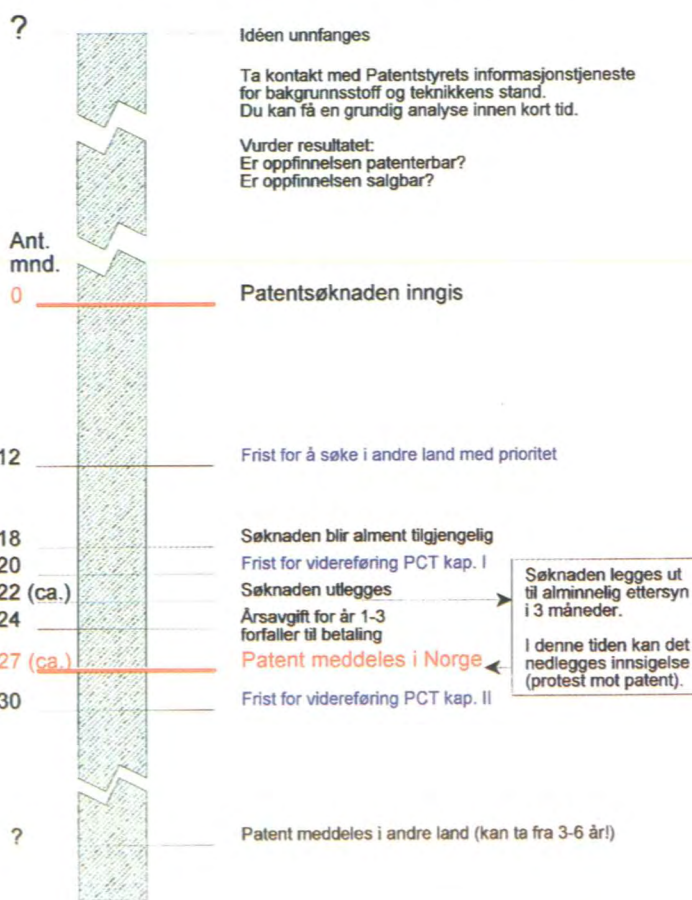
Et patent gir en tidsbegrenset enerett til å utnytte en oppfinnelse kommersielt. Dette betyr at den som har gjort en oppfinnelse av teknisk karakter kan hindre andre i å produsere, handle eller på annen forretningsmessig måte bruke oppfinnelsen uten samtykke, i opptil 20 år fra patentsøknadens inngivelsesdag.

Mønsterbeskyttelse er en registert enerett til den ytre form og utseende av et produkt uten at produktets tekniske funksjon beskyttes. Maksimal levetid for et mønster er 15 år.

Et varemerke er et kjennetegn næringsdrivende bruker for å skille sine varer eller tjenester fra andres varer eller tjenester. Varemerker kan fremstå i form av ordmerker, rene figurmerker eller en kombinasjon av ord og figurer. Slike figurmerker eller kombinerte merker går ofte under betegnelsen logoer. En varemerkeregistrering gjelder i 10 år, men kan fornyes et utall antall ganger.

De norske registreringer har kun gyldighet i Norge. Patent må derfor søkes i hvert enkelt land hvor den patentrettslige beskyttelse er ønsket. Et altomfattende, såkalt verdenspatent eksisterer ikke. Det foreligger imidlertid to internasjonale

Oppfinnelsen - Fra idé til patent:

patentordninger, PCT (Patent Cooperation Treaty) og EPC (European Patent Convention), som gjør det lettere og billigere å oppnå internasjonal beskyttelse.

PCT er et verdensomfattende system med en forenklet innlevering av patentsøknader. De fleste industriland, herunder Norge, er tilsluttet PCT (87 land pr. 01.08.96). Internasjonal/PCT patentsøknad kan innleveres til Patentstyret. Norge er ikke tilsluttet EPC, men Europapatent kan likevel brukes av nordmenn ved inngivelse av søknad i ett av medlemslandene, f.eks Sverige eller Danmark. Industrielle rettigheter er et viktig redskap under markedsføring, og i noen tilfeller en forutsetning for internasjonalt salg og samarbeid.

Patentlitteratur

I Patentstyret finnes en samling av patentpublikasjoner som for tiden utgjør nesten 30 millioner skrifter fra de mest interessante industriland. Den er en av Norges største samlinger av teknisk litteratur. Den er tilgjengelig for enhver, og er av stor verdi fordi den dekker alle tekniske områder og oppdateres kontinuerlig. Videre finnes det registre for registrerte varemerker og industridesigns. Patentstyret er også tilknyttet alle relevante databaser på området industrielt rettsvern.

Informasjonstjeneste

Veiledning og hjelp til å foreta undersøkelse i patentlitteraturen kan gis ved å oppsøke Patentstyrets bibliotek, eller ved å bestille informasjonsoppdrag fra Patentstyrets informasjonstjeneste.

Det kan være tale om bibliotekoppdrag hvor oppdragsgiver f.eks kan ønske:

- å vite hvilke firma som har størst patentaktivitet på et spesielt fagområde
- å vite hvilke patentsøknader konkurrenter har inngitt i Norge, og eventuelt andre land
- å vite om konkurrenter har innlevert patentsøknad i Norge i den senere tid
- å vite om et patent også er patentert i et annet land

- fast avtale for å overvåke konkurrenters patentaktivitet i Norge

Ved tekniske informasjonsoppdrag vil Patentstyrets eksperter kunne gi svar på :

- hva som finnes av tekniske løsninger på et nærmere angitt problem
- hva som er kjent teknikk på et bestemt område
- om en fremlagt oppfinnelse er kjent fra før

Lignende informasjon gis også for mønster og varemerker.

Flere ledende norske industribedrifter benytter idag Patentstyrets informasjonstjeneste før forskningsarbeider påbegynnes, for å få svar på hva som allerede finnes i patentlitteraturen.

Patentlitteraturen kan være en kilde til både informasjon og inspirasjon.

Nor-Fishing 96

I august skal utstyrprodusenter og tjenesteytere som har sitt marked innenfor fiskeindustrien delta på Nor-Fishing 96 i Trondheim. I dette utstillingsvindu for både gammel og ny teknikk vil også Patentstyret være til stede. Messebesøkende vil da ha anledning til å skaffe seg kunnskap om industrielt rettsvern. Et besøk på Patentstyrets stand kan lønne seg.

Vernesone for laksefisk forlenges

Fiskeridepartementet har bestemt å forlenge de midlertidige vernesonene for laksefisk ut 1996. Årsaken er at evalueringen av sikringssonene har vist seg å være mer omfattende og komplisert enn først antatt.

Det var i 1989 at Fiskeridepartementet og Miljøverndepartementet innførte midlertidige sikringssoner for laksefisk i fjordområder inntil de viktigste lakseelvene i landet. I alt 52 sikringssoner, som skulle gjelde for 5 år, ble opprettet. I disse sonene ble det ikke gitt konsesjon til etablering av åpne merdanlegg for laks, ørret og sjørøye. De eksisterende anleggene kunne imidlertid drive videre. Det hører med til historien at sikringssonene kom som et direkte resultat av samarbeidet mellom de to departementene i LENKA-prosjektet.

En tverrfaglig arbeidsgruppe (Evalueringssutvalget) ble nedsatt høsten 1993 for å se på effekten av tiltaket. Denne består av representanter fra fiskeriforvaltningen, miljøvernforvaltningen, veterinærforvaltningen og næringen. Det er altså evalueringssutvalgets sluttrapport som er blitt noe forsinket. Fiskeridirektoratet har sendt den ut til høring og man regner med at den endelige rapporten vil være departementet i hende i løpet av høsten. Det er Fiskeridepartementet i samarbeid med Miljøverndepartementet som deretter vil ta stilling til den videre sonestategien.

PML

Bioøkonomiske konsekvensanalyser

Anne Kjos Veim,
Fiskeriøkonomisk Avdeling

Med bioøkonomi menes at fagområdene biologi og økonomi kombineres.

I Fiskeridirektoratet har vi etterhvert begynt å ta i bruk bioøkonomiske analyser som verktøy i arbeidet med ressursforvaltningen.

Til grunn for slike bioøkonomiske analyser ligger havforskernes bestandsmodeller og økonomiske sammenhenger. Biologiske data hentes fra Havforskningsinstituttet, mens informasjon om fisket og fangst hentes fra sluttstedlene og fra Budsjett-nemnda for fiskerinæringen.

I Fiskeridirektoratet har vi fokusert på følgende spørsmål:

- Hvor mye bør det fiskes?
- Hvilke årsklasser bør det fiskes på?
- Hvor sterkt skal man beskytte undermåls fisk?

Når kvoteregulerte fiskebestander er innenfor det havforskerne definerer som trygge biologiske grenser er det et samfunnsøkonomisk spørsmål hvor mye som skal fiskes de enkelte år. Når kvoten skal fastsettes må vi dermed foreta en vurdering av hvor mye som bør fiskes i det forestående kvoteåret og hvor mye som bør fiskes senere, og for eksempel hva det vil koste i form av lavere kvoter i framtiden dersom vi ønsker å bevilge oss en relativ stor kvote de første årene. I slike vurderinger benyttes bioøkonomiske analyser.

Videre vurderer vi hvorvidt det bør være en fast kvote eller omfiskedødeligheten, dvs. beskatningsgraden, bør holdes på et stabilt nivå. I denne

sammenheng kan det være et interessant spørsmål hvilket kvotenivå som kan holdes stabilt fra år til år uten at ressursgrunnlaget settes i fare.

Fiskeridirektoratet har i samarbeid med Havforskningsinstituttet og Norges Handelshøgskole utarbeidet slike analyser for norsk-arktisk torsk og norsk vårgytende sild. Analysene trykkes i «Fiskeridirektoratets Rapporter og meldinger». Disse kan fås ved henvendelse til Fiskeridirektoratet i Bergen.

Fiskeridirektoratet tar sikte på å oppdatere slike kvotevurderinger for torsk, sei og sild hvert år på bakgrunn av blant annet ny informasjon om bestandssituasjonen. Også andre fiskebestander vil kunne bli vurdert etterhvert.

Ved å kombinere biologiske og økonomiske analyser kan en også finne fram til hvilke aldersgrupper i de forskjellige bestandene det utfra biologiske og økonomiske hensyn er fornuftig å fiske på. Slike analyser kan blant annet brukes for å fastsette minstemål. For tiden vurderer Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet minstemål på sei.

Ved å kombinere biologiske og økonomiske analyser kan man finne et hensiktsmessig nivå på hva som bør være maksimalt tillatt innblanding av bifangst eller av fisk under minstemålet. Bifangstreglene i rekefisket er fastsatt på et slikt grunnlag.

Bruken av bioøkonomi i reguleringene er relativt nytt og vil bli videreutviklet på basis av erfaringer med arbeidet.

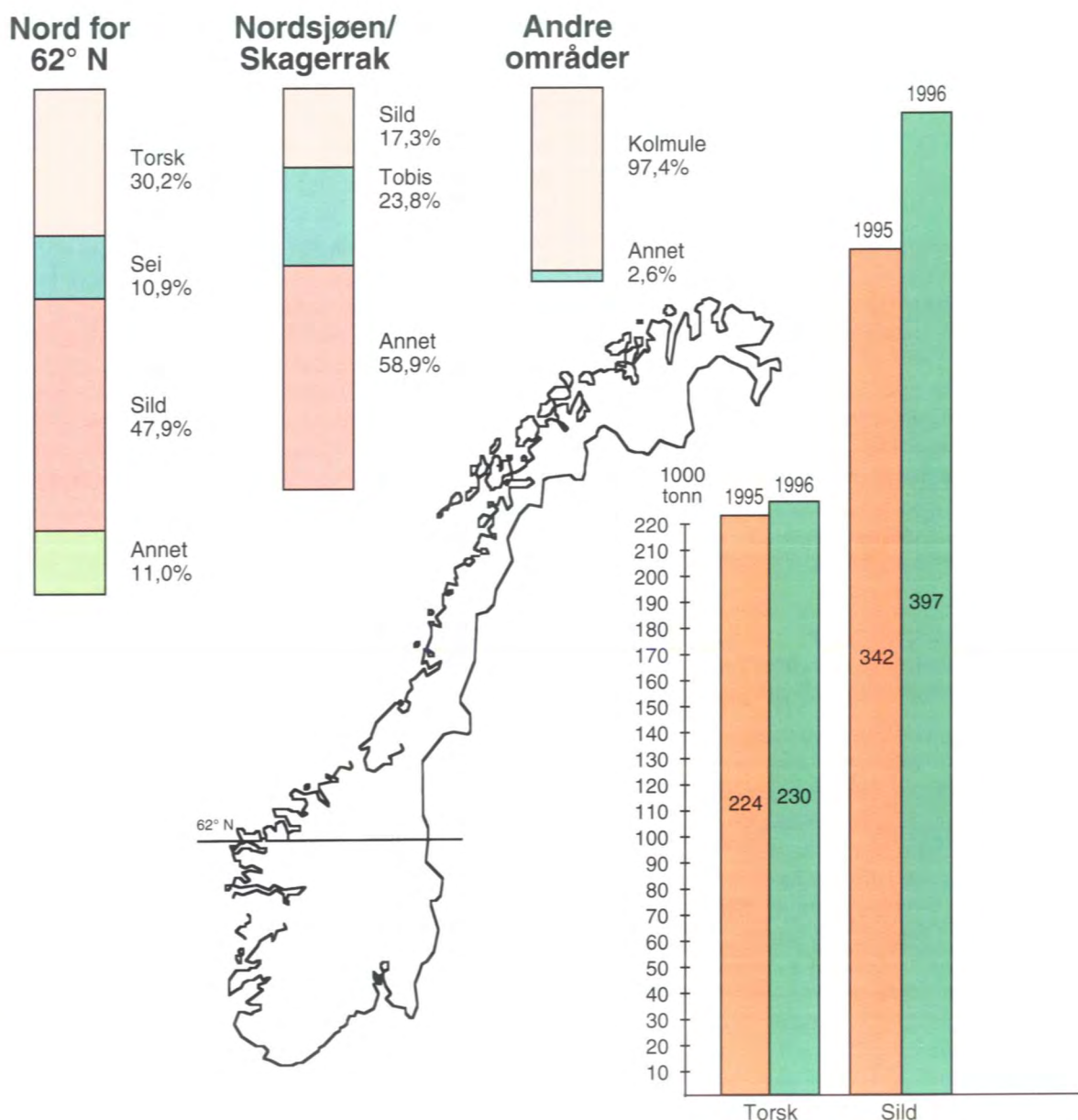
Glassfiberpiske holder lett båten unna

Er du en av dem som drar lett båten etter deg på fiskefeltet? Så kommer sjøgangen og den h..... lett båten driver og slenger og dunker i akterenden på skøyta. Da kan Mooring Products i Florida USA hjelpe deg. De har utviklet en glassfiberpiske (se foto) som holder en «kollisjonsfri» sone mellom lett båten og moderskipet. Pisken holder avstanden uansett om du stopper, kjører eller bakker.

Her ser du hvordan glassfiberpisker er festet til en seilbåt for å hindre at slepet kommer brasende inn i akterenden. Man skulle tro at pisker vil fungere like godt på en fiske-skøyte rullende i norske farvann.

Foreløpig oversikt over ilandført kvantum pr. mai 1996

Tabell 1

Alle tall i rund vekt

	Maï 1996	Til og med April 1996			Totalt	
	Alle områder	Nord for 62°	Nordsjøen/Skagerrak	Andre områder ¹⁾	t.o.m. April 1996	t.o.m. April 1995
Torsk	23 300	225 900	3 450	3 450	229 800	223 500
Hyse	9 620	52 750	1 020	130	53 900	38 830
Sei	18 300	81 500	22 100	300	103 900	93 990
Uer	3 590	10 540	50	110	10 700	11 120
Brosme	2 330	4 460	1 190	1 250	6 900	6 075
Lange/blålange	3 280	2 930	1 870	2 460	7 260	5 480
Blåkveite	960	2 580	230	20	2 830	1 650
Vassild	1 540	3 145	-	1 545	4 690	5 130
Pigghå	280	315	325	-	640	740
Lodde	-	-	-	-	-	-
Sild	13 770	358 000	39 100	-	397 100	341 885
Brisling	-	-	55 600	-	55 600	21 800
Makrell	-	-	825	-	825	1 200
Kolmule	1 500	-	-	323 900	323 900	261 500
Øyepål	6 900	-	42 600	-	42 600	32 900
Tobis	38 300	-	53 900	-	53 900	81 400
Reker	4 830	5 850	3 900	2 420	12 170	11 540
		683 795	165 855	327 710		

¹⁾ Inkluderer fangster tatt ved Jan Mayen, Island, Færøyane, Vest av Skottland, Øst-Grønland og NAFO.

J. 89/96

(J. 80/96 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om fartøykvote og siste utseilingsdato i fangst av vågehval i 1996.

J. 90/96

(J. 84/96 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om reketråling – stenging av områder i Barentshavet, på kysten og i fjordene av Finnmark, Troms og Nordland.

J. 91/96

(J. 91/95 UTGÅR)

Forskrift om regulering av fiske etter lodde ved Grønland, Island og Jan Mayen i sesongen 1996 – 1977.

J. 92/96

(J. 86/96 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fisket etter sild i Nordsjøen, innenfor grunnlinjene på kyststrekningen Klovningen – Lindesnes, Skagerrak og vest av 4° V i 1996.

J. 93/96

(J. 160/95 UTGÅR)

Forskrift om stopp i fiske etter sei nord for 62° N i 1996.

J. 94/96

Forskrift om fastsetting av faktor ved fiske etter lodde ved Grønland, Island og Jan Mayen i sesongen 1996–1997.

J. 95/96

(J. 85/96 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fiske med snurrevad-stenging av område på kysten av Finnmark innenfor 4 n.mil av grunnlinjene.

J. 96/96

Forskrift om stopp i fisket etter blåkveite med konvensjonelle redskap nord for 62° N i 1996.

J. 97/96

(J. 28/96 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om maskevidde, bifangst, fredningstid og minstemål m.v. ved fangst av fisk og sild.

J. 98/96

(J. 91/96 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fisket etter lodde ved Grønland, Island og Jan Mayen i sesongen 1996–1997.

J. 99/96

(J. 96/95 UTGÅR)

Forskrift om forbud mot fiske av sild i Trondheimsfjorden.

J. 100/96

(J. 18/93 UTGÅR)

Rapporteringsregler ved fiske og fangst i russisk økonomisk sone i Barentshavet.

J. 101/96

(J. 38/96 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fiske etter reker i NAFO-området i 1996.

J. 102/96

(J. 93/96 UTGÅR)

Forskrift om stopp i fiske etter sei nord for 62° N i 1996.

J. 103/96

Forskrift om forlengelse av fastsatt fangstperiode i fangst av vågehval i 1996.

J. 104/96

(J. 132/95 UTGÅR)

Forskrift om adgang til å fiske med torsketrål som har innmontert sorteringsrist i stengte områder.

J. 105/96

(J. 95/96 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fiske med snurrevad – Stenging av område på kysten av Finnmark innenfor 4 n.mil av grunnlinjene.

J. 106/96

Forskrift om enhetskvoteordning for den konsekvenspliktige ringnotflåten.

J. 107/96

(J. 161/86 UTGÅR)

Fiskeridepartementet har 14. juni 96 fastsatt revidert Kvalitetsforskrift for fisk og fiskevarer. Forskriften trer i kraft 1. august 1996.

J. 108/96

Forskrift om stopp i fisket etter sild i Nordsjøen, Skagerrak og vest av 4° vest i 1996.

J. 109/96

(J. 105/96 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fisket med snurrevad – Stenging av område på kysten av Finnmark innenfor 4 n.mil av grunnlinjene.

J. 110/96

(J. 174/95 og 165/95 UTGÅR)

Forskrift om regulering av fisket etter makrell i 1996.

J. 111/96

Forskrift om forbud mot å fiske norsk vårgytende sild i den nordøstlige del av Norges økonomiske sone.

Ny Vri

**"Norsk laks
er en
flyvefisk"**

Hovedmarkedene for norske lakseeksportører ligger i Fjerne Østen, med vekt på Japan, Taiwan, Hong Kong, Singapore, Korea, Malaysia og Kina. Japan's 125 millioner innbyggere spiser i gjennomsnitt 75 kilo fisk pr. hode pr. år. I alt 650.000 tonn av denne fisken er laks. Hvert år fraktes flere titusener tonn norsk flybåren oppdrettslaks til markedene i Fjerne Østen. Norsk laks kan derfor trygt betegnes som en "flyvefisk".

Norwegian Aircargo AS er Norges største transportformidler av fersk laks til markedene i Fjerne Østen. Potensialet i disse markedene for norsk fiskerinæring er enormt, -såvel på laks, som villfanget hvitfisk og makrell.

Vi har de beste forbindelsene. Vår store erfaring og ekspertise gjør oss til et opplagt førstevalg for norske ferskvare-eksportører, på utkikk etter de beste transportløsningene.

NOR-CARGO
NORWEGIAN AIRCARGO AS
- den korteste veien til markedet